

ประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี

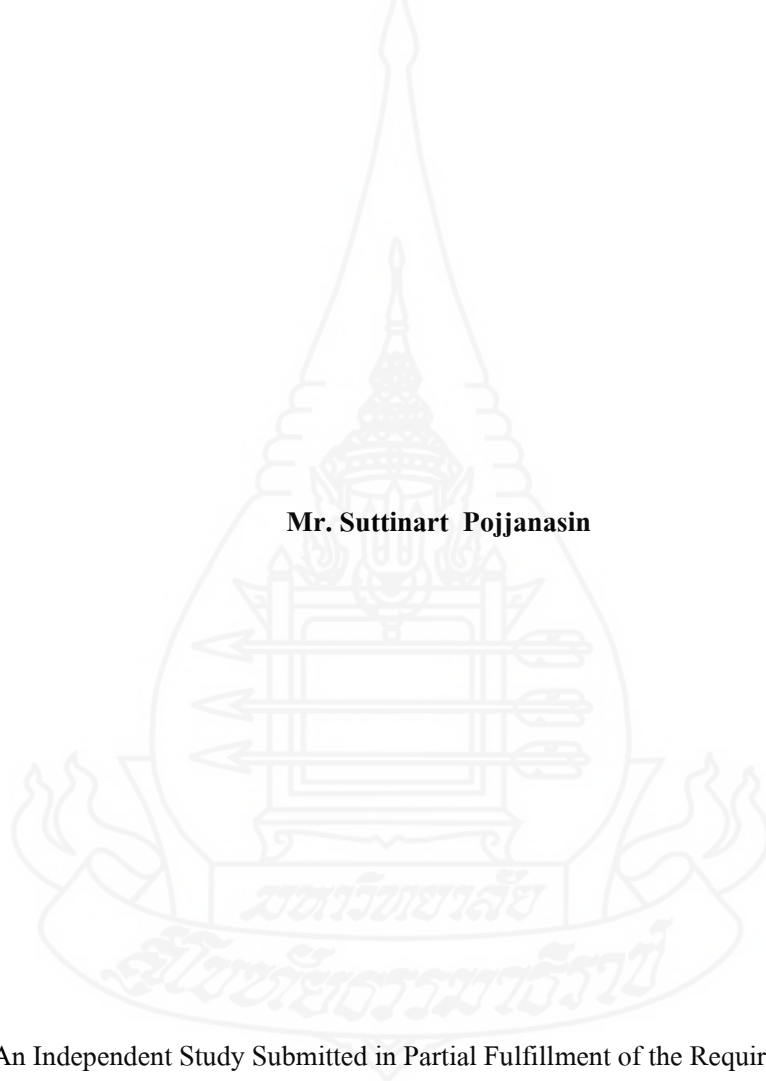
นายสุทธินารถ พจนศิลป์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารธุรกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2556

**Efficiency of Internal Controls of Cooperatives Credit Union in
Phetchaburi Province**

Mr. Suttinart Pojjanasin

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Business Administration

School of Management Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2013

ชื่อการศึกษา **ค้นคว้าอิสระ** ประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี
ผู้ศึกษา นายสุทธินารถ พจนศิลป์ รหัสนักศึกษ 2553000973 **ปริญญา** บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ชัยยุทธศรี วศวรรณวัฒน์ **ปีการศึกษา** 2556

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรีและ (2) ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการควบคุมภายในกับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 39 สหกรณ์ ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้บริหารสหกรณ์ เจ้าหน้าที่บัญชีและเจ้าหน้าที่การเงิน ของสหกรณ์เครดิตยูเนียนสหกรณ์ละ 5 คน รวม 195 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการควบคุมภายในตามแนวทางของ COSO การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสัดส่วน และการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ เปรียบเทียบกับผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน

ผลการศึกษาพบว่า (1) ประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 39 สหกรณ์ ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ในภาพรวมมีประสิทธิภาพการควบคุมภายในที่ดี มีการปฏิบัติตามแนวทางการควบคุมภายในทุกสหกรณ์ที่ศึกษาโดยเฉพาะด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม มีการปฏิบัติตามจุดควบคุมมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านการติดตามประเมินผลและด้านกิจกรรมการควบคุม ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติตามจุดควบคุมน้อยที่สุด คือ ด้านการประเมินความเสี่ยง มีสหกรณ์ที่มีประสิทธิภาพการควบคุมภายในอยู่ในเกณฑ์ดีมากและมีการปฏิบัติตามจุดควบคุมทุกรายการ จำนวน 25 สหกรณ์ อยู่ในเกณฑ์ดีมากแต่ปฏิบัติไม่ครบตามจุดควบคุมทุกรายการ จำนวน 3 สหกรณ์ อยู่ในเกณฑ์ดี จำนวน 7 สหกรณ์ อยู่ในเกณฑ์พอใช้ จำนวน 3 สหกรณ์ และอยู่ในเกณฑ์ต้องแก้ไข จำนวน 1 สหกรณ์และ (2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการควบคุมภายในกับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ประสิทธิภาพการควบคุมภายในไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ของสหกรณ์ นั่นคือ สหกรณ์ที่มีผลการประเมินการควบคุมภายในระดับดีมากไม่ได้บ่งชี้ให้เห็นว่า ผลการดำเนินงานในด้านความสามารถในการทำกำไรของสหกรณ์ดีกว่าหรือมากกว่าสหกรณ์ที่มีการควบคุมภายในระดับดี และสหกรณ์ที่มีการควบคุมภายในระดับดีก็ไม่ได้บ่งชี้ว่า สหกรณ์จะมีผลการดำเนินงานที่ดีหรือมีความสามารถในการทำกำไรทุกสหกรณ์

คำสำคัญ ประสิทธิภาพการควบคุมภายใน สหกรณ์เครดิตยูเนียน จังหวัดเพชรบุรี

Independent Study title: Efficiency of Internal Controls of Cooperative Credit Union in Phetchaburi Province

Author: Mr. Suttinart Pojjanasin; **ID:** 2553000973;

Degree: Master of Business Administration;

Independent Study advisor: Thanyaras Wasawanawat, Associate Professor

Academic year: 2013

Abstract

The purposes of this study were (1) to study the efficiency of internal controls of the cooperative credit union in Phetchaburi province; and (2) to study the relationship between the efficiency of internal controls and the return on asset ratio of cooperative credit union in Phetchaburi province.

The population in this study was 39 cooperative credit unions in Phetchaburi province which 5 personnel from each credit union including executive officers and accounting and financial officers, in total of 195 personnel were selected to answer the questionnaire developed on COSO internal control framework. Data analysis included frequency, percentage and proportion. .

The results showed that (1) the overall efficiency of internal controls of the cooperative credit union in Phetchaburi province was high and the implementation was based on internal controls framework especially environmental control, information and communication, monitoring, control activities and risk assessment aspects, respectively. 25 cooperative credit unions had the highest efficiency of internal controls and all internal controls points were implemented followed by 3 cooperative credit unions which had the highest efficiency but some internal controls points were implemented, 7 cooperative credit unions had high efficiency, 3 cooperative credit unions had medium efficiency and 1 cooperative credit union had to be improved; and (2) there were no relationship between the efficiency of internal controls and the return on asset ratio of cooperative credit union in Phetchaburi province, so it was not concluded that cooperative credit unions which had the highest efficiency of internal controls would had the highest return on assets, and vice versa.

Keywords: Efficiency of Internal Controls, Cooperatives Credit Union, Phetchaburi Province

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ ด้วยได้รับความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์รัชฎ์ชัย วัฒธรรม วัฒน อาจารย์ที่ปรึกษาหลักและ รองศาสตราจารย์จิราภรณ์ สุทธิมสภ กรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ คณาจารย์ประจำ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ทั้งสองท่านที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและ ติดตามการศึกษาค้นคว้าอิสระอย่างใกล้ชิดเสมอมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความอนุเคราะห์และความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง และจะจดจำความปรารถนาดีของท่านไว้ตลอดไป

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ของสำนักงานสหกรณ์จังหวัด เพชรบุรี ที่ช่วยแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างรวดเร็ว และขอขอบพระคุณประธาน กรรมการ รองประธานกรรมการ ผู้จัดการ เจ้าหน้าที่บัญชี และเจ้าหน้าที่การเงิน สหกรณ์การเครดิต ยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี ทุกท่าน ที่มีส่วนในการให้ข้อมูลต่าง ๆ ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ที่ให้ความช่วยเหลือในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ เป็นอย่างมาก

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณบิดา มารดา รวมทั้งเพื่อน ๆ ร่วมรุ่นทุกคน ที่เป็นแรงใจและ ให้ความช่วยเหลือด้วยดีเสมอมา รวมถึงขอขอบคุณทุกท่านที่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ซึ่งมีส่วนช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนงานให้ออกมาเสร็จสมบูรณ์

ศุทธิณารด พจนศิลป์

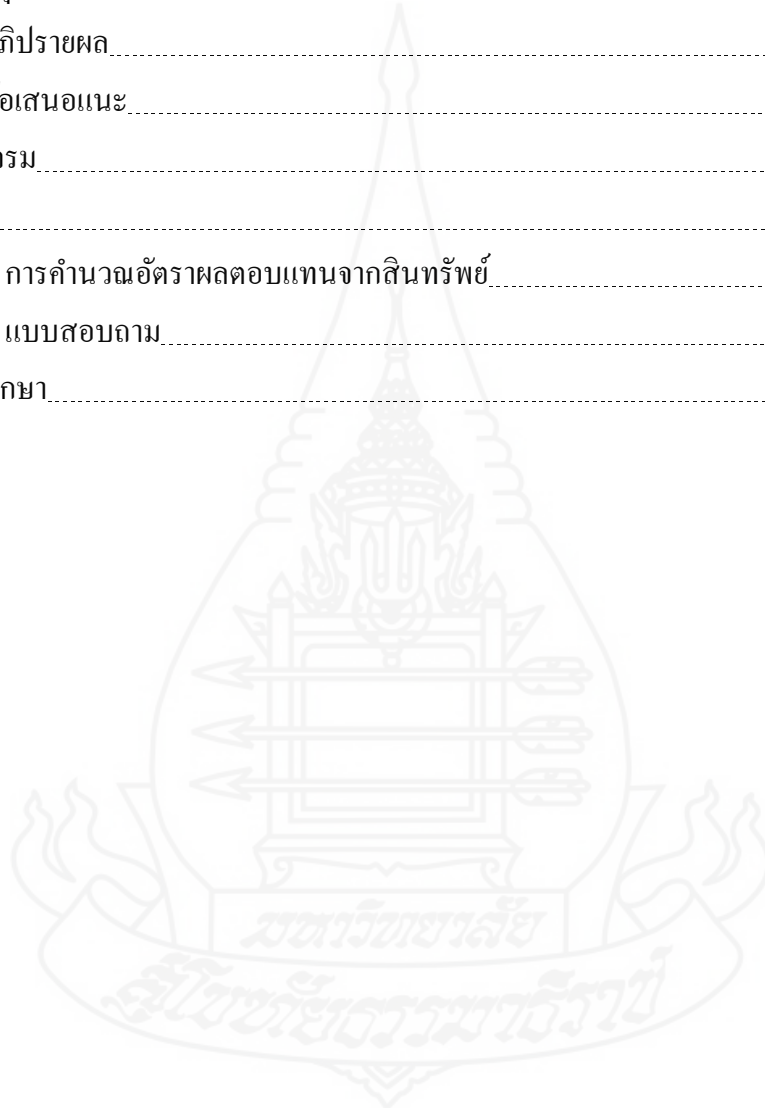
มิถุนายน 2557

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
กรอบแนวคิดการศึกษา	3
ขอบเขตการศึกษา	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
ความรู้ทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์	7
แนวคิดการควบคุมภายในตามแนวทางของ COSO	18
แนวคิดการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	45
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	45
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	47
การเก็บรวบรวมข้อมูล	48
การวิเคราะห์ข้อมูล	48
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	50
ประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี	50
ความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในประสิทธิภาพการควบคุมภายในกับอัตรา ผลตอบแทนจากสินทรัพย์ของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี	82

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	85
สรุปผลการศึกษา.....	85
อภิปรายผล.....	90
ข้อเสนอแนะ.....	92
บรรณานุกรม.....	95
ภาคผนวก.....	98
ก การคำนวณอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์.....	99
ข แบบสอบถาม.....	102
ประวัติผู้ศึกษา.....	111

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ.....	50
ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ.....	51
ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่ง.....	51
ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา.....	52
ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระยะเวลาในการปฏิบัติงาน.....	52
ตารางที่ 4.6 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียน ในจังหวัดเพชรบุรี ตามแนวทางของ COSO ด้านสภาพแวดล้อม ของการควบคุม.....	53
ตารางที่ 4.7 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียน ในจังหวัดเพชรบุรี ตามแนวทางของ COSO ด้านการประเมินความเสี่ยง.....	55
ตารางที่ 4.8 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียน ในจังหวัดเพชรบุรี ตามแนวทางของ COSO ด้านกิจกรรมการควบคุม.....	56
ตารางที่ 4.9 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียน ในจังหวัดเพชรบุรี ตามแนวทางของ COSO ด้านข้อมูลสารสนเทศ และการสื่อสาร.....	59
ตารางที่ 4.10 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียน ในจังหวัดเพชรบุรี ตามแนวทางของ COSO ด้าน การติดตามประเมินผล.....	60
ตารางที่ 4.11 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์ จำนวน 25 สหกรณ์.....	61
ตารางที่ 4.12 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน สหกรณ์เครดิตยูเนียน ท่าข้ามสามัคคี จำกัด.....	63
ตารางที่ 4.13 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน สหกรณ์เครดิตยูเนียน วัดยางเขาย้อย จำกัด.....	64
ตารางที่ 4.14 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน สหกรณ์เครดิตยูเนียน ห้วยท่าช้าง จำกัด.....	65

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.15 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน สหกรณ์เครดิตยูเนียน บ้านนายาง จำกัด.....	66
ตารางที่ 4.16 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน สหกรณ์เครดิตยูเนียน หนองปรังสามัคคี จำกัด.....	67
ตารางที่ 4.17 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน สหกรณ์เครดิตยูเนียน ห้วยทรายเหนือ จำกัด.....	68
ตารางที่ 4.18 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน สหกรณ์เครดิตยูเนียน หนองหญ้าปล้อง จำกัด.....	69
ตารางที่ 4.19 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน สหกรณ์เครดิตยูเนียน วัดใหม่ประเสริฐ จำกัด.....	70
ตารางที่ 4.20 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน สหกรณ์เครดิตยูเนียน หนองศาลา จำกัด.....	71
ตารางที่ 4.21 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน สหกรณ์เครดิตยูเนียน บ้านหนองกระทุ่มพัฒนา จำกัด.....	72
ตารางที่ 4.22 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน สหกรณ์เครดิตยูเนียน ชุมชนเมืองเพชรบุรี จำกัด.....	74
ตารางที่ 4.24 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน สหกรณ์เครดิตยูเนียน บ้านใหม่สามัคคี จำกัด.....	77
ตารางที่ 4.25 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน สหกรณ์เครดิตยูเนียน วังตะโกพัฒนา จำกัด.....	78
ตารางที่ 4.26 ภาพรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการควบคุมภายใน.....	81
ตารางที่ 4.27 การเปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมกับผลการประเมิน ประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี.....	82

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1.1	กรอบแนวคิดการศึกษา.....	หน้า
		3

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการจดทะเบียนจัดตั้งสหกรณ์จะต้องปฏิบัติเป็นไปตามมาตรา 33, 34, 35, 36 และ 37 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ประกอบระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ว่าด้วยการดำเนินการจดทะเบียนจัดตั้งสหกรณ์ พ.ศ.2552 กล่าวคือ เป็นการรวบรวมบุคคลที่มีกิจการร่วมกันหรือมีความเดือดร้อนเหมือนกัน รวมตัวกันเพื่อจัดตั้งสหกรณ์มาดำเนินธุรกิจเพื่อให้บริการแก่สมาชิกหรือเป็นตัวแทนของสมาชิก อันมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของบรรดาสมาชิก โดยวิธีช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามหลักการสหกรณ์ การจัดตั้งสหกรณ์ขึ้นมาจึงต้องพิจารณาความเป็นไปได้ทางธุรกิจ และจะต้องเป็นกิจการร่วมกันที่มุ่งกระทำธุรกิจกับสมาชิกเป็นหลัก มิใช่จะพิจารณาแต่เฉพาะการปฏิบัติตามขั้นตอนและเอกสารประกอบการพิจารณาว่าถูกต้องหรือไม่ อีกทั้ง ความพร้อมและความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกถือเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จเบื้องต้น ที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานของสหกรณ์ต่อไป ซึ่งจากการศึกษาของผู้ศึกษาพบว่า ตามกฎกระทรวง กำหนดประเภทสหกรณ์ที่จะรับจดทะเบียน พ.ศ. 2548 ไว้ 7 ประเภท ได้แก่ 1. สหกรณ์การเกษตร 2. สหกรณ์ประมง 3. สหกรณ์นิคม 4. สหกรณ์ร้านค้า 5. สหกรณ์บริการ 6. สหกรณ์ออมทรัพย์ และ 7. สหกรณ์เครดิตยูเนียน

โดยผู้ศึกษาสนใจศึกษาสหกรณ์ประเภทเครดิตยูเนียน เพราะส่วนใหญ่สหกรณ์ประเภทเครดิตยูเนียนมักเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในต่างจังหวัด ซึ่งทั้งประชาชนในระดับล่างถึงปานกลางสามารถสมัครเข้าเป็นสมาชิกได้โดยง่าย ไม่ว่าจะเป็นชาวไร่ ชาวนา หรืออาชีพใดก็ตาม กล่าวคือ สหกรณ์เครดิตยูเนียน มีหลักการดำเนินงานภายใต้ปรัชญาแห่งการร่วมมือกัน คุณค่าของความยุติธรรม ความเสมอภาคและการช่วยเหลือตนเอง แม้การปฏิบัติจะแตกต่างกันไปในแต่ละภูมิภาคของโลก แต่หัวใจของการดำเนินงานสหกรณ์เครดิตยูเนียน ก็คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการอยู่ร่วมกันฉันท์พี่น้องที่แสดงออกโดยการทำงานร่วมกัน เพื่อสร้างสรรค์ชีวิตที่ดีขึ้นสำหรับตนเองและชุมชน โดยระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ว่าด้วยการจัดตั้งสหกรณ์ประเภทสหกรณ์เครดิตยูเนียน พ.ศ. 2548 กำหนดว่า “สมาชิกสหกรณ์อาจประกอบด้วยบุคคลทุกสาขาอาชีพ ซึ่งมีภูมิลำเนาหรือประกอบอาชีพหลักหรือมีวงสัมพันธ์อย่างหนึ่งอย่างใดอยู่ในเขตท้องที่ดำเนินงานของสหกรณ์

ที่จะจัดตั้ง โดยให้กำหนดคุณสมบัติไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์” และเนื่องจากสหกรณ์เครดิตยูเนียนในประเทศไทยมีเป็นจำนวนมาก ผู้ศึกษาจึงเลือกทำการศึกษาเฉพาะสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรีเท่านั้น เพราะในจังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. 2556 มีจำนวนประชากรเพียง 476,643 คนเท่านั้น แต่กลับปรากฏว่ามีสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรีเป็นจำนวนถึง 39 แห่งมากที่สุดของประเทศ ย่อมมีเงินของสมาชิกในระบบเป็นจำนวนมากและในอนาคตอาจเกิดปัญหาสภาพคล่องจากการบริหารงานได้ตลอดเวลา อีกทั้ง เงินที่สมาชิกรับมาฝากเข้าระบบสหกรณ์เครดิตยูเนียนไม่มีลักษณะเช่นเดียวกับเงินฝากของธนาคาร แต่เรียกว่า เงินลงทุนหรือหุ้นซึ่งผลตอบแทนที่ได้รับคือ เงินปันผลที่สหกรณ์จะต้องจ่ายให้แก่สมาชิก โดยปกติจะมีอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่าเงินฝากของธนาคาร เฉลี่ยอยู่ที่ 6.5 % หรือ 7 % ต่อปีขึ้นไป จึงเห็นได้ว่า สมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนย่อมมีความเสี่ยงอยู่ตลอดเวลา แม้ว่าจากการศึกษาในเบื้องต้นผู้วิจัยยังไม่พบกับสภาพปัญหาของการบริหารงานในปัจจุบันของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรีก็ตาม แต่จากกรณีการดำเนินคดีผู้บริหารสหกรณ์ยูเนียนคลองจั่นทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี โดยเฉพาะในประเด็นเงินฝากของสมาชิกสหกรณ์ยูเนียนคลองจั่นไม่สามารถเบิกถอนเงินได้ จนกระทั่งมีคำสั่งปลดคณะกรรมการบริหารชุดที่ 29 จำนวน 13 คนพ้นตำแหน่งทั้งหมด จะเห็นได้ว่า การบริหารงานโดยบุคคลสามารถเกิดการทุจริตและเกิดข้อผิดพลาดได้ตลอดเวลา ทำให้เกิดกระแสความต้องการการบริหารงานอย่างมีการควบคุม การบริหารงานที่ขาดการควบคุมอย่างเพียงพอ ย่อมไม่อาจไว้วางใจได้ว่าการดำเนินงานจะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสหกรณ์เครดิตยูเนียนได้ ฉะนั้น ระบบการควบคุมภายในจึงต้องถือว่าเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการป้องกันและรักษาทรัพย์สินส่วนรวมของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียน ช่วยให้การบริหารงานของคณะกรรมการบริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและช่วยให้การปฏิบัติงานในขั้นตอนต่างๆ เป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม หากสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรีไม่มีระบบการควบคุมภายในที่เหมาะสม โอกาสเสี่ยงที่อาจเกิดความผิดพลาดในการดำเนินงานของหน่วยงานจะมีมาก ผู้บริหารจึงควรจัดให้มีระบบควบคุมภายในที่เหมาะสม เนื่องจากระบบการควบคุมภายในที่ดีจะช่วยให้เกิดหลักประกันหรือความมั่นใจกับสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี การบริหารงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรีจึงต้องมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ แบบแผน นโยบาย กฎเกณฑ์ข้อบังคับและคำสั่งต่างๆ อันจะนำไปสู่การตัดสินใจแก้ไขหรือปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไป

จากเหตุผลข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจสภาพแวดล้อมการควบคุม การประเมินความเสี่ยง กิจกรรมควบคุม สารสนเทศและการสื่อสารและการติดตามผลในสภาพ

ปัจจุบัน เพื่อค้นพบข้อบกพร่องและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงระบบการควบคุมภายในให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

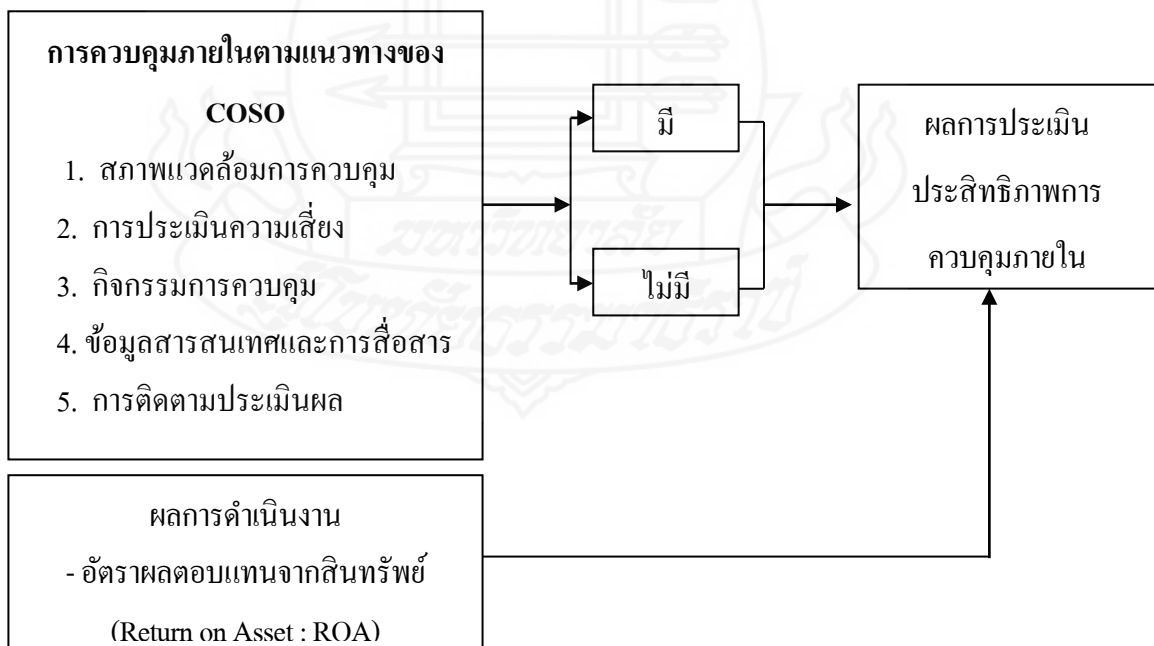
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนในจังหวัดเพชรบุรี

2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการควบคุมภายในกับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ของสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนในจังหวัดเพชรบุรี

3. กรอบแนวคิดการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีกรอบแนวคิดมาจากองค์ประกอบการควบคุมภายในตามแนวทางของ COSO และเปรียบเทียบผลการดำเนินงาน โดยใช้ตัวชี้วัดอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์เทียบกับผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายในข้อหนึ่งคือทำให้การดำเนินงานขององค์กรหรือกิจการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้ศึกษาจึงกำหนดกรอบแนวคิดการศึกษา ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการศึกษา

4. ขอบเขตการศึกษา

4.1 ขอบเขตด้านประชากร สหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรีจำนวน 39 สหกรณ์

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรีตามแนวทางของ COSO ใน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ สภาพแวดล้อมการควบคุม การประเมินความเสี่ยง กิจกรรมการควบคุม ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร และการติดตามประเมินผล

4.3 ขอบเขตด้านเวลา ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาดังแต่เดือน มกราคม - มิถุนายน พ.ศ. 2557

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 สหกรณ์เครดิตยูเนียน หมายถึง สหกรณ์อเนกประสงค์ที่ตั้งขึ้นโดยความสมัครใจของสมาชิกที่อยู่ในวงสัมพันธ์เดียวกันในจังหวัดเพชรบุรีจำนวน 39 สหกรณ์

5.2 ประสิทธิภาพการควบคุมภายใน หมายถึง การมีหรือไม่มี การปฏิบัติตามจุดควบคุมของการควบคุมภายในตามแนวทางของ COSO ใน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ สภาพแวดล้อมการควบคุม การประเมินความเสี่ยง กิจกรรมการควบคุม ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสารและการติดตามประเมินผล โดยใช้เกณฑ์ประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน 5 ระดับ ดังนี้

คะแนน > 0.95	ระดับ ดีมาก
0.80 < คะแนน ≤ 0.95	ระดับ ดี
0.60 < คะแนน ≤ 0.80	ระดับ พอใช้
0.45 < คะแนน ≤ 0.60	ระดับ ควรปรับปรุง
คะแนน ≤ 0.45	ระดับ ต้องแก้ไข

5.3 สภาพแวดล้อมการควบคุม หมายถึง การควบคุมภายในสหกรณ์เครดิตยูเนียนที่กำหนดเป็นโครงสร้าง อำนาจและความรับผิดชอบภายใน การปฏิบัติงานอย่างชัดเจนเป็นไปตามคำพรณงานของแต่ละตำแหน่ง ระเบียบวิธีปฏิบัติที่มีผลมาจากทัศนคติของผู้บริหาร ตลอดทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงาน การจัดกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการกำกับ ควบคุมและตรวจสอบด้วย

5.4 การประเมินความเสี่ยง หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินความเสี่ยงที่ชัดเจนและเหมาะสมกับกิจการ การวางแผนหรือกำหนดวิธีการเพื่อประเมินความเสี่ยง กระบวนการระบุข้อมูลความเสี่ยงและการวิเคราะห์ความเสี่ยง กระบวนการควบคุม การจัดกิจกรรม และการดำเนินการตรวจสอบที่เข้าถึงความเสี่ยงจากการทุจริต ตลอดจนทั้งผู้ปฏิบัติงานทุกระดับสามารถร่วมกันประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานได้

5.5 กิจกรรมการควบคุม หมายถึง นโยบาย แผนงาน การแบ่งแยกหน้าที่และกำหนดขอบเขตของการทำงาน การจัดตั้งที่ปรึกษา ผู้สอบบัญชี ผู้ตรวจสอบกิจการ การจัดทำเอกสารหลักฐาน วิธีการเลือกสรรและพัฒนาการควบคุมทั่วไปที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการบรรลุวัตถุประสงค์ ตลอดจนทั้งมาตรการและวิธีการดำเนินงานต่างๆที่ผู้บริหารนำมาใช้เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าคำสั่งต่างๆ ที่กำหนดขึ้นนั้นสามารถลดหรือควบคุมความเสี่ยงและได้รับการตอบสนองปฏิบัติตามในเวลาที่เหมาะสม

5.6 ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร หมายถึง การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและสารสนเทศที่มีความจำเป็นในการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบการควบคุมภายในเพื่อสนับสนุนการบรรลุวัตถุประสงค์ รวมถึงการจัดเก็บข้อมูล การสำรองข้อมูล คู่มือการปฏิบัติงาน ส่วนการสื่อสารเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกกิจการ เพื่อนำส่งข้อมูลที่มีความจำเป็นในการดำเนินกิจกรรมการควบคุมในงานประจำวัน นอกจากนั้นการสื่อสารยังช่วยให้บุคลากรแต่ละคนมีความเข้าใจในความรับผิดชอบด้านการควบคุมภายในและความสำคัญของภาระงานนั้นๆ ต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของสหกรณ์เครดิตยูเนียนโดยรวม

5.7 การติดตามประเมินผล หมายถึง การเลือกสรร พัฒนาและดำเนินการให้มีการประเมินระหว่างการทำงาน หรือมีการประเมินผลที่แยกออกต่างหาก ตลอดจนทั้งการประชุมความคืบหน้าของงาน ปัญหาที่พบในการปฏิบัติงาน เพื่อติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอและภายในกรอบระยะเวลา

5.8 ผลการดำเนินงาน หมายถึง ผลการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรีจำนวน 39 สหกรณ์ ซึ่งวัดได้จากอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ คำนวณจากกำไรสุทธิหารด้วยสินทรัพย์รวมเฉลี่ย

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ผู้บริหารของสหกรณ์เครดิตยูเนียนสามารถนำข้อมูลไปกำหนดเป็น โครงสร้างนโยบาย และระเบียบเพื่อควบคุมภายในสหกรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.2 ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์เครดิตยูเนียนสามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางลดความเสี่ยงในการปฏิบัติงานได้

6.3 เพื่อใช้เป็นแนวทางการแก้ไขปรับปรุงระบบการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ได้มีการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมภายในเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการอ้างอิงการศึกษา เรื่องการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. ความรู้ทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์
2. แนวคิดการควบคุมภายในตามแนวทางของ COSO
3. แนวคิดการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความรู้ทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์

1.1 ประวัติการสหกรณ์ในประเทศไทย

การสหกรณ์ในประเทศไทยเกิดขึ้นโดยมีมูลเหตุสืบเนื่องจากในปลายรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ชาวนาส่วนมากมีฐานะยากจนและมีหนี้สินล้นพ้นตัว ทั้งนี้ ต้องกู้เงินจากพ่อค้ามาลงทุนในอัตราดอกเบี้ยที่สูง ทั้งเสียเปรียบเจ้าหนี้เกี่ยวกับวิธีการทำสัญญาเงินกู้เพราะขาดการศึกษา ประกอบกับการทำนาบางปีชาวนาต้องประสบภัยธรรมชาติได้ข้าวไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย ราคาข้างในขณะนั้นตกต่ำ หนี้สินที่ยืมมาพอกพูนขึ้นจนถูกเจ้าหนี้ยึดกรรมสิทธิ์ในที่ดินไปจนต้องกลายเป็นผู้เช่าที่ดินทำนา รัฐบาลจึงได้พยายามจัดตั้งธนาคารเกษตรขึ้นเพื่อให้ชาวนากู้ยืมเงิน แต่ประสบปัญหาเรื่องเงินทุน หลักประกันเงินกู้ยืม และการชำระหนี้ของชาวนา เพราะไม่สามารถควบคุมชาวนาที่กู้เงินไปจนต้องทอดทิ้งที่นาและหลบหนี ความคิดนี้จึงต้องระงับไป จนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้เชิญเซอร์เบอร์นาร์ด ฮันเดอร์ หัวหน้าธนาคารแห่งมณฑลประเทศอินเดีย มาสำรวจสภาพการณ์และปัญหาที่มีในประเทศไทยและได้จัดทำรายงานและข้อเสนอแนะสู่ทางแก้ไข โดยจัดตั้งธนาคารแห่งชาติให้ชาวนากู้ยืมเงินและให้ชาวนาเหล่านั้นรวมตัวกันเป็นสมาคมหรือสหกรณ์ คูแลมิให้ทอดทิ้งที่นาหรือไม่ชำระหนี้ ซึ่งเป็นมูลเหตุสำคัญในการนำวิธีสหกรณ์มาใช้ในประเทศไทย

พระวรวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ได้ทรงพิจารณาเลือกแบบของสหกรณ์ เครดิตแบบไรฟไฟเซิน สมาชิกรับผิดชอบหนี้สินของสหกรณ์ร่วมกัน ทรงเป็นนายทะเบียนสหกรณ์ พระองค์แรก นับว่าพระองค์ทรงเป็นบิดาการสหกรณ์ไทย หลังจากการสำรวจภาวะหนี้สินและการทำ มาหากินของชาวนา เห็นว่าควรจัดตั้งสหกรณ์ที่จังหวัดพิษณุโลก เพราะเป็นจังหวัดที่มีผู้คนไม่ หนาแน่นและเป็นผู้ที่เพิ่งอพยพจากทางใต้ เพื่อช่วยเหลือผู้อพยพให้ทำการเพาะปลูก เพื่อให้ สามารถตั้งตัวได้ โยตั้งชื่อสหกรณ์ว่า “สหกรณ์วัดจันทรไม่จำกัดสินใช้” ได้จดทะเบียนเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2459 มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือชาวนาผู้ยากจนที่ได้นำที่ดินไปจ้างนอ กับ พ่อค้า โดยสหกรณ์จะจัดหาทุนมาไถ่ถอนที่ดินจากพ่อค้าและให้ชาวนาเข้าเป็นสมาชิก ทำนาผ่อน ชำระหนี้ให้สหกรณ์ภายในกำหนด 10 - 15 ปี สมาชิกรับผิดชอบในหนี้สินของสหกรณ์ร่วมกันและ แทนกันโดยไม่จำกัดจำนวนทำให้สามารถควบคุมการชำระหนี้ได้

1.2 ความหมาย ประเภท และหลักการสหกรณ์

1.2.1 ความหมายของสหกรณ์

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของคำว่า “สหกรณ์” ไว้ในมาตรา 4 ว่า หมายถึง คณะบุคคลซึ่งร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและ สังคม โดยช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันและได้จดทะเบียนถูกต้อง ตามพระราชบัญญัติ สหกรณ์ พ.ศ. 2542

คำจำกัดความตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 สหกรณ์ หมายถึง งานร่วมมือกัน เช่น ทางธุรกิจ หรืออุตสาหกรรมเพื่อหากำไร หรือผลประโยชน์อื่นๆ ในงานนั้นๆ ร่วมกัน

นรินทร์พร จุลมนต์ (2541:100) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า สหกรณ์ คือ ธุรกิจ รูปแบบหนึ่งที่เกิดจากการรวมคนเพื่อทำให้เกิดพลัง พร้อมทั้งการนำเอาพลังที่เกิดขึ้นทั้งหมดไปใช้ ในการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิก โดยวิธีที่ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อช่วยเหลือ ตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

เปอร์ซี่ เรดเฟอร์น (Persey Redfern, อ้างถึงใน นรินทร์พร จุลมนต์, 2541:101) นักสหกรณ์ชาวอังกฤษให้ความหมายว่า สหกรณ์ คือ ชุมชนมนุษย์ซึ่งร่วมงานกันโดยสมัคร ใจ และโดยยึดวิธีการประชาธิปไตยเป็นหลัก เพื่อเสนอสิ่งของและรับใช้ให้แก่สมาชิก เพื่อให้ สมาชิกผลิตสิ่งของไว้ขาย หรือเพื่อขายสิ่งของที่สมาชิกผลิตขึ้นหรือเพื่อจะหาทุนให้สมาชิกหรือ เพื่อรวมวัตถุประสงค์ทั้งปวงให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และในขณะเดียวกันนั้นเพื่อเฉลี่ยผลได้ตาม วิธีซึ่งสมาชิกได้ตกลงกันไว้ว่าเป็นวิธีที่ยุติธรรมสำหรับแต่ละคนและทุกคน

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า สหกรณ์ หมายถึง องค์กรของคณะบุคคลซึ่งร่วมกัน ดำเนินกิจการด้วยความสมัครใจเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม โดยวิธีที่ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

1.2.2 ประเภทของสหกรณ์

ราชกิจจานุเบกษา (2548:1) กฎกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนดประเภท ของสหกรณ์ไว้ 7 ประเภท ดังนี้

- 1) สหกรณ์การเกษตร
- 2) สหกรณ์ประมง
- 3) สหกรณ์นิคม
- 4) สหกรณ์ร้านค้า
- 5) สหกรณ์บริการ
- 6) สหกรณ์ออมทรัพย์
- 7) สหกรณ์เครดิตยูเนียน

ก. สหกรณ์การเกษตร

สหกรณ์การเกษตร คือ สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในกลุ่มผู้มีอาชีพเกษตรกรรม รวมตัวกันจัดตั้งและจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลต่อนายทะเบียนสหกรณ์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิก ดำเนินกิจการร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพ ของสมาชิกและช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น

ข. สหกรณ์ประมง

สหกรณ์ประมง คือ สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในกลุ่มของชาวประมง เพื่อแก้ไข ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพ ซึ่งชาวประมงแต่ละคนไม่สามารถแก้ไขให้ลุล่วงไปได้ตาม ลำพัง บุคคลเหล่านี้จึงได้รวมกันจัดตั้งสหกรณ์ขึ้น โดยยึดหลักการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน

ค. สหกรณ์นิคม

สหกรณ์นิคม คือ สหกรณ์การเกษตรในรูปแบบที่มีการดำเนินการจัดสรร ที่ดินทำกินให้ประชาชน การจัดสร้างปัจจัยพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกให้ผู้ที่อยู่อาศัยควบคู่ ไปกับการดำเนินการจัดหาสินเชื่อบริการผลิตและสิ่งของที่จำเป็น การแปรรูปการเกษตร การส่งเสริมอาชีพ รวมทั้งกิจการให้บริการสาธารณูปโภคแก่สมาชิก

ง. สหกรณ์ร้านค้า

สหกรณ์ร้านค้า คือ สหกรณ์ที่ผู้บริโภครวมตัวกันจัดตั้งขึ้นเพื่อจัดหาสินค้า เครื่องอุปโภค บริโภคมาจำหน่ายแก่สมาชิกและบุคคลทั่วไป โดยจดทะเบียนตามกฎหมาย สหกรณ์ในประเภทสหกรณ์ร้านค้า มีสภาพเป็นนิติบุคคลซึ่งสมาชิกผู้ถือหุ้นทุกคนเป็นเจ้าของ สมาชิกลงทุนร่วมกันในสหกรณ์ด้วยความสมัครใจเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคและเพื่อผดุงฐานะทางเศรษฐกิจของตนและหมู่คณะ

จ. สหกรณ์บริการ

สหกรณ์บริการ คือ สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ โดยมีประชาชนไม่น้อยกว่า 10 คน ที่มีอาชีพอย่างเดียวกัน ได้รับความเดือดร้อนในเรื่องเดียวกันรวมตัวกัน โดยยึดหลักการประหยัดการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ รวมทั้งการส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงในอาชีพต่อไป

ฉ. สหกรณ์ออมทรัพย์

สหกรณ์ออมทรัพย์ คือ สถาบันการเงินแบบหนึ่งที่มีสมาชิกเป็นบุคคลซึ่งมีอาชีพอย่างเดียวกันหรืออาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออมทรัพย์และให้กู้ยืมเมื่อเกิดความจำเป็นหรือเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์และได้รับการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ สามารถกู้ยืมเงินได้เมื่อเกิดความจำเป็นตามหลักการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ช. สหกรณ์เครดิตยูเนียน

สหกรณ์เครดิตยูเนียน คือ สหกรณ์อเนกประสงค์ที่จัดตั้งขึ้นโดยความสมัครใจของสมาชิกที่อยู่ในวงสัมพันธ์เดียวกัน เช่น อาศัยในชุมชนเดียวกัน ประกอบอาชีพเดียวกันหรือในสถานที่เดียวกันหรือมีกิจกรรมร่วมกันเพื่อการรู้จักช่วยเหลือตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นให้สมาชิกประหยัดและออม เพื่อการรู้จักช่วยตนเองเป็นเบื้องต้นและเป็นพื้นฐานในการสร้างความมั่นคงแก่ตนเองและครอบครัว

1.2.3 หลักการสหกรณ์

รชชเดล (อ้างในสุริยะ เจียมประชนารากร, 2538 :16-17) กล่าวว่า ส่วนหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานของร้านสหกรณ์รชชเดลบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้เพราะสหกรณ์ได้ยึดหลัก 10 ประการ ดังนี้

- 1) เปิดรับสมาชิกทั่วไป
- 2) การออกเสียงหนึ่งคนหนึ่งเสียง
- 3) การค้าด้วยเงินสด

- 4) การให้การศึกษแก่สมาชิก
- 5) ความเป็นกลางทางการเมืองและศาสนา
- 6) ไม่เสี่ยงภัยจนเกินไป
- 7) จำกัดเงินปันผลแก่ทุนเรือนหุ้น
- 8) การขายสินค้าตามราคาตลาด
- 9) จำกัดจำนวนหุ้นสมาชิก
- 10) การแบ่งเงินส่วนเกินตามส่วนแห่งธุรกิจ

เฮนรี แบคเคน (Henry Bakken อ้างถึงในสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2534: 9) ศาสตราจารย์ทางสหกรณ์ที่มีชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยคอนซิน ได้กล่าวถึงหลักการสหกรณ์ไว้ว่า สหกรณ์เป็นองค์กรที่ประกอบไปด้วยหลักดังต่อไปนี้

- 1) รับสมาชิกโดยไม่จำกัดจำนวน
- 2) มีการคัดเลือกสมาชิกที่มีคุณสมบัติครบถ้วน
- 3) จะต้องดำเนินงานโดยหลักประชาธิปไตย
- 4) ดำเนินการโดยไม่หวังผลกำไร แต่หวังในด้านบริการ
- 5) ดำเนินการค้าหรือบริการเฉพาะแต่สมาชิกที่ประสงค์
- 6) เงินออมหรือรายได้ต้องคืนแก่สมาชิกตามส่วนแบ่งธุรกิจที่กระทำต่อสหกรณ์
- 7) จำกัดดอกเบี้ยเงินลงทุนในสหกรณ์
- 8) เน้นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกซึ่งเป็นเจ้าของสหกรณ์กับธุรกิจของสหกรณ์
- 9) ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง ศาสนา และผิว
- 10) ส่งเสริมการศึกษา

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (http://www.cpd.go.th/know_coop07.html) หลักการสหกรณ์ คือ “แนวทางที่สหกรณ์ยึดถือปฏิบัติเพื่อให้คุณค่าทางสหกรณ์เกิดผลเป็นรูปธรรม” ซึ่งประกอบด้วยการที่สำคัญรวม 7 ประการ กล่าวคือ

หลักการที่ 1 การเป็นสมาชิกโดยสมัครใจและเปิดกว้าง (Voluntray and Open Membership)

(1) พึงตระหนักว่าการเข้าและออกจากการเป็นสมาชิก จะต้องเป็นไปโดยความสมัครใจของบุคคล (คำว่า "บุคคล" หมายถึง ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล) ไม่ใช่ถูกชักจูง โน้มน้าว ล่อลวง บังคับ ข่มขู่จากผู้อื่น

(2) อย่างไรก็ตามก็ดี การกำหนดคุณสมบัติสมาชิกของสหกรณ์ต่างๆ เพื่อให้ได้บุคคลที่เข้ามาเป็นสมาชิกแล้วสามารถร่วมกันดำเนินกิจกรรมในสหกรณ์ได้ และไม่สร้างปัญหาความเดือดร้อนให้แก่เพื่อนสมาชิกและสหกรณ์ ไม่ถือว่าขัดกับหลักการสหกรณ์ข้อนี้

(3) สมาชิกสมทบนั้น ควรมีแต่เฉพาะกรณีของสหกรณ์บางประเภทที่มีลักษณะพิเศษและจำเป็นเท่านั้น ไม่ควรให้มีในสหกรณ์ทั่วไปหรือทุกประเภท เพราะตามปกติสมาชิกสมทบมาจากบุคคลซึ่งขาดคุณสมบัติที่จะเป็นสมาชิกธรรมดา หากสหกรณ์ได้รับสมาชิกสมทบจำนวนมาก ก็อาจกระทบต่อการส่งเสริมผลประโยชน์ของสมาชิกธรรมดาได้แม้ว่ากฎหมายจะได้ห้ามมิให้สมาชิกสมทบบมีสิทธิบางประการก็ตาม

หลักการที่ 2 การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย (Democratic Member Control) พึงตระหนักว่าเป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกคนที่จะต้องร่วมแรงกายใจ และสติปัญญาในการดำเนินการและควบคุมดูแลการดำเนินงานของสหกรณ์ตามวิถีทางประชาธิปไตย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยผ่านช่องทางหรือองค์กรต่างๆ เช่น คณะกรรมการดำเนินการ ผู้ตรวจสอบกิจการ ที่ประชุมใหญ่ เป็นต้น

หลักการที่ 3 การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก (Member Economic Participation)

(1) หลักการสหกรณ์ข้อนี้ มุ่งเน้นให้สมาชิกทุกคนพึงตระหนักว่าบทบาทที่สำคัญของตนคือ การที่ต้องเป็นทั้งเจ้าของและลูกค้าในคนเดียวกัน (Co-owners and Customers) จึงต้องทำหน้าที่เป็นผู้สมทบทุน ผู้ควบคุม และผู้อุดหนุน หรือผู้ใช้บริการของสหกรณ์ มิใช่มาเป็นสมาชิกเพียงเพื่อมุ่งหวังได้รับประโยชน์จากสหกรณ์เท่านั้น

(2) ในการจัดสรรกำไรสุทธิเพื่อความเป็นธรรมแก่สมาชิกส่วนหนึ่งต้องกันไว้เป็นทุนสำรอง ซึ่งจะนำไปแบ่งกันมิได้ แต่เป็นทุนเพื่อพัฒนาสหกรณ์ของพวกเขาเอง ถือว่าเป็นทุนทางสังคม นอกนั้นอาจแบ่งเป็นเงินปันผลในอัตราจำกัด และเป็นเงินเฉลี่ยคืนตามส่วนแห่งธุรกิจ

หลักการที่ 4 การปกครองตนเองและความเป็นอิสระ (Autonomy and Independence)

(1) สมาชิก กรรมการและพนักงานสหกรณ์รวมทั้งหน่วยงานส่งเสริมสหกรณ์ต้องสำนึกและตระหนักอยู่เสมอว่าสหกรณ์เป็นองค์กรช่วยตนเอง และปกครองตนเอง เพราะฉะนั้นสหกรณ์ต้องเป็นอิสระในการตัดสินใจ หรือทำสัญญาใดๆ ตามเงื่อนไขที่สหกรณ์ยอมรับได้กับบุคคลภายนอกหรือรัฐบาล

(2) การรับความช่วยเหลือหรือสนับสนุนจากรัฐ หรือบุคคลภายนอกไม่ขัดกับหลักความเป็นอิสระของสหกรณ์ หากผู้ให้ความช่วยเหลือมุ่งหมายให้สหกรณ์ช่วยเหลือตนเองได้ และควบคุมตามหลักประชาธิปไตย รวมทั้งชำระไว้ซึ่งความเป็นตัวของตัวเองของสหกรณ์

หลักการที่ 5 การศึกษา ฝึกอบรมและสารสนเทศ (Education, Training and Information)

(1) หลักการข้อนี้เป็นจุดอ่อนของสหกรณ์ในประเทศไทยทุกระดับ ทั้งสหกรณ์ขั้นปฐมและสหกรณ์ขั้นสูง เพราะขาดแผนแม่บทในการพัฒนาการศึกษาทางสหกรณ์ให้เป็นบทบาท และความรับผิดชอบของขบวนการสหกรณ์อย่างแท้จริง ทั้งนี้ ที่ได้ริเริ่มให้จัดตั้งกองทุนสะสม จัดสภาพสหกรณ์จากกำไรของสหกรณ์มาตั้งแต่ พ.ศ. 2492 และแม้จะมีการจัดตั้งสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยและมีชุมนุมสหกรณ์ระดับชาติบ้างแล้ว ส่วนราชการที่ทำหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ก็ยังคงดำเนินการให้การศึกษาและฝึกอบรมทางสหกรณ์แทบจะเรียกได้ว่าซ้ำซ้อนกับขบวนการสหกรณ์โดยไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจนให้ขบวนการสหกรณ์สามารถรับผิดชอบการให้การศึกษาและฝึกอบรมทางสหกรณ์ได้ด้วยตนเองในที่สุด โดยมีหน่วยงานของรัฐทำหน้าที่ให้การสนับสนุนอย่างเพียงพอตามความจำเป็นและเน้นการฝึกอบรมข้าราชการให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

(2) การศึกษาฝึกอบรมและสารสนเทศมีความมุ่งหมายและเน้นกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1. การศึกษามุ่งให้สมาชิกและบุคคลทั่วไปซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่จะเป็นสมาชิกในอนาคต มีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับสหกรณ์ รวมทั้งมีความสำนึก และตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของสมาชิก หรือให้เป็นผู้มีจิตวิญญาณสหกรณ์

2. การฝึกอบรมมุ่งให้กรรมการ ผู้จัดการและพนักงานสหกรณ์ มีความรู้ ความสามารถ และทักษะ รวมทั้งความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตน

3. ส่วนสารสนเทศนั้นมุ่งให้บุคคลทุกกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับเยาวชนและผู้นำด้านความคิด เช่น ผู้นำชุมนุม นักหนังสือพิมพ์ นักเขียน ผู้นำองค์กรพัฒนาชุมชน ฯลฯ โดยเน้นการติดต่อสื่อสาร 2 ทาง

(3) หลักสูตรและเนื้อหาของการศึกษาอบรม ควรครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม

หลักการที่ 6 การร่วมมือระหว่างสหกรณ์ (Cooperation among Cooperatives)

(1) แท้จริงการร่วมมือระหว่างสหกรณ์เป็นหลักการเดียวกันกับการร่วมมือระหว่างบุคคลธรรมดาในการจัดตั้งสหกรณ์นั่นเอง ซึ่งจะก่อให้เกิดการประหยัดด้วยขนาด มีอำนาจการต่อรองสูงขึ้น และนำไปสู่การรับใช้สมาชิกอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(2) การร่วมมือระหว่างสหกรณ์อาจทำได้ทั้งในแนวนอนและแนวตั้ง ในแนวนอนสหกรณ์ทุกสหกรณ์ไม่ว่าประเภทเดียวกันหรือไม่ สามารถร่วมมือกันได้ในระดับเพื่อประโยชน์สูงสุดของสมาชิกและขบวนการสหกรณ์ ในแนวตั้งสหกรณ์ท้องถิ่นประเภทเดียวกันควรรวมตัวกันทางธุรกิจเป็นชุมนุมสหกรณ์ระดับภูมิภาค หรือระดับประเทศ และระดับระหว่างประเทศ และสหกรณ์ทุกประเภท ทุกระดับ ทุกสหกรณ์ควรรวมตัวกันเป็นองค์การสหกรณ์สูงสุด (Apex Organization) เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมด้านอุดมการณ์ การศึกษา การฝึกอบรม การส่งเสริมแนะนำ การกำกับดูแล การตรวจสอบ การวิจัย และการพัฒนา ฯลฯ

(3) วัตถุประสงค์สำคัญของการร่วมมือระหว่างสหกรณ์ คือ เพื่อให้สหกรณ์สามารถอำนวยความสะดวกทางเศรษฐกิจ เพราะฉะนั้นสหกรณ์ท้องถิ่นแต่ละสหกรณ์ และสหกรณ์ชั้นสูงต้องเป็นสหกรณ์ที่มีความเข้มแข็งและยั่งยืน มีชีวิตชีวา (Viable & Sustainable) และร่วมมือกันในลักษณะของ "ระบบรวม" หรือเป็นเอกภาพ

หลักการที่ 7 การเอื้ออาทรต่อชุมชน (Concern for Community)

(1) สหกรณ์เป็นองค์การทางเศรษฐกิจและสังคม และเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่สหกรณ์ตั้งอยู่ เพราะฉะนั้น การดำเนินงานของสหกรณ์ต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนนั้นๆ ซึ่งหมายความว่า เป็นการพัฒนา ที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ หรือเป็นการพัฒนาที่สนองความต้องการและความใฝ่ฝันของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำลายโอกาส ความสามารถ และอนาคตของคนรุ่นหลัง

(2) เนื่องจากสมาชิกสหกรณ์ก็เป็นสมาชิกของชุมชนนั่นเอง สหกรณ์จึงควรมีส่วนช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชนนั้นแบบยั่งยืน

1.3 กฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ และคำแนะนำที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์

กฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ และคำแนะนำที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ ประกอบด้วย

1.3.1 พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553 เป็นกฎหมายแม่บทว่าด้วยสหกรณ์ที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน ประกอบด้วย 10 หมวด คือ

หมวดที่ 1 บททั่วไป

หมวดที่ 2 การกำกับและส่งเสริมสหกรณ์ แบ่งเป็น 4 ส่วน

ส่วนที่ 1 คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ

ส่วนที่ 2 นายทะเบียนสหกรณ์

ส่วนที่ 3 การกำกับดูแลสหกรณ์

ส่วนที่ 4 กองทุนพัฒนาสหกรณ์

หมวดที่ 3 สหกรณ์ แบ่งเป็น 5 ส่วน

ส่วนที่ 1 การจัดตั้งและการจดทะเบียนสหกรณ์

ส่วนที่ 2 ข้อบังคับและการแก้ไขเพิ่มเติม

ส่วนที่ 3 การดำเนินงานของสหกรณ์

ส่วนที่ 4 การสอบบัญชี

ส่วนที่ 5 การเลิกสหกรณ์

หมวดที่ 5 การควบสหกรณ์เข้าด้วยกัน

หมวดที่ 6 การแยกสหกรณ์

หมวดที่ 7 ชุมนุมสหกรณ์

หมวดที่ 8 สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย

หมวดที่ 9 กลุ่มเกษตรกร

หมวดที่ 10 บทกำหนดโทษ

1.3.2 ระเบียบและคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553 มาตรา 16 (8) บัญญัติให้นายทะเบียนสหกรณ์มีอำนาจหน้าที่ออกระเบียบหรือคำสั่งเพื่อให้มีการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติสหกรณ์และเพื่อประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรมของสหกรณ์ นอกจากนี้นายทะเบียนสหกรณ์ยังมอบอำนาจให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ ได้แก่ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์และกรมส่งเสริมสหกรณ์พิจารณากำหนดระเบียบและคำแนะนำต่างๆ ที่จำเป็นเพื่อให้สหกรณ์ถือปฏิบัติ ซึ่งต้องไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติสหกรณ์

1.3.3 ข้อบังคับของสหกรณ์

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553 มาตรา 34 (4) บัญญัติให้คณะผู้จัดตั้งสหกรณ์ดำเนินการร่างข้อบังคับภายใต้บทบัญญัติมาตรา 43 และเสนอต่อที่ประชุมให้ผู้ซึ่งจะเป็นสมาชิกพิจารณากำหนดเป็นข้อบังคับของสหกรณ์ที่จะจัดตั้งขึ้น เพื่อใช้เป็นหลักในการดำเนินงานของสหกรณ์ และต้องไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติสหกรณ์ รวมถึงระเบียบและคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ แล้วนำข้อบังคับดังกล่าว ไปจดทะเบียนกับนายทะเบียน

สหกรณ์ ทั้งนี้ การแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับสามารถกระทำได้ โดยข้อบังคับของสหกรณ์ต้องมีรายการต่อไปนี้

- 1) ชื่อสหกรณ์ ต้องมีคำว่า “จำกัด” อยู่ท้ายชื่อ
- 2) ประเภทของสหกรณ์
- 3) วัตถุประสงค์
- 4) ที่ตั้งสำนักงานใหญ่และที่ตั้งสำนักงานสาขา
- 5) ทุนซึ่งแบ่งเป็นหุ้น มูลค่าของหุ้น การชำระค่าหุ้นด้วยเงินหรือทรัพย์สินอื่น การขายและการโอนหุ้น ตลอดจนการจ่ายคืนค่าหุ้น
- 6) ข้อกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินงาน การบัญชี และการเงินของสหกรณ์
- 7) คุณสมบัติของสมาชิก วิธีรับสมาชิก การขาดจากสมาชิกภาพ ตลอดจนสิทธิหน้าที่ของสมาชิก
- 8) ข้อกำหนดเกี่ยวกับการประชุมใหญ่
- 9) การเลือกตั้ง การดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่งและการประชุมของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์
- 10) การแต่งตั้ง การดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง การกำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้จัดการ

1.3.4 ระเบียบของสหกรณ์

ระเบียบของสหกรณ์ คือ ระเบียบหรือข้อกำหนดที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการดำเนินงานของสหกรณ์ ซึ่งต้องไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติสหกรณ์ ระเบียบและคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ รวมถึงข้อบังคับของสหกรณ์และควรบังคับใช้ระเบียบนั้นๆ ภายหลังจากวันที่มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์มีมติ โดยระเบียบของสหกรณ์แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

- 1) ระเบียบเกี่ยวกับการเงินการบัญชี
  - ระเบียบว่าด้วยการรับจ่ายและเก็บรักษาเงิน
- 2) ระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ
  - ระเบียบว่าด้วยการให้เงินกู้ยืมแก่สมาชิก
  - ระเบียบว่าด้วยการจัดหาสินค้าที่สมาชิกต้องการมาจำหน่าย
  - ระเบียบว่าด้วยการรวบรวมผลผลิต หรือผลิตภัณฑ์ของสมาชิก
  - ระเบียบว่าด้วยการรับฝากเงินจากสมาชิก

3) ระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินงาน

- ระเบียบว่าด้วยทุนของสหกรณ์
- ระเบียบว่าด้วยสมาชิก
- ระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการ
- ระเบียบว่าด้วยอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่สหกรณ์

1.3.5 ระเบียบและคำแนะนำเกี่ยวกับการเงินการบัญชีของสหกรณ์

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553 มาตรา 65 มาตรา 66 มาตรา 67 และมาตรา 68 ได้บัญญัติเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชีของสหกรณ์ไว้ดังนี้

มาตรา 65 ให้สหกรณ์จัดให้มีการทำบัญชีตามแบบและรายการที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดให้ถูกต้องตามความเป็นจริงและเก็บรักษาบัญชีและเอกสารประกอบการลงทุนบัญชีไว้ที่สำนักงานของสหกรณ์ภายในระยะเวลาที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด รายการบัญชีเกี่ยวกับกระแสเงินสดของสหกรณ์ให้บันทึกในสมุดบัญชีภายใน 3 วัน นับแต่วันที่เกิดรายการนั้นขึ้น และการบันทึกรายการบัญชีต้องมีเอกสารประกอบการลงบัญชีที่สมบูรณ์และครบถ้วน

มาตรา 66 ให้สหกรณ์จัดทำงบดุลอย่างน้อย 1 ครั้ง ทุกรอบ 12 เดือน ซึ่งถือว่าเป็นรอบทางบัญชีของสหกรณ์ และงบดุลนั้นต้องมีรายการแสดงสินทรัพย์ หนี้สิน และทุนของสหกรณ์ กับบัญชีกำไรขาดทุนตามแบบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด โดยงบดุลนั้นต้องทำให้แล้วเสร็จและให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบแล้วนำเสนอเพื่ออนุมัติในที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ภายใน 150 วันนับแต่วันสิ้นปีทางบัญชี

มาตรา 67 ให้สหกรณ์จัดทำรายงานประจำปีแสดงผลการดำเนินงานของสหกรณ์เสนอต่อที่ประชุมใหญ่ในคราวที่เสนองบดุล และส่งสำเนารายงานประจำปีกับงบดุลไปยังนายทะเบียนสหกรณ์ภายใน 30 วันนับแต่วันที่มีการประชุม

มาตรา 68 ให้สหกรณ์เก็บรักษารายงานประจำปีที่แสดงผลการดำเนินงานของสหกรณ์และงบดุล พร้อมทั้งข้อบังคับและกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ไว้ที่สำนักงานของสหกรณ์ เพื่อให้สมาชิกขอตรวจดูได้

2. แนวคิดการควบคุมภายในตามแนวทางของ COSO

2.1 ความหมายของการควบคุมภายใน

ความหมายของการควบคุมภายในซึ่งเป็นที่ยอมรับและนำมาประยุกต์ใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน กำหนดขึ้นโดยคณะกรรมการจากสถาบันวิชาชีพ 5 สถาบันในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แก่ สถาบันผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งสหรัฐอเมริกา (American Institute of Certified Public Accountants หรือ AICPA) สถาบันผู้ตรวจสอบภายในสากล (Institute of Internal Auditors หรือ IIA) สถาบันผู้บริหารการเงิน (Financial Executives Institute หรือ FEI) สมาคมนักบัญชีแห่งสหรัฐอเมริกา (American Accounting Association หรือ AAA) และสถาบันนักบัญชีเพื่อการบริหาร (Institute of Management Accountants หรือ IMA) ซึ่งรู้จักในนามของ The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission หรือ COSO ได้ร่วมกันศึกษาพัฒนาความหมายและแนวคิดของการควบคุมภายใน ดังนี้

การควบคุมภายใน (Internal Control) คือ กระบวนการปฏิบัติงานที่บุคลากรในองค์กร โดยคณะกรรมการบริหาร ผู้บริหารทุกระดับ และพนักงานทุกคนมีบทบาทร่วมกันในการจัดให้มีขึ้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่าการปฏิบัติงานจะบรรลุวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายใน

2.2 วัตถุประสงค์ของการควบคุมภายใน

การจัดให้มีการควบคุมภายในขึ้นในองค์กร มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

1) ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน (Effectiveness and Efficiency of Operations) โดยมุ่งเน้นให้มีการใช้ทรัพยากรขององค์กรในการดำเนินงานซึ่งประกอบด้วย คน เงิน ทรัพย์สิน วัสดุ เครื่องมือเครื่องใช้ และเวลาให้เป็นไปอย่างประหยัดและได้ผลคุ้มค่า มีการดูแลรักษาทรัพย์สินให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน มีการป้องกันมิให้ทรัพย์สินมีการสิ้นเปลือง สูญเปล่า เสียหาย หรือสูญหาย และปลอดภัยจากการกระทำทุจริต กล่าวโดยสรุปเมื่อการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจะส่งผลให้เกิดการป้องกันดูแลรักษาทรัพย์สินขององค์กรไปพร้อมกัน

2) ความเชื่อถือได้ของรายงานทางการเงิน (Reliability of Financial Reporting) ความเชื่อถือได้และความถูกต้องของรายงานทางการเงินเป็นสิ่งสำคัญต่อผู้ใช้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลภายใน หรือบุคคลภายนอกองค์กร ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ถือหุ้น ผู้ลงทุน เจ้าหนี้ ลูกค้า หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น โดยใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจและวางแผนการดำเนินงานในอนาคต

จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่ต้องทำให้เกิดความมั่นใจว่ารายงานทางการเงินขององค์กรให้ข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้อง และมีคุณภาพ

3) การปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบ (Compliance with Applicable Laws and Regulations) เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายใดๆ ขึ้นกับองค์กร จากสาเหตุการละเว้นไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติไม่เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กร รวมถึงข้อบังคับ และกฎระเบียบขององค์กรเอง

2.3 องค์ประกอบของการควบคุมภายในตามแนวคิด COSO 2013

การควบคุมภายในตามแนวคิดของ COSO 2013 (จิรพร สุเมธีประสิทธิ์ อ้างถึงในการบริหารความเสี่ยงอย่างมืออาชีพ, 2556 : 5-18) เน้นคำว่าประสิทธิผล (Effective Internal Control) เพื่อให้มั่นใจว่าระบบการควบคุมภายในที่สามารถใช้งานอยู่ทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม และในแต่ละองค์ประกอบต้องทำงานร่วมกัน บูรณาการตั้งแต่ต้นจนจบหากมีประเด็นใดที่ยังอ่อนแอ เป็นจุดอ่อน หรือไม่เพียงพอจะต้องรายงานและป้อนกลับถึงผู้ที่เกี่ยวข้องและมีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการแก้ไขอย่างทันท่วงทีในกรอบเวลาที่เหมาะสม

องค์ประกอบของการควบคุมภายในตามแนวคิด COSO มี 5 ประการ ได้แก่

1. สภาพแวดล้อมการควบคุม (Control Environment)
2. การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)
3. กิจกรรมการควบคุม (Control Activities)
4. ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication)
5. การติดตามประเมินผล (Monitoring)

อนึ่ง องค์ประกอบของการควบคุมภายในทั้ง 5 ประการนี้ จะมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน โดยเริ่มจากแนวทางการดำเนินธุรกิจของผู้บริหารเชื่อมโยงไปสู่กระบวนการบริหารจัดการ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายในที่กำหนด

2.3.1 องค์ประกอบที่ 1 สภาพแวดล้อมการควบคุม (Control Environment)

การควบคุมภายในจะบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เพียงใดขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของสภาพแวดล้อมการควบคุมเป็นสำคัญ โดยสภาพแวดล้อมการควบคุมเป็นเรื่องของการควบคุมภายในที่กำหนดเป็น โครงสร้าง นโยบาย และระเบียบวิธีปฏิบัติที่มีผลมาจากทัศนคติของผู้บริหาร รวมถึงสร้างความตระหนักให้บุคลากรเกิดจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงานตามความรับผิดชอบ จึงกล่าวได้ว่า สภาพแวดล้อมการควบคุมเป็นฐานรากขององค์ประกอบอื่นๆ

สภาพแวดล้อมการควบคุม เป็นหัวใจหลักของการควบคุมภายในที่ไม่ค่อยได้รับความสนใจและพัฒนาเท่าที่ควรจนอาจจะทำให้การควบคุมภายใน ลดระดับความสำคัญไปอยู่

ในระดับปฏิบัติการแทนที่จะเป็นเรื่องขององค์กรโดยรวมและควรจะเป็นเรื่องที่ผู้บริหารควรเข้ามาให้ความสนใจในฐานะหนึ่งในเครื่องมือของการบริหารจัดการ ที่ผลักดันให้เจ้าของภาระงานทุกคนภายในองค์กรต้องนำไปเป็นหนึ่งในหน้าที่ความรับผิดชอบเพิ่มเติมจากหน้าที่ความรับผิดชอบตามคำพรรณนางาน (Job Description) ซึ่งในส่วนนี้มีสิ่งที่ COSO 2013 ได้เพิ่มเติมเข้ามาอย่างชัดเจนและเป็นเรื่องใหม่ คือ การให้ความสำคัญกับคุณค่าของความซื่อสัตย์และจริยธรรม ดังนั้น เรื่องนี้จึงควรจะมีการปรับปรุงให้ชัดเจนในส่วนต่อไปนี้

- 1) การกำหนดแนวทางจากระดับคณะกรรมการและผู้บริหาร (Set the Tone At the Top) ที่เป็นลายลักษณ์อักษร และแสดงถึงการทบทวนแนวคิดเดิมอย่างชัดเจน
- 2) การศึกษามาตรฐานด้านจริยธรรมที่ควรนำมาอ้างอิงและปรับใช้กับกิจการและช่องว่างของแนวปฏิบัติที่ใช้อยู่เทียบกับมาตรฐานที่ควรจะเป็น
- 3) การวางระบบการให้ข้อมูล เทียบกับพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่ควรแก้ไขปรับปรุง

เมื่อวางกรอบของจริยธรรมได้แล้ว ต้องถือว่าเป็นระบบการควบคุมใหม่ของกิจการจึงต้องวางกระบวนการไปสู่

องค์ประกอบที่ 2 การค้นหาความเสี่ยง

องค์ประกอบที่ 3 การสร้างกิจกรรมการควบคุมเพิ่มเติม

องค์ประกอบที่ 4 ทำการสื่อสารและส่งสารสนเทศและข้อมูลสู่ผู้ที่เกี่ยวข้องภายในอย่างเพียงพอ เพื่อให้เกิดความเข้าใจเหมือนกันและร่วมกัน

องค์ประกอบที่ 5 วางกิจกรรมการกำกับติดตามและประเมินผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้นเทียบกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์

นอกเหนือจากให้ความสำคัญกับการวางกรอบแนวทางการควบคุมภายใน การวางระบบบริหารความเสี่ยงทั่วทั้งองค์กร (ERM) แล้ว COSO ยังออกแนวคิดในการเชื่อมโยงการบริหารความเสี่ยงกับการพัฒนาความยั่งยืน โดยเห็นว่ากิจการมีความเสี่ยงในระยะยาวในด้านความเสี่ยงที่จะไม่เกิดความยั่งยืน (Sustainability Risk) ในรายงานชื่อ Demystifying Sustainability Risk เมื่อเดือนพฤษภาคม 2013 มุมมองของ COSO เรื่อง Sustainability Risk มาจากการประเมินว่ามีกิจการจำนวนไม่น้อยที่ต้องพึ่งพาและมีภัยคุกคามจากความจำกัดและแนวโน้มการลดลงของทรัพยากรธรรมชาติ ในขณะที่กิจการถูกคาดหวังว่าจะต้องมีส่วนรับผิดชอบต่อสังคมและการพัฒนาความยั่งยืนในระยะยาวอย่างเพียงพอ ทำให้เกิดความเสี่ยงสำคัญใหม่ในด้านนี้เกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้ COSO จึงให้การยอมรับหลักการประเมินผลของ Triple Bottom Line ซึ่งประกอบกันแล้วเป็นองค์ประกอบที่รวมกันเป็นคำว่า Sustainability

องค์ประกอบที่ 1 ผลดำเนินงานที่สร้างผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์

(Economic Return) ประกอบด้วย

- (1) ความรับผิดชอบ ความโปร่งใสและเปิดเผยอย่างเพียงพอ
- (2) การกำกับดูแลกิจการที่ดี
- (3) การเพิ่มพูนมูลค่า (Value) ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- (4) ผลประกอบการทางการเงินที่มีผลกำไรแก่กิจการ
- (5) การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ทางการเงิน

องค์ประกอบที่ 2 ผลดำเนินงานที่สร้างผลตอบแทนทางสังคม

(Social Return) ประกอบด้วย

- (1) นโยบายการดูแลสังคมและรับผิดชอบต่อชุมชน
- (2) การลงทุนในโครงการที่เกิดผลประโยชน์ต่อชุมชน
- (3) การบริหารสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการทำงาน
- (4) การใส่ใจในสุขภาพและโภชนาการ
- (5) การไม่เหยียดหยามกีดกันทางเพศ เชื้อชาติ
- (6) การเคารพในสิทธิมนุษยชน
- (7) การดำเนินงานที่เป็นการลงทุนในความรับผิดชอบต่อสังคม
- (8) การต่อต้านพฤติกรรมคอร์รัปชันและนอรัษฎ์บังหลวง
- (9) การใส่ใจในความปลอดภัยของชีวิตคน

องค์ประกอบที่ 3 ผลดำเนินงานที่สร้างผลตอบแทนทางสิ่งแวดล้อม

(Environmental Return) ประกอบด้วย

- (1) การหาพลังงานทางเลือก ประหยัดการสิ้นเปลืองพลังงาน
- (2) การบริหารจัดการน้ำอย่างประหยัด
- (3) การใส่ใจในภาวะก๊าซเรือนกระจก
- (4) การบริหารมลภาวะ
- (5) การบริหารขยะอันตรายและเคมีภัณฑ์
- (6) การส่งเสริมการรีไซเคิล
- (7) การพัฒนานวัตกรรมที่ปรับปรุงกระบวนการและการใช้ซ้ำเพื่อลด

การสูญเสียเปล่า

- (8) การทำความสะอาดตามแนวทางกรีน
- (9) การส่งเสริมเกษตรอินทรีย์

(10) การบริหารแพคเกจที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

(11) การป้องกันประกอบในสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

นอกจากการมีกิจกรรมการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม มีการออกข่าวประชาสัมพันธ์ผลงานแล้ว ยังมีการผลักดันให้กิจการต้องจัดทำรายงานเกี่ยวกับผลการพัฒนาด้านความยั่งยืนด้วย

สำหรับ COSO เห็นว่า การที่กิจการจะสามารถสร้างคุณค่ากิจการจนเกิดการพัฒนายั่งยืนได้ กิจการจะต้องเพิ่มศักยภาพในการรับรู้ บริหารจัดการ และตอบโต้กับทั้งประเด็นที่เป็น (ก) โอกาส และ (ข) ความเสี่ยง ซึ่ง COSO ได้วางกรอบแนวทาง COSO ERM Framework มาตั้งแต่ ค.ศ. 2004 แต่แนวทางดังกล่าวถูกใช้ไปในการบริหารความเสี่ยงที่เป็นผลทางลบ (Downside Risk) เป็นสำคัญ ซึ่งหากนำประเด็นของความเสี่ยงต่อการพัฒนาความยั่งยืน (Sustainability Risk) มาอยู่ในกระบวนการ COSO-based ERM ได้ ก็จะทำให้การบริหารความเสี่ยงสร้างมูลค่าเพิ่มแก่กิจการมากขึ้น

ในการบูรณาการประเด็น Sustainability หรือ Triple Bottom Line ในงานการบริหารความเสี่ยง COSO ได้ระบุประเด็นสำคัญที่กิจการจะต้องพิจารณาและคำนึงถึงเพิ่มเติมบางประการ ดังนี้

ประการที่ 1 การตั้งเป้าหมายของการบริหารจัดการสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

ทำให้กิจการต้องยึดมั่นและบูรณาการการบริหารความเสี่ยงทั้ง 4 ประการ คือ ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ด้านปฏิบัติการ ด้านการเงิน และรายงานทางการเงิน และการกำกับการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัดและมองภาพความเสี่ยงในองค์กรรวมเสมอ เพื่อให้มั่นใจว่าพิจารณาครอบคลุมทั้งกิจการ และในกรณีนี้จะต้องเพิ่มประเด็นความเสี่ยงเพิ่มเติมอีก 1 ประเด็น คือ ความเสี่ยงด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์ (Reputation Risk) ออกมาต่างหากจากความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ โดยมองว่าเป็นความเสี่ยงที่เกิดจากผลการดำเนินการของความเสี่ยง 4 ประเภทที่มีการดำเนินการอยู่แล้ว เพราะชื่อเสียงและภาพลักษณ์ย่อมมีผลต่อความยั่งยืนของกิจการด้วย

ประการที่ 2 การบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์เพื่อพัฒนาสู่ความยั่งยืน

ในการพิจารณาความยั่งยืน อาจจะมีหลายเรื่องที่มีผลในเชิงกลยุทธ์ ตั้งแต่การวางตำแหน่งทางการตลาด การลงทุนทางธุรกิจ การกำหนดแผนกลยุทธ์หรือโครงการ ซึ่งผู้บริหารต้องมองบนฐานความเสี่ยงล่วงหน้าว่าอาจจะมีอะไรที่เกิดผิดพลาด ตั้งแต่กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ว่าจะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือไม่ จะลดผลกระทบหรือทำให้เป็นศูนย์ (0) ได้อย่างไร โดยไม่สร้างภาระด้านต้นทุนการดำเนินงานของกิจการเพิ่มขึ้น

โดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ครอบคลุมตั้งแต่ คณะกรรมการบริษัทและผู้บริหารระดับสูง กิจกรรมในห่วงโซ่อุปทาน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญ ทุกภาคส่วน รวมถึงเจ้าของโครงการที่เกี่ยวข้อง

ประการที่ 3 การบริหารความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ

การบริหารความเสี่ยงด้านนี้ควรจะให้มีความสำคัญกับความไม่แน่นอนทาง ธุรกิจที่มาจากการเปลี่ยนแปลงไปของภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ ที่กระทบต่อ การดำเนินงานมากขึ้น จนอาจจะเกิดความสูญเสียจำนวนมาก หรือการหยุดชะงักของการปฏิบัติงาน ตามปกติเป็นระยะยาวติดต่อกัน

การบริหารความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ จึงต้องรวมถึงแผนสำรองเพื่อฉุกเฉิน และการบริหารความพร้อมรองรับภาวะวิกฤติ ที่อาจจะมาจากผู้ประกอบการอื่นในห่วงโซ่คุณค่า ขณะเดียวกัน กิจกรรมควรพิจารณาสร้างร่วมมือกับกิจกรรมในห่วงโซ่อุปทานเพื่อการ บริหารงานมิให้มีผลกระทบต่อทำให้สภาพภูมิอากาศเลวลงไปอีก โดยเฉพาะด้านมลภาวะของ อากาศ น้ำและขยะอันตราย

การบริหารความเสี่ยงด้านปฏิบัติการยังควรที่จะเพิ่มกิจกรรมการติดตามวงจร ชีวิตของผลิตภัณฑ์เมื่อมีการส่งมอบแก่ลูกค้าแล้ว เพื่อช่วยให้ลูกค้ามีส่วนในการบริหารความยั่งยืน ของสังคมและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการแก่ลูกค้าตลอดวงจรชีวิต ผลิตภัณฑ์หรือการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการช่วยส่งเสริมวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักการ พัฒนาสู่ความยั่งยืน

ประการที่ 4 การบริหารความเสี่ยงด้านการกำกับ การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์

การบริหารความเสี่ยงด้านการกำกับ การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เป็นการขยาย ขอบเขตจากการเพิ่มศักยภาพการกำกับ การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ระเบียบใหม่ ที่เพิ่มเติม ขึ้นมาสู่การบริหารชื่อเสียงและภาพลักษณ์ขององค์กร ที่เกิดจากการปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎเกณฑ์ ด้วย โดยเฉพาะในประเด็นที่มีผลต่อ

- (ก) สุขภาพของคน
- (ข) ความปลอดภัยในชีวิต
- (ค) สิทธิมนุษยชน
- (ง) การปฏิบัติต่อแรงงานอย่างไม่เป็นธรรม

ประเด็นเหล่านี้ อาจจะต้องเพิ่มขึ้นตอนด้านการตรวจสอบและการสอบทาน ความถูกต้องให้ชัดเจน ซึ่งอาจจะทำให้กิจการมีภาระต้นทุนการดำเนินงานเพิ่มขึ้น

ประการที่ 5 การบริหารความเสี่ยงทางการเงินและการรายงานทางการเงิน
รายงานผลประกอบการของกิจการ ควรจะเพิ่มรายงานด้านการพัฒนาสู่ความ
ยั่งยืนด้วยตามหลักการของ Triple Bottom Line

ประการที่ 6 การบูรณาการประเด็นความยั่งยืนในองค์ประกอบ 8
องค์ประกอบของการบริหารความเสี่ยง

องค์ประกอบที่ 1 สภาพแวดล้อมภายในกิจการ
เป็นส่วนของการกำหนดเกณฑ์ความเสี่ยงที่ยอมรับได้ (Risk Appetite) ซึ่ง
ควรจะขยายขอบเขตสู่ประเด็นความเสี่ยงด้านความยั่งยืนด้วยว่ายอมรับความเสี่ยงในส่วนใดได้บ้าง
โดยการปรับส่วนของสภาพแวดล้อมตามแนวทางการพัฒนาสู่ความยั่งยืนจะต้องเพิ่มผู้มีส่วนได้
ส่วนเสียภายนอกเข้ามาใน Risk Appetite ด้วย นอกเหนือจากคณะกรรมการบริษัทและผู้บริหาร
ระดับสูง

นอกจากนั้น อาจจะต้องเพิ่มนโยบายและกลยุทธ์ด้านการพัฒนาความยั่งยืน
เป็นส่วนเพิ่มเติมในสภาพแวดล้อมของกิจการ โดยเชื่อมโยงมาจากสภาพแวดล้อมภายนอกกิจการ

องค์ประกอบที่ 2 การกำหนดวัตถุประสงค์
กิจการจำเป็นต้องเพิ่มประเด็นความยั่งยืนให้อยู่ในกรอบวัตถุประสงค์ใน
การค้นหาและระบุความเสี่ยงที่จะนำขึ้นมาวิเคราะห์และบริหารจัดการด้วย

องค์ประกอบที่ 3 การระบุเหตุการณ์ความเสี่ยง
การพิจารณาในส่วนนี้จะต้องเชื่อมโยงให้ถึงประเด็นของความยั่งยืน ซึ่งเป็น
เรื่องของสังคมและสภาพแวดล้อมด้วย นอกเหนือจากประเด็นที่เป็นวัตถุประสงค์ของกิจการเอง
เหตุการณ์ความเสี่ยงใดที่มีผลกระทบต่อความยั่งยืนต้องถือว่าเป็นความเสี่ยงที่มีผลกระทบรุนแรง
ที่ต้องมีแผนบริหารความเสี่ยงจนกว่าจะมีสถานะความเสี่ยงลดลงอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

องค์ประกอบที่ 4 การวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยง
กิจการจะขยายขอบเขตของการวิเคราะห์ที่เพิ่มความเสี่ยงต่อชื่อเสียงและ
ภาพลักษณ์ในการวิเคราะห์ หรืออาจจะต้องเพิ่มผู้ที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยง
จากการดึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกมามีส่วนร่วมด้วย

องค์ประกอบที่ 5 การตอบโต้ต่อความเสี่ยง
ปัจจัยความเสี่ยงและตัวขับเคลื่อนความเสี่ยงที่ถือว่ามีความสำคัญสูงและดึง
มาสู่การพิจารณากำหนดแนวทางการตอบโต้ต่อความเสี่ยง จะมีประเด็นของการพัฒนาสู่ความยั่งยืน
ด้วย และอาจจะต้องจัดงบประมาณเพื่อลงทุนเพิ่มเติมในการบริหารความเสี่ยงด้านความยั่งยืนด้วย

องค์ประกอบที่ 6 กิจกรรมการควบคุม

กิจกรรมการควบคุมในส่วนของการเสี่ยงด้านความยั่งยืนอาจจะต้องมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย รวมถึงผู้ประกอบการในห่วงโซ่อุปทาน

องค์ประกอบที่ 7 สารสนเทศและการสื่อสาร

ประเด็นนี้ควรได้รับความใส่ใจ ปรับปรุง และทำแผนการสื่อสารที่เพิ่มเติม ส่วนของความยั่งยืนด้วยพร้อมรายงานผลงานการพัฒนาสู่ความยั่งยืนที่แยกออกมาต่างหาก โดยการจัดทำรายงานเพื่อการบริหารและตัดสินใจภายในกิจการจะแยกออกจากรายงานเพื่อการเปิดเผยสู่ภายนอก

องค์ประกอบที่ 8 การติดตามและประเมินผล

การติดตามและประเมินผล เป็นการเพิ่มกิจกรรมการติดตามและประเมินผล ความพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อผลงานการพัฒนาสู่ความยั่งยืนเพิ่มเติมจากการประเมินผลการดำเนินงานภายในกิจการ การดำเนินการในส่วนนี้ต้องอาศัยตัวชี้วัดที่ชัดเจนด้วยการปรับตัวครั้งใหญ่ของแนวคิดการควบคุมภายในตามกรอบ COSO ได้ทำให้เกิดกรอบแนวทางตามแนวคิดของ COSO 2013 ที่ปรับปรุงจากแนวคิดพื้นฐานของ COSO 1992 ในสาระสำคัญหลายประการ ประเด็นที่น่าจะอยู่เบื้องหลังการปรับกรอบแนวคิดครั้งใหม่ของ COSO 2013 Internal Control – Integrated Framework น่าจะมาจากการทบทวนบทบาทของระบบควบคุมภายในที่ใช้กันอยู่ในกิจการทุกกิจการและทุกประเภท อย่างน้อย 2 ประเด็น ได้แก่

ประเด็นที่ 1 โครงสร้างของการควบคุมภายในที่อยู่ใน COSO 1992 เพียงพอที่จะบรรเทาหรือลดระดับของความเสี่ยงจนทำให้การประกอบการของกิจการบรรลุตามวัตถุประสงค์แล้วหรือไม่

ประเด็นที่ 2 การเปลี่ยนแปลงของระบบการควบคุมภายใน สามารถสะท้อนหรือควรสะท้อนว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจด้วยหรือไม่

สิ่งที่เป็นความเชื่อของ COSO 2013 Internal Control – Integrated Framework คือ การเปลี่ยนแปลงของระบบควบคุมภายใน ควรจะสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของธุรกิจ หรือการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือการเปลี่ยนแปลงกระบวนการดำเนินงานจากที่เคยดำเนินการเอง ไปสู่การว่าจ้างผู้ให้บริการภายนอกดำเนินการแทนซึ่งทำให้ต้องขยายการกำกับควบคุมออกไปสู่บุคลากรของผู้ให้บริการภายนอกด้วย

การปรับกรอบแนวทางการควบคุมภายในจาก COSO 1992 สู่ COSO 2013 Internal Control – Integrated Framework จึงน่าจะเป็นดังนี้

(1) ทำให้กิจการต่างๆ ได้มีโอกาสทบทวนระดับกลยุทธ์ว่า กิจการควรจะมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อเป็นการปรับปรุงประสิทธิภาพ หรือประสิทธิผลของระบบการควบคุมภายในหรือไม่

(2) ทำให้กิจการมีโอกาสในการบูรณาการและเชื่อมโยงหน้าที่ด้านการค้นหาความเสี่ยงและการกำกับ การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ (Compliance) ให้แทรกไว้ในระหว่างกระบวนการดำเนินธุรกรรมของกิจการให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

(3) ทำให้กิจการต้องมั่นใจว่า ระบบการควบคุมภายในต้องทำให้ (ก) มีอยู่ และ (ข) ปฏิบัติได้จริงในการทำหน้าที่กำกับภาระงานต่างๆภายในกิจการ

ประโยชน์ที่เห็น ได้ชัดว่า COSO 2013 Internal Control – Integrated Framework ได้เพิ่มเติมจากกรอบแนวทางของ COSO 1992 Internal Control – Integrated Framework ประกอบด้วย

ประการที่ 1 เพิ่มประเด็นของการเอาใจใส่ และให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Governance) ที่กิจการไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ และต้องเพิ่มกิจกรรมที่ส่งเสริมการกำกับดูแลที่ดี

ประการที่ 2 เพิ่มแนวพึงปฏิบัติที่ให้ความสำคัญ และวางตำแหน่งของเทคโนโลยี ระบบการควบคุมด้วยกลไกอัตโนมัติ นอกเหนือจากการพึ่งพาตัวบุคคล ในกระบวนการปฏิบัติงานของเจ้าของภาระงานและระบบรายงาน

ประการที่ 3 เน้นหนักถึงกระแสโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงของโมเดลธุรกิจเป็นเงื่อนไขที่ควรจะนำมาพิจารณาในการปรับระบบการควบคุมภายในให้เหมาะสมกับองค์กร

ประการที่ 4 ขยายขอบเขตของการจัดทำรายงานว่าควรคำนึงถึงวัตถุประสงค์ เพื่อใช้ประโยชน์แสดงรายงานทางการเงินภายในกิจการและภายนอกกิจการ

ประการที่ 5 เพิ่มประเด็นและแยกความเสี่ยงจากการทุจริตออกมาพิจารณาต่างหากเป็นหลักการที่สำคัญ หลักการหนึ่งใน 17 หลักการ ที่ต้องวางระบบการควบคุมภายใน โดยเฉพาะเพื่อป้องกันการทุจริตในลักษณะต่างๆ

ประการที่ 6 รูปแบบของรายงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้การควบคุมภายในกำกับ ไม่ได้จำกัดเฉพาะรายงานทางการเงิน หากแต่ครอบคลุมถึงรายงานลักษณะอื่น รวมทั้งรายงานด้านการปฏิบัติงานและการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ และรายงานที่สะท้อนความยั่งยืนของกิจการด้วย

ประการที่ 7 การขยายกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดวางระบบการควบคุมเพื่อ กำกับความเสี่ยงที่มีผลต่อการบรรลุผลงานตามวัตถุประสงค์ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ (ก) ผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใน และ (ข) ผู้ที่เกี่ยวข้องภายนอก ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องภายในแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ 1) ผู้บริหาร ระดับสูง มีความรับผิดชอบ 2 ระดับ คือ ระดับที่เป็นการบริหารจัดการในฐานะผู้บริหาร และระดับ ที่เป็นการกำหนดนโยบาย ออกคำสั่งกฎเกณฑ์ข้อบังคับ หน่วยงานบริหารความเสี่ยง 2) คณะกรรมการบริษัทหรือคณะกรรมการตรวจสอบ มีความรับผิดชอบในระดับที่ 3 ด้วยการ ดำเนินงานตรวจสอบภายในตามแผนตรวจสอบ ส่วนผู้ที่เกี่ยวข้องภายนอก ได้แก่ ผู้ตรวจสอบ ภายนอก

ประการที่ 8 การค้นหาค่าเบี่ยงเบนความเสี่ยง (Risk Tolerance) รอบการเกิด ความเสี่ยง (Risk Velocity) และความยั่งยืนและความยาวนานของเหตุการณ์ความเสี่ยงที่เกิด (Risk Persistence) มีความชัดเจนใน COSO 2013 Internal Control – Integrated Framework มากกว่า COSO 1992

ประการที่ 9 เพิ่มความรับผิดชอบของเจ้าของภาระงานแต่ละตำแหน่งในการ ออกแบบดำเนินการใช้การควบคุมภายในในการกำกับภาระงาน ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ การควบคุมภายในที่ตั้งไว้ บุคลากรที่เกี่ยวข้องครอบคลุมตั้งแต่คณะกรรมการบริษัท ผู้บริหาร ระดับสูง และบุคลากรเจ้าของตำแหน่งงานทั่วทั้งองค์กร

ประการที่ 10 เพิ่มบทบาทของ IT Control โดยเฉพาะความเสี่ยงของการ รักษาความปลอดภัยของสารสนเทศ และคำนึงถึงการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการดำเนินกิจการ และเชื่อมโยงการดำเนินงานข้ามกิจการ คลาวด์ คอมพิวติ้ง ขณะที่กิจการมีความเสี่ยงต่อการถูก โจมตีทางคอมพิวเตอร์

ประการที่ 11 การยกระดับความสำคัญของความเสี่ยงจากการกำกับการ ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ (Compliance and Operational Objectives) ให้ ขึ้นมาเด่นชัดและมีความสำคัญเทียบเท่าความเสี่ยงทางการเงินและรายงานทางการเงิน เพื่อให้มี การวางระบบการควบคุมภายในเพื่อวัตถุประสงค์ในด้านนี้อย่างจริงจัง

ประการที่ 12 ขยายประเด็นแนวพึงปฏิบัติในด้านการควบคุมการออกรายงาน ทางการเงินที่เปิดเผยแก่บุคคลภายนอกเป็นหลักการแยกออกมาโดยเฉพาะ แสดงถึงแนวคิดที่ขยาย วงออกไปจากการเน้นการควบคุมภายในกิจการจริงๆ ผู้ที่เกี่ยวข้องภายนอกมากขึ้น

ประการที่ 13 ขยายประเด็นของความสัมพันธ์ ความเชื่อมโยงระหว่างองค์กร เช่น (ก) การทำความตกลงร่วมลงทุน (ข) การพึ่งพาอาศัยกับซัพพลายเออร์ (ค) การทำความตกลง

กับคู่ค้า ให้นำประเด็นเหล่านี้ ซึ่งอาจจะเป็นระดับโลกมาค้นหาและประเมินความเสี่ยงและพัฒนา
งานควบคุมเพื่อกำกับความสำเร็จของงาน

ประการที่ 14 นอกเหนือจากการยึดองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบของ
การควบคุมภายในแล้ว COSO 2013 Internal Control – Integrated Framework ยังพยายามก้าวสู่
การพัฒนาประสิทธิผลของการใช้การควบคุมภายในเป็นกลไกในการกำกับภาระงาน และผล
ประกอบการ การทำหน้าที่ของการควบคุมภายในจริงในองค์กร ไม่ใช่เพียงการออกแบบหรือ
วางมาตรการการควบคุมเท่านั้น

ประการที่ 15 ประเด็นที่มีการปรับปรุงในส่วนขององค์ประกอบ 5
องค์ประกอบ มีดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 สภาพแวดล้อมการควบคุม

เน้นการกำหนดนโยบายจากระดับบนลงล่าง (Tone at the Top) ที่เป็นความ
รับผิดชอบของคณะกรรมการบริษัท ผู้บริหารระดับสูง และคณะกรรมการตรวจสอบ

องค์ประกอบที่ 2 การค้นหาความเสี่ยง

เน้นการนิยามเกณฑ์ความเสี่ยงที่ยอมรับได้ (Risk Appetite) และค่าเบี่ยงเบน
ความเสี่ยงที่เกิดจากผลของเหตุการณ์ความเสี่ยงต่อการบรรลุผลสำเร็จของผลดำเนินงาน ที่อาจจะ
ต้องทำให้กิจการยืดหยุ่นตามสภาพความเสี่ยง

องค์ประกอบที่ 3 กิจกรรมการควบคุม

เน้นการวางนโยบาย ขั้นตอนการปฏิบัติที่จะกำกับการปฏิบัติ ตลอดจนการ
วางระบบรายงานเพื่อทบทวนกิจกรรมการควบคุมที่เกิดจริงกับวัตถุประสงค์การควบคุมที่วางไว้

องค์ประกอบที่ 4 สารสนเทศและการสื่อสาร

เน้นการไหลของสารสนเทศและกิจกรรมการสื่อสารที่ครอบคลุมและตาม
ความจำเป็น ตั้งแต่ระดับคณะกรรมการบริษัท เชื่อมโยงถึงผู้บริหารและบุคลากรเจ้าของภาระงาน
ทุกระดับในองค์กร

องค์ประกอบที่ 5 การกำกับติดตาม และประเมินผล

เน้นการกำกับติดตามของเจ้าของภาระงานระหว่างการปฏิบัติงานประจำวัน
และการประเมินผลโดยหน่วยงานอื่นที่เป็นอิสระ โดยการประเมินผลจะต้องเชื่อมโยงกับ
วัตถุประสงค์ ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องและกิจกรรมการควบคุม

หลักการที่กำหนดขึ้นตาม COSO 2013 ในองค์ประกอบที่ 1 สภาพแวดล้อม การควบคุม มี 5 หลักการ ดังนี้

หลักการที่ 1 กิจการควรจะแสดงถึงความมุ่งมั่นต่อการรักษาค่าของ ความซื่อสัตย์และจริยธรรมทางธุรกิจ

หลักการที่ 2 กิจการควรมีกิจกรรมที่เป็นความรับผิดชอบต่อการสอดส่อง ผลดำเนินงานในภาพรวม (Oversight Responsibility) ที่เป็นอิสระจากฝ่ายบริหาร

หลักการที่ 3 กิจการควรจัดวางโครงสร้างอำนาจและความรับผิดชอบ ภายในที่ชัดเจนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจการ

หลักการที่ 4 กิจการควรแสดงถึงความมุ่งมั่นที่จะยึดถือสมรรถนะในการ บริหารจัดการ (Commitment to Competence) วิทยุบุคคลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

หลักการที่ 5 กิจการควรผลักดันให้ทุกตำแหน่งงานมีความรับผิดชอบต่อ ภาระหน้าที่และการวางการควบคุมให้ภาระหน้าที่ประสบผลสำเร็จ

2.3.2 องค์ประกอบที่ 2 การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)

การประเมินความเสี่ยงเป็นการประเมินเพื่อให้ทราบว่า องค์กรมีความเสี่ยง อย่างไร และความเสี่ยงนั้นๆ อยู่ในกิจกรรมหรือขั้นตอนใดของงาน มีผลกระทบต่อ การบรรลุ วัตถุประสงค์ขององค์กรมากน้อยเพียงใด เพื่อนำมาพิจารณากำหนดแนวทางที่จำเป็นต้องใช้เพื่อให้ เกิดความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่าความผิดพลาด เสียหายจะไม่เกิดขึ้นหรือหากเกิดขึ้นก็จะอยู่ใน ระดับที่ไม่เป็นอันตราย หรือไม่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

องค์กรทุกองค์กรไม่ว่าจะประกอบกิจการในธุรกิจประเภทใด เป็นธุรกิจขนาด ใดก็ตามนอกจากต้องเผชิญกับความเสี่ยงตามรูปแบบของธุรกิจแล้ว ยังต้องเผชิญกับความ เปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา อาจเป็นความเปลี่ยนแปลงขององค์กรเอง หรือจากรัฐบาล หรืออาจเป็นความเปลี่ยนแปลงจากสภาพเศรษฐกิจ สังคม กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องได้ข้อมูลความเสี่ยงที่ถูกต้องและตรงกับสภาพ ที่เป็นอยู่จริงในทุกขณะ เพื่อนำมากำหนดมาตรการหรือปรับเปลี่ยนเพื่อเสริมสร้างระบบการควบคุม ภายในให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ ดังนั้น องค์กรจึงจำเป็นต้องประเมินความเสี่ยง และต้องกระทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยเฉพาะช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทั้งจาก ปัจจัยภายในหรือภายนอก

กิจกรรมการควบคุมจึงมีตั้งแต่ระดับองค์กร ระดับกระบวนการดำเนินงานกิจกรรม และในสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งอาจจะเป็น

- (ก) การหลีกเลี่ยงหรือป้องกัน หรือ
  - (ข) การตรวจสอบ สอดส่องให้พบและแก้ไข
- โดยอาจจะดำเนินการโดย

- (ก) การกระทำของบุคคล (Manual) และ
- (ข) ระบบอัตโนมัติ

กิจกรรมการควบคุม จึงอาจจะเป็น

- (ก) การวางระบบการมอบอำนาจกระทำการและการอนุมัติ
- (ข) การสอบทานความถูกต้องแท้จริง
- (ค) การกระทบยอดรายการจนถูกต้องตรงกัน
- (ง) การทบทวนผลดำเนินงาน
- (จ) การแบ่งแยกหน้าที่ให้มีการสอบทานกันเอง

กรอบแนวทางตาม COSO 1992 : Internal Control – Integrated Framework ได้นำมาใช้ในการกำหนดหลักการ 3 หลักการใน COSO 2013 : Internal Control – Integrated Framework เพียงแต่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้กิจกรรมการควบคุมมีการเปลี่ยนแปลงในทางเทคนิคจาก

- (ก) General Information Technology Control (GITCs)
- (ข) Automated Control
- (ค) Financial Reporting Control

หลักการที่กำหนดขึ้นตาม COSO 2013 ในองค์ประกอบที่ 2 การประเมินความเสี่ยง มี 4 หลักการ ดังนี้

หลักการที่ 6 กิจการควรกำหนดวัตถุประสงค์ของการค้นหาความเสี่ยงที่ชัดเจนและเหมาะสมกับกิจการและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

หลักการที่ 7 กิจการควรมีกระบวนการระบุข้อมูลความเสี่ยงและการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่จะนำไปสู่การบริหารจัดการกับความเสี่ยงนั้น

หลักการที่ 8 กิจการควรเข้าถึงความเสี่ยงจากการทุจริต

หลักการที่ 9 กิจการควรมีกระบวนการระบุและวิเคราะห์ประเด็นที่เป็นความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่จะกระทบต่อการดำเนินงาน กำหนดนโยบายให้ชัดเจนประเด็นที่คาดหวังให้เกิด และขั้นตอนการปฏิบัติให้นโยบายถือปฏิบัติได้จริง

2.3.3 องค์ประกอบที่ 3 กิจกรรมการควบคุม (Control Activities)

กิจกรรมการควบคุมเป็นนโยบาย มาตรการและวิธีการดำเนินงานต่างๆ ที่ผู้บริหารนำมาใช้เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าคำสั่งต่างๆ ที่กำหนดขึ้นนั้นสามารถลดหรือควบคุมความเสี่ยงและได้รับการตอบสนองปฏิบัติตามในเวลาที่เหมาะสม กิจกรรมการควบคุมประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ที่สำคัญ คือ

1. การกำหนดนโยบายและแผนงาน (Policies and Plans)
2. การสอบทานโดยผู้บริหาร (Management Review)
3. การประมวลผลข้อมูล (Information Processing)
4. การควบคุมทางกายภาพ (Physical Control)
5. การแบ่งแยกหน้าที่ (Segregation of Duties)
6. ดัชนีวัดผลการดำเนินงาน (Performance Indicators)
7. การจัดทำเอกสารหลักฐาน (Documentation)
8. การตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างเป็นอิสระ (Independent Checks on

Performance)

1) การกำหนดนโยบายและแผนงาน คือ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและเป็นเครื่องมือในการควบคุม ติดตามและประเมินผล โดยมีการกำหนดผลงานที่คาดหวังไว้อย่างชัดเจนทั้งในรูปจำนวนผลงาน และระยะเวลาปฏิบัติตามแผนงานดังกล่าวเพื่อให้เกิดความชัดเจน

2) การสอบทานโดยผู้บริหาร คือ ผู้บริหารระดับสูงจะใช้วิธีวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานจริงกับแผนงานและงบประมาณที่ได้จัดทำไว้ล่วงหน้า เพื่อให้เห็นถึงภาพรวมของการดำเนินงานว่ามีปัญหาในด้านใด แล้วนำมาพิจารณาแก้ไขและเตรียมรับสถานการณ์ในอนาคตได้ ส่วนผู้บริหารระดับกลางก็ใช้วิธีสอบทานรายงานผลการปฏิบัติงานของพนักงานในสายบังคับบัญชาว่าการปฏิบัติงานเป็นไปตามนโยบาย แผนงานและงบประมาณ ตลอดจนวิธีปฏิบัติงานจริงเป็นไปตามข้อบังคับและระเบียบที่กำหนด การสอบทานของผู้บริหารระดับกลางจะกระทำบ่อยครั้งเพียงใดขึ้นอยู่กับลักษณะของความเสี่ยง

3) การประมวลผลข้อมูล คือ การครอบคลุมข้อมูลทางบัญชี การเงินและข้อมูลอื่นที่จำเป็นสำหรับประกอบการตัดสินใจทางการบริหาร ซึ่งต้องการข้อมูลที่มีความถูกต้อง สมบูรณ์ กะทัดรัด มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจและทันเวลา ดังนั้น การควบคุมการประมวลผลข้อมูลจึงต้องเริ่มจากการอนุมัติรายการ การบันทึกรายการ การสอบย้อนข้อมูลระหว่างกัน

การเก็บรักษา และการควบคุมข้อมูลที่สำคัการออกแบบและการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมช่วยในการประมวลผลข้อมูล

4) การควบคุมทางกายภาพ คือ การดูแลรักษาและป้องกันทรัพย์สินจากการถูกทำลายหรือสูญหายและมีสภาพพร้อมเสมอสำหรับการใช้งาน กิจกรรมการควบคุมจึงรวมทั้งวิธีที่ใช้เพื่อป้องกันค้นหา แก่ไขและสนับสนุน เช่น การจัดให้มีสถานที่จัดเก็บอย่างปลอดภัย เหมาะสม การมีเวรยามรักษาการณ์ การตรวจนับ การเปรียบเทียบจำนวนที่มีอยู่จริงกับทะเบียนหรือหลักฐานทางการบัญชี การทำประกันภัย เป็นต้น

5) การแบ่งแยกหน้าที่ คือ เป็นการแบ่งแยกหน้าที่ระหว่างบุคคล หรือหน่วยงาน โดยจัดขึ้นให้มีการสอบกันความถูกต้องระหว่างกัน ไม่ให้บุคคลคนเดียวปฏิบัติงานตั้งแต่ต้นจนจบ เพื่อป้องกันความเสี่ยงต่อข้อผิดพลาดและการทุจริตหรือการกระทำที่ไม่เหมาะสม ควรใช้กับงานมีลักษณะเสี่ยงต่อความผิดพลาด หรือเสียหายได้ง่าย โดยแยกหน้าที่การอนุมัติ การจดบันทึก การเก็บรักษาและการสอบทานออกจากกัน เช่น พนักงานคนเดียวไม่ควรมีหน้าที่อนุมัติการจ่ายเงิน เก็บรักษาเงิน นำเงินฝากธนาคาร บันทึกบัญชีธนาคาร บัญชีลูกหนี้ และจัดทำบัญชียอดเงินฝากธนาคาร เป็นต้น

6) ดัชนีวัดผลการดำเนินงาน คือ เป็นเครื่องมือที่ใช้บ่งบอกถึงสภาวะขององค์กรว่าเป็นอย่างไรอยู่ในระดับที่น่าพอใจหรือไม่ และควรให้ความสนใจในเรื่องใดเป็นพิเศษ เพื่อนำมาพิจารณาสังการแก้ไขปัญหาได้ทันกาล ดัชนีวัดผลการดำเนินงานที่นิยมใช้มักอยู่ในรูปของอัตราส่วนต่างๆ ที่แสดงความสัมพันธ์ของข้อมูลทางการเงิน หรือการดำเนินงานอย่างหนึ่งกับข้อมูลอีกอย่างหนึ่ง

7) การจัดทำเอกสารหลักฐาน คือ เป็นการควบคุมโดยกำหนดให้กิจกรรมที่มีความสำคัญต้องจัดทำเอกสารไว้เป็นหลักฐานเพื่ออ้างอิงและตรวจสอบ หรือเป็นแนวทางให้ปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง เช่น การทำสัญญาซื้อขาย การจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน การกำหนดแบบฟอร์มเอกสาร เป็นต้น

8) การตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างเป็นอิสระ คือ เป็นการตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างเป็นอิสระหรือการตรวจสอบภายในโดยผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบจะต้องเป็นอิสระจากกลุ่มผู้ปฏิบัติงานนั้นๆ มีจุดมุ่งหมายเพื่อป้องกันและติดตามค้นหาสาเหตุของความเสียหายต่างๆ ขององค์กร

หลักการที่กำหนดขึ้นตาม COSO 2013 ในองค์ประกอบที่ 3 กิจกรรมการควบคุม มี 3 หลักการ ดังนี้

หลักการที่ 10 กิจกรรมการคัดเลือกสรรและพัฒนากิจกรรมการควบคุมที่มีส่วนในการลดระดับความเสี่ยงที่มีผลต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ จนอยู่ในระดับที่ยอมรับได้

หลักการที่ 11 กิจกรรมการคัดเลือกสรรและพัฒนากิจกรรมการควบคุมทั่วไปทางด้านเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานจนบรรลุวัตถุประสงค์

หลักการที่ 12 กิจกรรมการถ่ายทอดกิจกรรมการควบคุมผ่านการกำหนดนโยบายให้ชัดเจนประเด็นที่คาดหวังให้เกิดและขั้นตอนการปฏิบัติให้นโยบายถือปฏิบัติได้จริง

2.3.4 องค์ประกอบที่ 4 ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and

Communication)

สารสนเทศมีความจำเป็นในการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ การควบคุมภายในสนับสนุนการบรรลุวัตถุประสงค์ ส่วนการสื่อสารเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกกิจการ เพื่อนำส่งข้อมูลที่มีความจำเป็นในการดำเนินกิจกรรมการควบคุมในประจำวัน นอกจากนั้น การสื่อสารยังช่วยให้บุคลากรแต่ละคนมีความเข้าใจในความรับผิดชอบด้านการควบคุมภายใน และความสำคัญของภาระงานนั้นๆต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรโดยรวม แนวคิดนี้เห็นว่า ข้อมูลข่าวสารที่มีการสื่อสารอย่างถูกต้องมีความสำคัญ และต้องเกิดในช่วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้การดำเนินกิจการประสบความสำเร็จและการควบคุมภายในมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเมื่อการดำเนินธุรกิจของกิจการมีโครงสร้างที่ซับซ้อนขึ้น หรือขยายการดำเนินงานสู่ระดับโลก หรือพึ่งพาเทคโนโลยีในการดำเนินงาน การเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบส่วนนี้ประกอบด้วย

(ก) การตรวจทานแหล่งที่มาของสารสนเทศและความน่าเชื่อถือเมื่อนำสารสนเทศไปใช้ในการสนับสนุนการออกรายงานเพื่อส่งให้แก่บุคคลภายนอก

(ข) ควรพิจารณาผลกระทบของเทคโนโลยีและกลไกการสื่อสารในด้านความเร็ว วิธีการที่ใช้ และคุณภาพของการไหลของสารสนเทศ

(ค) วิธีการที่กิจการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ให้บริการภายนอกที่เป็นบุคคลที่สาม

หลักการที่กำหนดขึ้นตาม COSO 2013 ในองค์ประกอบที่ 4 ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร มี 3 หลักการ ดังนี้

หลักการที่ 13 กิจกรรมการหาทางให้ได้มา จัดหา และใช้สารสนเทศที่มีคุณภาพและเหมาะสมในการสนับสนุนการทำหน้าที่ด้านการควบคุมภายในในฐานะเครื่องมืออย่างหนึ่ง

หลักการที่ 14 กิจการควรสื่อสารสารสนเทศภายในกิจการ รวมถึงวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายใน ความรับผิดชอบในการควบคุมภายในรายตำแหน่ง ความจำเป็นในการสนับสนุนการทำหน้าที่กำกับงานของการควบคุมภายใน

หลักการที่ 15 กิจการควรสื่อสารกับผู้ที่เกี่ยวข้องภายนอกเกี่ยวกับสถานการณ์ ประเด็น และแนวโน้มที่กระทบต่อการทำหน้าที่ในการกำกับผลงานของการควบคุมภายใน

2.3.5 องค์ประกอบที่ 5 การติดตามประเมินผล (Monitoring)

การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร อาจทำให้ระบบการควบคุมภายในมีประสิทธิภาพลดลง จึงต้องมีการติดตามประเมินผลเพื่อให้ผู้บริหารมีความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่าระบบการควบคุมภายในนั้นยังคงมีประสิทธิภาพ

1) การติดตาม คือ การควบคุมและกำกับดูแลของฝ่ายบริหารเพื่อติดตามตรวจสอบผลความก้าวหน้าของการดำเนินงานว่าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ เพียงใด และมีปัญหาอุปสรรคที่ต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

2) การประเมินผล คือ ระบบการควบคุมภายในที่นำไปใช้ในระยะเวลาพอสมควรแล้วควรจัดให้มีการประเมินผลว่าระบบการควบคุมภายในนั้นยังเหมาะสมที่จะใช้ต่อไปหรือไม่ โดยผู้ประเมินผลต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดระบบการควบคุมภายใน เพื่อให้มีความอิสระในการรายงานผลการประเมินและให้จัดทำรายงานเสนอต่อผู้บริหาร โดยชี้แจงให้ทราบถึงข้อบกพร่องที่ค้นพบ หรือสาเหตุของความแตกต่างระหว่างผลการดำเนินงานจริงกับการประมาณการและผู้ที่ต้องรับผิดชอบ รวมทั้งเสนอให้มีการสั่งการเพื่อแก้ไขต่อไป

จุดประสงค์ของการประเมินผล คือ การวัดระบบการควบคุมภายในโดยรวมว่า มีประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด

กรอบแนวทาง COSO 2013 : Internal Control – Integrated Framework มีการแยกความแตกต่างระหว่าง

- การทบทวนการควบคุมของผู้บริหารถือว่าเป็นกิจกรรมการควบคุม และ
- กิจกรรมการกำกับ ติดตามสิ่งที่ได้ดำเนินการไปในกิจกรรมการควบคุม เพื่อค้นหาจุดที่ยังบกพร่องอยู่ เพื่อนำเอาผลที่ได้จากการประเมินผลไปแก้ไขกระบวนการตามภาระงานให้เหมาะสมต่อไป

การประเมินผลแบบต่อเนื่องระหว่างดำเนินการ เป็นสิ่งที่แทรกไว้ใน การปฏิบัติงานตามภาระงานประจำวัน ส่วนการประเมินผลที่แยกออกต่างหาก จะเป็นการดำเนินการ เป็นครั้งคราว โดยผู้ตรวจสอบภายใน เจ้าหน้าที่ติดตามประเมินผล หรือบุคคลภายนอก

หลักการที่กำหนดขึ้นตาม COSO 2013 ในองค์ประกอบที่ 5 การติดตาม ประเมินผล มี 2 หลักการ ดังนี้

หลักการที่ 16 กิจการควรเลือกสรร พัฒนา และดำเนินการให้มีการประเมินผล ต่อเนื่องระหว่างดำเนินงานและประเมินผลที่แยกต่างหาก เพื่อให้แน่ใจว่าองค์ประกอบของการควบคุมภายในยังคงมีอยู่และมีผลในการกำกับงานได้อย่างเหมาะสม

หลักการที่ 17 กิจการควรประเมินผลและสื่อสารข้อบกพร่องของการควบคุม ภายในในกรอบเวลาที่เหมาะสม แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องและมีความรับผิดชอบ ให้เกิดการแก้ไขและปรับปรุงการดำเนินการ

2.4 ข้อจำกัดของการควบคุมภายใน

COSO 2013 : Internal Control – Integrated Framework ได้ระบุถึงการรับรู้ เกี่ยวกับข้อจำกัดของระบบการควบคุมภายใน มีบางเหตุการณ์ที่อยู่นอกเหนือความสามารถในการ ควบคุมของกิจการ และการดำเนินกิจกรรมควบคุมที่เกิดขึ้นจริงอาจจะต่ำกว่าความคาดหวังหรือสิ่งที่ ตั้งใจไว้ บุคคลที่ทำกิจกรรมการควบคุมยังคงมีความผิดพลาด พลังผลอ ไม่คงเส้นคงวา ไม่รอบรู้ ทุกเรื่อง ตัดสินใจหรือวินิจฉัยผิดพลาดในบางครั้ง ใช้อำนาจกระทำที่ไม่เป็นไปตามระบบการ ควบคุม (Override) อย่างไรก็ตาม กิจการจะต้องพยายามทำให้ระบบการควบคุมภายในคงอยู่ และ ทำหน้าที่ในการกำกับภาระงาน และก่อให้เกิดผลดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดเท่าที่ จะเป็นไปได้และทำให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3. แนวคิดการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์

3.1 สหกรณ์กับการควบคุมภายใน

ในอดีตสหกรณ์ภาคเกษตรเป็นสหกรณ์ขนาดเล็กและมีการดำเนินธุรกิจไม่มาก อาศัยเจ้าหน้าที่สหกรณ์เพียงไม่กี่คนก็สามารถดำเนินงานได้เรียบร้อย คณะกรรมการดำเนินการ สหกรณ์สามารถควบคุม ดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ได้อย่างทั่วถึง หากแต่ในปัจจุบันสหกรณ์มี ขนาดใหญ่และมีปริมาณธุรกิจเพิ่มขึ้น ประกอบกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไป สหกรณ์จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจเพื่อให้สามารถแข่งขันได้ ส่งผลให้การ ดำเนินงานมีความยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้น คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ไม่สามารถควบคุม ดูแล การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ได้อย่างทั่วถึง การบริหารงานสหกรณ์เป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากระบบการควบคุมภายในของสหกรณ์ที่ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอทำให้เกิด ความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน และเกิดความเสียหาย รั่วไหล หรือสูญเสียในลักษณะต่างๆ เช่น

เงินสดขาดบัญชี สินค้าขาดบัญชี ลูกหนี้ค้างนาน ลูกหนี้ปฏิเสธหนี้ เป็นต้น รวมถึงอาจเกิดการทุจริตขึ้น ซึ่งมีผลกระทบต่อการทำงานของสหกรณ์ในทุกด้าน

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต้องจัดให้มีระบบการควบคุมภายในที่ดีในสหกรณ์ โดยให้แทรกอยู่ในกระบวนการปฏิบัติงานตามปกติและต้องสร้างจิตสำนึกกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่สหกรณ์ตระหนักถึงความสำคัญของการควบคุมภายใน รวมทั้งปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีเพื่อให้การดำเนินงานของสหกรณ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล แม้ว่าระบบการควบคุมภายในจะมีความจำเป็นและเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของสหกรณ์ แต่หากใช้อย่างไม่ถูกต้อง เช่น เข้มงวด หรือเคร่งครัดเกินสมควรอาจทำให้การปฏิบัติงานติดขัด ค่าเช่าหรือไม่คล่องตัว ในทางตรงกันข้ามหากปล่อยปละ ละเว้น ไม่ปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายในที่กำหนดก็อาจทำให้มีความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหาย หรือการทุจริตขึ้น ดังนั้น คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์จะต้องทำให้เกิดความสมดุลระหว่างความคล่องตัวในการปฏิบัติงานกับระดับการควบคุมภายในที่มีประสิทธิผล จึงจำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของการควบคุมภายในที่ดี การควบคุมภายในแต่ละด้านและข้อจำกัดของการควบคุมภายใน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารงานสหกรณ์

การจัดให้มีระบบการควบคุมภายในขึ้นในสหกรณ์ คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ควรพิจารณาถึงลักษณะของการควบคุมภายในที่ดี ดังนี้

3.1.1 ไม่เสียค่าใช้จ่ายเกินควร

วิธีการควบคุมภายในที่กำหนดหากมากเกินไปจะทำให้สิ้นเปลืองทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย รวมถึงการควบคุมที่มากเกินไปอาจทำให้เจ้าหน้าที่ขาดกำลังใจในการปฏิบัติงาน

3.1.2 ควบคุมในจุดที่สำคัญ

วิธีการควบคุมภายในที่กำหนดควรพึงหรือแทรกอยู่ในกระบวนการปฏิบัติงานตามปกติ โดยเฉพาะจุดที่สำคัญ ซึ่งหากไม่ควบคุมแล้วจะมีผลกระทบที่สำคัญ เกิดความเสียหาย การสูญเสีย การรั่วไหล หรือการทุจริตได้ง่าย

3.1.3 เหมาะสมและเข้าใจง่าย

วิธีการควบคุมภายในที่กำหนดควรให้ผู้ปฏิบัติงานเข้าใจง่ายสามารถสะท้อนผลจากการประเมินได้อย่างชัดเจน เป็นธรรมชาติ ถูกต้องและทันกาล เพื่อให้ทราบถึงผลเสียหายและสามารถแก้ไขได้โดยเร็ว

3.1.4 สอดคล้องกับเป้าหมาย

วิธีการควบคุมภายในที่กำหนดควรมีการเชื่อมโยง สอดคล้องกับแผนงาน วัตถุประสงค์ เป้าหมายและตัวชี้วัดที่กำหนด รวมทั้งให้ผลการประเมินที่แม่นยำ

3.1.5 ทันทกาล

ผลการประเมินที่ล่าช้าไม่ทันกาลย่อมไม่เกิดประโยชน์ การควบคุมในปัจจุบัน จึงนิยามการควบคุมในระหว่างการทำงานเพื่อให้สามารถทราบผลและแก้ไขได้ทัน่วงที

3.2 เครื่องมือในการประเมินประสิทธิภาพของการควบคุมภายในของสหกรณ์

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2555) ในการประเมินการควบคุมภายในต้องมีการกำหนดว่าจะประเมินเรื่องใด งานใดหรือกิจกรรมใด ซึ่งอาจพิจารณาจากความต้องการที่จะแก้ปัญหาในเรื่องนั้นหรือเป็นเรื่องที่ผู้บริหารให้ความสำคัญ โดยมีวิธีการประเมินการควบคุมภายใน ได้แก่

1. การสำรวจระบบการควบคุมภายใน
2. ประเมินประสิทธิภาพของระบบการควบคุมภายในขั้นต้น
3. การทดสอบการปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายใน
4. สรุปผลการประเมินจุดอ่อนของระบบในการปฏิบัติงาน

3.2.1 การสำรวจระบบการควบคุมภายใน

วิธีปฏิบัติในการสำรวจระบบการควบคุมภายใน มีดังนี้

1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมภายใน เช่น คู่มือการปฏิบัติงาน แผนผังการแบ่งส่วนงาน การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในงาน ระเบียบข้อบังคับ ที่ส่วนราชการกำหนด

2) จัดเตรียมเครื่องมือในการสำรวจระบบการควบคุมภายใน เพื่อรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ โดยอาจเลือกใช้เทคนิคต่างๆ ดังนี้

(1) การใช้แบบสอบถามระบบการควบคุมภายใน (Internal Control Questionnaire) ผู้ตรวจสอบภายในจัดทำขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการประเมินแต่ละเรื่องหรือแต่ละกิจกรรม และให้สอดคล้องกับลักษณะการควบคุมภายในที่ดีหรือตามระเบียบหรือตามมาตรฐานทั่วไป โดยผู้ประเมินเป็นผู้ถามตามแบบสอบถาม เพื่อประเมินความเพียงพอของระบบการควบคุมภายใน

(2) การสัมภาษณ์ การรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ยังมีความจำเป็นต่อผู้ตรวจสอบภายใน เพราะข้อมูลที่รวบรวมได้โดยใช้แบบสอบถาม อาจไม่สามารถให้รายละเอียดได้อย่างเพียงพอต่อการนำมาวิเคราะห์หรือสรุปผลการประเมิน

(3) การเขียนผังทางเดินเอกสารหรือการปฏิบัติงาน (Flowchart) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจระบบการควบคุมภายในมาจัดเรียงลำดับขั้นตอนปฏิบัติงานเป็นรูปภาพตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุด ซึ่งจะช่วยให้ผู้ตรวจสอบภายในเห็นภาพของระบบงานตลอดจนขั้นตอนการปฏิบัติงาน และความสัมพันธ์ของเรื่องต่างๆ สามารถทำความเข้าใจในจุด

ควบคุมที่สำคัญได้ง่ายกว่าการอธิบายในเชิงพรรณนาความ เทคนิคการประเมินการควบคุมภายใน แต่ละชนิดตามข้อ 1.2.1 – 1.2.3 มีข้อดี ข้อเสียแตกต่างกัน ผู้ประเมินต้องเลือกใช้เทคนิค วิธีการและ เครื่องมือการประเมินให้เหมาะสมที่สุดกับสถานการณ์ที่จะประเมิน โดยอาจเลือกชนิดใดชนิดหนึ่ง หรือหลายชนิดควบคู่กันเพื่อให้การประเมินเกิดประสิทธิผลสูงสุด

3.2.2 ประเมินประสิทธิภาพของระบบการควบคุมภายในขั้นต้น

เมื่อผู้ตรวจสอบได้สำรวจและสอบทานระบบการควบคุมภายใน ในเรื่องที่ต้องการประเมินเรียบร้อยแล้ว งานลำดับต่อไปของผู้ตรวจสอบ คือ ดำเนินการประเมิน ประสิทธิภาพของระบบการควบคุมภายใน เพื่อให้ทราบว่าระบบการปฏิบัติงานในเรื่องนั้นๆ มีการ ควบคุมภายในที่เพียงพอและเหมาะสม หรือยังมีจุดอ่อนซึ่งอาจเกิดจากสาเหตุต่างๆ เช่น ไม่มีระบบ การควบคุมภายใน หรือมีระบบการควบคุมภายในยังไม่ดีและไม่เพียงพอ หรือมีระบบการควบคุม ภายในที่เพียงพอและเหมาะสม แต่มีการละเลยไม่ปฏิบัติตามทำให้มีโอกาสเกิดข้อผิดพลาดหรือเกิด ความเสียหายจากทางราชการ โดยมีเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

- 1) กรณีผลการสำรวจระบบการควบคุมภายใน พบว่า ระบบการปฏิบัติงานมี ระบบการควบคุมที่ดีเท่ากับหรือสูงกว่ามาตรฐาน (แบบสอบถาม) ให้ถือว่าระบบนั้น มีการควบคุม ภายในที่ดี ซึ่งผู้ตรวจสอบต้องทดสอบการปฏิบัติงานจริงตามระบบที่กำหนดต่อไป
- 2) กรณีพบว่าไม่มีระบบการควบคุมภายใน หรือมีระบบการควบคุมภายใน น้อยกว่ามาตรฐาน ถือว่ามีจุดอ่อนในด้านการควบคุมภายใน ต้องเพิ่มเติมการควบคุมภายในให้มี ความเพียงพอ

3.2.3 การทดสอบการปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายใน

เป็นวิธีการปฏิบัติเพื่อพิสูจน์ว่าระบบการควบคุมภายในที่ได้จากการสำรวจมี การปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายในที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ โดยวิธีการดังต่อไปนี้

- 1) การทดสอบรายการ เป็นการตรวจสอบเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องของ รายการที่ผู้ตรวจสอบต้องการจะทดสอบเพื่อให้แน่ใจว่า ได้มีการปฏิบัติตามระบบการควบคุม ภายในที่วางไว้อย่างเหมาะสม
- 2) การสอบถาม เป็นการสอบถามจากผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ ได้ข้อมูลประกอบการพิจารณาว่ามีการปฏิบัติงานจริงตามระบบการควบคุมภายในที่วางไว้
- 3) การสังเกตการณ์ เป็นการสังเกตการณ์ปฏิบัติงานจริงของผู้ปฏิบัติงานที่ เกี่ยวข้องกับรายการที่ต้องการทดสอบ ว่าเป็นไปตามระบบการควบคุมที่วางไว้หรือไม่

3.2.4 สรุปผลการประเมินจุดอ่อนของระบบในการปฏิบัติงาน

เมื่อทดสอบการปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายในแล้ว ผู้ตรวจสอบต้องสรุปจุดอ่อนของระบบการควบคุมภายใน และเสนอแนวทางหรือวิธีการปรับปรุงระบบการควบคุมภายใน เพื่อให้หน่วยงานมีระบบการควบคุมภายในที่เพียงพอและเหมาะสมสามารถป้องกันข้อผิดพลาดและความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้ ซึ่งจะส่งผลต่อการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของหน่วยงาน

3.3 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการควบคุมภายในกับผลการดำเนินงาน

ระบบการควบคุมภายในไม่ว่าจะวางหรือกำหนดไว้ดีเพียงใดก็ตาม หากไม่มีการปฏิบัติตามก็ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แต่ประการใด ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการประเมินผลระบบการควบคุมภายในว่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือไม่ กล่าวคือ จะต้องมีการประเมินว่า สหกรณ์มีการวางระบบควบคุมภายในไว้หรือไม่ ระบบการควบคุมภายในที่วางไว้หรือที่มีอยู่เหมาะสมหรือไม่ และมีการปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายในที่กำหนดไว้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอหรือไม่ เพื่อสามารถสรุปผลได้ว่าระบบการควบคุมภายในขององค์กรนั้นๆ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือไม่เพียงใด ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จะใช้เพียงอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (Return on Assets : ROA) เปรียบเทียบกับประสิทธิภาพการควบคุมภายใน เท่านั้น

3.4 แนวคิดการให้คะแนน เกณฑ์ และชั้นคุณภาพการควบคุมภายใน

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2549) ศึกษาและรายงานเรื่องการจัดชั้นคุณภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

การจัดชั้นคุณภาพการควบคุมภายใน เป็นการประเมินคุณภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร เพื่อแจ้งให้สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรทราบถึงระดับชั้นคุณภาพการควบคุมภายในและนำข้อมูลไปปรับปรุงหรือรักษาคุณภาพที่ดีให้คงอยู่ต่อไป ทั้งนี้ การจัดชั้นคุณภาพการควบคุมภายในถือเป็นกลไกที่สำคัญในการเสริมสร้างให้สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรมีระบบการควบคุมภายในที่ดีขึ้น ซึ่งผลจากการมีระบบการควบคุมภายในที่ดีจะช่วยให้เกิดกระบวนการดำเนินการของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรมั่นใจได้ว่าการดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างมีระเบียบและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการมีการปฏิบัติตามนโยบายของคณะกรรมการดำเนินการ การป้องกันทุจริตและข้อผิดพลาด ความถูกต้องและครบถ้วนของการบันทึกบัญชี และช่วยให้เจ้าหน้าที่สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับและระเบียบ ตลอดจนช่วยปกป้องคุ้มครองเงินทุนของสมาชิกผู้ถือหุ้นได้

ชั้นคุณภาพประกอบด้วย 5 ชั้นคุณภาพ คือ คุณภาพชั้นที่ 1 ดีมาก คุณภาพชั้นที่ 2 ดี คุณภาพชั้นที่ 3 พอใช้ คุณภาพชั้นที่ 4 ควรปรับปรุง คุณภาพชั้นที่ 5 ต้องแก้ไข

คุณภาพชั้นที่ 1 คุณภาพการควบคุมภายในดีมาก หมายถึง สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร มีกระบวนการที่คณะกรรมการและบุคลากรในองค์กรกำหนดขึ้น ซึ่งเป็นการออกแบบในระดับที่สมเหตุสมผลดีมาก เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่าการดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างมีระเบียบและประสิทธิภาพดีรวมถึงการปฏิบัติตามนโยบายของผู้บริหาร การป้องกันรักษาทรัพย์สิน การป้องกันและการตรวจพบทุจริตและข้อผิดพลาด ความถูกต้องครบถ้วนของการบันทึกบัญชีและการจัดทำข้อมูลทางการเงินเชื่อถือได้ และทันเวลา ซึ่งยังครอบคลุมถึงสภาพแวดล้อมของการควบคุมด้วย ทั้งนี้ วิธีการควบคุมดังกล่าวข้างต้นของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเมื่อผ่านการประเมินแล้วอยู่ระดับดีมาก

คุณภาพชั้นที่ 2 คุณภาพการควบคุมภายในดี หมายถึง สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร มีกระบวนการที่คณะกรรมการและบุคลากรในองค์กรกำหนดขึ้น ซึ่งเป็นการออกแบบในระดับที่สมเหตุสมผลดี เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่าการดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างมีระเบียบและมีประสิทธิภาพดีรวมถึงการปฏิบัติตามนโยบายของผู้บริหาร การป้องกันรักษาทรัพย์สิน การป้องกันและการตรวจพบการทุจริตและข้อผิดพลาด ความถูกต้องครบถ้วนของการบันทึกบัญชีและการจัดทำข้อมูลทางการเงินที่เชื่อถือได้และทันเวลา ซึ่งยังครอบคลุมถึงสภาพแวดล้อมของการควบคุมด้วย ทั้งนี้ วิธีการควบคุมดังกล่าวข้างต้นของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเมื่อผ่านการประเมินแล้วอยู่ในระดับดี

คุณภาพชั้นที่ 3 คุณภาพการควบคุมภายในพอใช้ หมายถึง สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร มีกระบวนการที่คณะกรรมการและบุคลากรในองค์กรกำหนดขึ้น ซึ่งมีการออกแบบในระดับที่สมเหตุสมผล พอสมควรเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่าการดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างมีระเบียบและมีประสิทธิภาพพอใช้ รวมถึงการปฏิบัติตามนโยบายของผู้บริหาร การป้องกันรักษาทรัพย์สิน การป้องกันและการตรวจพบทุจริตและข้อผิดพลาด ความถูกต้องครบถ้วนของการบันทึกบัญชี และการจัดทำข้อมูลทางการเงินที่เชื่อถือได้ และทันเวลาพอสมควร ซึ่งยังครอบคลุมถึงสภาพแวดล้อมของการควบคุมด้วย ทั้งนี้ วิธีการควบคุมดังกล่าวข้างต้นของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเมื่อผ่านการประเมินแล้วอยู่ในระดับพอใช้

คุณภาพชั้นที่ 4 คุณภาพการควบคุมภายในควรปรับปรุง หมายถึง สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรมีกระบวนการที่คณะกรรมการและบุคลากรในองค์กรกำหนดขึ้น ซึ่งมีการออกแบบในระดับที่สมเหตุสมผล ที่จะก่อให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่าการดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างมีระเบียบและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการปฏิบัติตามนโยบายของผู้บริหาร การป้องกันรักษาทรัพย์สิน การป้องกันและการตรวจพบทุจริตและข้อผิดพลาด ความถูกต้องครบถ้วนของการบันทึกบัญชีและการจัดทำข้อมูลทางการเงินที่ควรปรับปรุงเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นได้อย่างทันเวลา ซึ่งยังครอบคลุมถึง

สภาพแวดล้อมของการควบคุม ทั้งนี้ วิธีการควบคุมดังกล่าวของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร เมื่อผ่านการประเมินแล้วอยู่ในระดับควรปรับปรุง

คุณภาพชั้นที่ 5 คุณภาพการควบคุมภายในต้องแก้ไข หมายถึง สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรมีกระบวนการที่คณะผู้บริหารและบุคลากรในองค์กรกำหนดขึ้น ซึ่งมีการออกแบบในระดับที่ไม่สมเหตุสมผล ที่จะก่อให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่า การดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างมีระเบียบ และมีประสิทธิภาพรวมถึงการปฏิบัติตามนโยบายของผู้บริหาร การป้องกันรักษาทรัพย์สิน การป้องกันและการตรวจพบทุจริตและข้อผิดพลาด ความถูกต้องครบถ้วนของการบันทึกบัญชีและการจัดทำข้อมูลทางการเงินที่ต้องแก้ไข เพื่อให้เกิดความเชื่อถือได้อย่างทันเวลา ซึ่งยังครอบคลุมถึงสภาพแวดล้อมของการควบคุมด้วย ทั้งนี้ วิธีการควบคุมดังกล่าวข้างต้นของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร เมื่อผ่านการประเมินแล้วอยู่ในระดับต้องแก้ไข

เกณฑ์คะแนน คะแนนที่ได้จากการคำนวณ มีเกณฑ์คะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนน > 0.95	ระดับ ดีมาก
0.80 < คะแนน ≤ 0.95	ระดับ ดี
0.60 < คะแนน ≤ 0.80	ระดับ พอใช้
0.45 < คะแนน ≤ 0.60	ระดับ ควรปรับปรุง
คะแนน ≤ 0.45	ระดับ ต้องแก้ไข

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สาวรดี เสงี่ยมระกูล (2546) ศึกษาเรื่อง การประเมินระบบการควบคุมภายในของสหกรณ์โคนมตามระเบียบของกรมบัญชีสหกรณ์ ผลการวิจัยพบว่า สหกรณ์โคนมมีประสิทธิภาพผลของระบบการควบคุมภายในอยู่ในระดับปานกลางและมีปัญหาในองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมของการควบคุม การประเมินความเสี่ยง กิจกรรมการควบคุม สารสนเทศและการสื่อสารและการติดตามและประเมินผล ส่วนในมุมมองของพนักงานสหกรณ์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ระบบการควบคุมภายในมีประสิทธิภาพผลอยู่ในระดับสูงและระบบการควบคุมภายในโดยทั่วไปไม่มีปัญหา สำหรับการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพของระบบการควบคุมภายในกับผลการดำเนินงานพบว่าไม่มีความสัมพันธ์กัน

ระวีวรรณ เกตุขาว (2546) ได้ศึกษาเรื่องการควบคุมภายในของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ยังขาดความรู้ความเข้าใจและไม่ให้ความสำคัญกับการกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงานและสหกรณ์ไม่ได้ใช้การประเมินผล

การปฏิบัติงานมาใช้ในการติดตามผลการดำเนินงาน การควบคุมภายในด้านการบัญชี เจ้าหน้าที่ของ สหกรณ์ยังขาดความรู้ในการจัดทำงบการเงิน โดยเฉพาะงบกระแสเงินสด

มยุรี วงษาเลิศ (2547) ศึกษาเรื่องแนวทางการจัดระบบควบคุมภายในของสหกรณ์ออมทรัพย์ เขตตรวจราชการที่ 7 ผลการศึกษาพบว่า สหกรณ์ออมทรัพย์ เขตตรวจราชการที่ 7 ส่วนใหญ่ยังมีจุดอ่อนในการควบคุมภายในการควบคุมภายในทั้ง 2 ด้าน คือ

1. การควบคุมภายในด้านการบริหาร สหกรณ์ละเลยไม่ปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายในที่ดีในเรื่องการไม่มีเจ้าหน้าที่ผู้ใดมีอำนาจหรือรับผิดชอบดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่งตั้งแต่ต้นจนจบ

2. การควบคุมภายในด้านการเงินและการบัญชี

2.1 สหกรณ์ละเลยในเรื่องกฎเกณฑ์นิรภัย ไม่ได้แบ่งแยกผู้ถือบัญชีและรหัสออกจากกัน

2.2 สหกรณ์ละเลยการปฏิบัติในเรื่องการมอบอำนาจในการจัดการเกี่ยวกับการลงทุนในหลักทรัพย์อย่างชัดเจน และเหมาะสม

2.3 การใช้หลักทรัพย์ค้ำประกันเงินกู้ ไม่ได้จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายและการประเมินราคาหลักทรัพย์ค้ำประกันเงินกู้ไม่ได้กำหนดราคากลาง

2.4 สหกรณ์ไม่มีการจัดทำประกันภัยความเสียหาย ที่อาจเกิดขึ้นกับทรัพย์สินและค้ำประกันความเสียหาย

2.5 สหกรณ์ไม่มีการจัดส่งทะเบียนสมาชิกและการถือหุ้นและรายการเปลี่ยนแปลงมูลค่าหุ้นให้นายทะเบียนสหกรณ์ทราบ

2.6 การใช้จ่ายสินทรัพย์หรือเงินบริจาค ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขและวัตถุประสงค์ของผู้บริจาค

2.7 สหกรณ์ไม่มีการแต่งตั้งผู้ตรวจสอบภายใน เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบการเงินการบัญชี

2.8 สหกรณ์ไม่มีการจัดทำแผนความต้องการเงินกู้และแผนการใช้เงินกู้ที่เหมาะสม

2.9 สหกรณ์ไม่มีการตรวจสอบแหล่งที่มาของรายได้และสอบยอดเงินเป็นประจำ

2.10 สหกรณ์ไม่มีการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ค่าใช้จ่ายกับงบประมาณและไม่มีการกำหนดวงเงินผู้มีอำนาจอนุมัติจ่ายเงินไว้อย่างชัดเจน

ชวลีกาญจน์ ไชยเมืองดี (2548) ศึกษาเรื่อง การศึกษาระบบการควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ผลการศึกษาสรุปว่า ระบบการควบคุมภายในของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการควบคุมภายในตามแนวคิด COSO

5 องค์ประกอบ และจากการเปรียบเทียบกับทั้ง 5 องค์ประกอบพบว่า ด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุมผู้ปฏิบัติงานยังไม่เข้าใจและตระหนักถึงจริยธรรมจรรยา รวมทั้งการปฏิบัติงานตามมาตรฐานและการประเมินการตรวจสอบภายในอย่างเป็นระบบ ด้านการประเมินความเสี่ยงมีการประเมิน ระบุ วิเคราะห์ และกำหนดวิธีการควบคุมเพื่อป้องกันความเสี่ยง ยกเว้นการมีส่วนร่วมในการระบุปัจจัยเสี่ยงของบุคลากรทั้งที่อาจเกิดขึ้นจากปัจจัยภายในและภายนอก ด้านกิจกรรมการควบคุมในด้านการเงินและบัญชี มีการจัดทำเป็นคู่มือ ระเบียบ ข้อบังคับ และสอบทานเอกสารที่เกี่ยวข้อง แต่ยังไม่มีการนำผลการปฏิบัติจริงไปเปรียบเทียบกับสถาบันอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเท่านั้น ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ให้ความสำคัญกับการมีระบบสารสนเทศและการสื่อสารที่ดี แต่ในการประมวลผลข้อมูลและให้สารสนเทศในบางเรื่องยังไม่ทันกาล ซึ่งอาจส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้บริหาร

ธนัชชา โยธาทัย (2549) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลการควบคุมภายในกับผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลการควบคุมภายในด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุมและด้านสารสนเทศและการสื่อสารมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงาน โดยรวม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า (1) ด้านการประเมินความเสี่ยงมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับด้านลูกค้า (2) ด้านสารสนเทศและการสื่อสารมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายในและด้านการเรียนรู้และการพัฒนา (3) ด้านการติดตามประเมินผลมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับด้านกระบวนการภายในและด้านการเรียนรู้และการพัฒนา (4) ด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุมมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับด้านเรียนรู้และการพัฒนา (5) ด้านกิจกรรมการควบคุมมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงลบกับด้านการเงิน โดยสรุปประสิทธิผลการควบคุมภายในเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้สหกรณ์การเกษตรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถดำเนินธุรกิจบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสหกรณ์การเกษตรควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะบุคคลเพื่อให้มีการเรียนรู้และการพัฒนา นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการดำเนินงานและการบริการที่ดี ซึ่งจะนำไปสู่ความพึงพอใจของลูกค้าและผลการดำเนินงานที่ดีตลอดจนการดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนของสหกรณ์การเกษตร

ฉาษา บุญเสริม (2550) ศึกษาการควบคุมภายในของสหกรณ์ภาคการเกษตรในจังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์ภาคการเกษตรในจังหวัดกระบี่ มีรายการที่ไม่ได้ปฏิบัติหรือมีข้อบกพร่อง 11 ด้าน โดยรายการที่ไม่ปฏิบัติตามมากที่สุดในแต่ละด้าน ได้แก่
  - 1) ด้านการติดตามผลการปฏิบัติงาน 2) ด้านการจัดทำทะเบียนและจัดทำรายงานประจำปี

3) ด้านการเงิน 4) ด้านบัญชี 5) ด้านการจัดทำงบดุล 6) ด้านธุรกิจสินเชื่อ 7) ด้านธุรกิจซื้อ
8) ด้านธุรกิจการขาย 9) ด้านธุรกิจการรับฝากเงิน 10) ด้านธุรกิจแปรรูป และ 11) ด้านการจัด
สวัสดิการ

2. การประเมินผลการควบคุมภายในสหกรณ์ภาคการเกษตรในจังหวัดกระบี่ 8
สหกรณ์ และจัดเรียงลำดับตามค่าสัดส่วนของการปฏิบัติได้ตามจุด ควบคุมภายในจากมากไปหา
น้อย โดยสามารถจัดลำดับได้ดังนี้ สหกรณ์การเกษตรปลายพระยา จำกัด สหกรณ์การเกษตรลำทับ
จำกัด สหกรณ์การเกษตรเมืองกระบี่ จำกัด สหกรณ์การเกษตรคลองท่อม จำกัด สหกรณ์กองทุนสวน
ยางบ้านคลองยาง จำกัด สหกรณ์การเกษตรอ่าวลึก จำกัด สหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านควนม่วง
จำกัด และสุดท้าย สหกรณ์การเกษตรเขาพนม จำกัด ซึ่งสหกรณ์การเกษตรเขาพนม จำกัด นั้น มีค่า
สัดส่วนของการปฏิบัติได้ตามจุดควบคุมภายในน้อยที่สุด แสดงว่าสหกรณ์มีจุดอ่อน/ข้อบกพร่องที่
ต้องแก้ไขมาก

ไพรัช อ่อนประเสริฐ (2554) ศึกษาการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรใน
จังหวัดสตูล ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) การควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสตูลใน
14 ด้าน จำนวน 114 รายการนั้น ทุกสหกรณ์มีการควบคุมภายในทุกด้านแต่ไม่ครบทุกรายการ โดย
ด้านที่มีการควบคุมภายในครบถ้วนทุกรายการ คือ ด้านการจัดทำบัญชี ด้านการจัดทำงบดุล และ
ด้านการจัดทำแผน ส่วนด้านที่มีปัญหาการควบคุมภายใน คือ การไม่ปฏิบัติตามมากที่สุด คือ ด้านการ
แก้ไขข้อบกพร่อง 2) การประเมินผลการควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสตูล
พบว่าสหกรณ์ส่วนใหญ่มีการควบคุมภายในในระดับสูงมาก โดยมีค่าสัดส่วนการปฏิบัติอยู่ระหว่าง
0.85 – 0.97 หรืออยู่ในเกณฑ์ระดับดีถึงดีมาก โดยสหกรณ์การเกษตรทุ่งหว้า จำกัด มีการควบคุม
ภายในสูงที่สุด มีค่าสัดส่วนการปฏิบัติเท่ากับ 0.97 หรือระดับดีมาก แสดงว่ามีจุดอ่อนหรือ
ข้อบกพร่องน้อย ส่วนสหกรณ์การเกษตรเมืองสตูล จำกัด มีการควบคุมภายในระดับดีแต่มีค่า
สัดส่วนการปฏิบัติเท่ากับ 0.85 ซึ่งต่ำกว่าสหกรณ์อื่น แสดงว่ามีจุดอ่อนที่ต้องแก้ไขมากกว่าสหกรณ์
อื่น และ 3) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์การควบคุมภายในกับผลการดำเนินงานของสหกรณ์พบว่า
การควบคุมภายในไม่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงาน นั่นคือสหกรณ์ที่มีผลการควบคุมภายใน
ระดับดีมากไม่ได้บ่งชี้ว่าผลการดำเนินงานของสหกรณ์ดีกว่าหรือมีประสิทธิภาพมากกว่า สหกรณ์ที่
มีการควบคุมภายในระดับรองลงไป 4) การศึกษาปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการควบคุมภายใน
ปัญหาที่พบคือ การปล่อยปละละเลยไม่เห็นความสำคัญของการควบคุมภายใน พนักงานบางคน
ไม่เคยได้อบรมเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้สหกรณ์มีจุดอ่อนด้านความ
เสี่ยงในธุรกิจเนื่องจากมองข้ามปัญหาหรือข้อบกพร่องสำคัญที่ควรแก้ไข

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษา เรื่อง ประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรีครั้งนี้ ได้กำหนดวิธีดำเนินการศึกษาไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา คือ สหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรีจำนวน 39 สหกรณ์ ดังนี้

1. สหกรณ์เครดิตยูเนียนเขื่อนเพชรโค้งข่อย จำกัด
2. สหกรณ์เครดิตยูเนียนรวมน้ำใจท่ายาง จำกัด
3. สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านหนองเกตุ จำกัด
4. สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองขานาง จำกัด
5. สหกรณ์เครดิตยูเนียนโรงเรียนวัดหนองแก จำกัด
6. สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านหนองกระทุ่มพัฒนา จำกัด
7. สหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดยางเขาย้อย จำกัด
8. สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านช่องวังจันทร์ จำกัด
9. สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านใหม่สามัคคี จำกัด
10. สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านช่อง จำกัด
11. สหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดใหม่ประเสริฐ จำกัด
12. สหกรณ์เครดิตยูเนียนธรรมรังษี จำกัด
13. สหกรณ์เครดิตยูเนียนชุมชนเมืองเพชรบุรี จำกัด
14. สหกรณ์เครดิตยูเนียนโพธิ์ลอยพัฒนา จำกัด
15. สหกรณ์เครดิตยูเนียนสมอลก จำกัด

16. สหกรณ์เครดิตยูเนียนโรงเรียนบ้านท่าโล่ จำกัด
17. สหกรณ์เครดิตยูเนียนห้วยท่าช้าง จำกัด
18. สหกรณ์เครดิตยูเนียนตำบลไร่ใหม่พัฒนา จำกัด
19. สหกรณ์เครดิตยูเนียนท่าขามสามัคคี จำกัด
20. สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านเนินทราย จำกัด
21. สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านนายาง จำกัด
22. สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านหนองบัว จำกัด
23. สหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดนาพรม จำกัด
24. สหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดกุ่มสามัคคี จำกัด
25. สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองหญ้าปล้อง จำกัด
26. สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านทับคาง จำกัด
27. สหกรณ์เครดิตยูเนียนศาลาเขื่อน จำกัด
28. สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองปรังสามัคคี จำกัด
29. สหกรณ์เครดิตยูเนียนโรงเข้พัฒนา จำกัด
30. สหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดหนองมะกอกพัฒนา จำกัด
31. สหกรณ์เครดิตยูเนียนวังตะโกพัฒนา จำกัด
32. สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านห้วยเสือสามัคคี จำกัด
33. สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านทานสามัคคี จำกัด
34. สหกรณ์เครดิตยูเนียนไร่โคกพัฒนา จำกัด
35. สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองศาลา จำกัด
36. สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านน้ำทรัพย์ จำกัด
37. สหกรณ์เครดิตยูเนียนห้วยทรายเหนือ จำกัด
38. สหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดป่าแป้น จำกัด
39. สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองจอก จำกัด

การศึกษาคั้งนี้ไม่ได้ใช้กลุ่มตัวอย่าง เป็นการศึกษาจากประชากรทั้งหมด คือ สหกรณ์
เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 39 สหกรณ์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 วิธีการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือ ผู้ศึกษาสร้างเครื่องมือ โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้รายละเอียดของเนื้อหาเกี่ยวกับสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนและการควบคุมภายใน

2. สร้างแบบสอบถาม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. นำร่างแบบสอบถาม ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความเหมาะสมของ

เครื่องมือ

4. แก้ไขแบบสอบถาม

5. นำแบบสอบถาม ไปเก็บข้อมูลกับประชากรที่กำหนด

2.2 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ลักษณะของแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

- 1) เพศ
- 2) อายุ
- 3) ตำแหน่ง
- 4) ระดับการศึกษา
- 5) ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 2 คำถามการควบคุมภายใน

2.1 ข้อมูลด้านการเงินของสหกรณ์ ณ ปีบัญชีล่าสุด

- 1) จำนวนสมาชิก
- 2) สินทรัพย์รวม
- 3) รายได้รวม
- 4) ทุนเรือนหุ้น
- 5) กำไรสุทธิ

2.2 คำถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการควบคุมภายใน ประกอบด้วย การดำเนินการ 5 ด้าน ดังนี้

- 1) สภาพแวดล้อมการควบคุม
- 2) การประเมินความเสี่ยง
- 3) กิจกรรมการควบคุม
- 4) ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร
- 5) การติดตามประเมินผล

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการควบคุมภายในของสหกรณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการศึกษาประกอบเป็น 2 ส่วน คือ

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากประธานคณะกรรมการ รองประธาน คณะกรรมการ ผู้จัดการ เจ้าหน้าที่บัญชี และเจ้าหน้าที่การเงิน ของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัด เพชรบุรี รวมทั้งสิ้น 188 คน ในช่วงเดือน เมษายน 2557 โดยการสอบถามข้อมูลทั่วไปของกลุ่ม ผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมภายในตามแนวทางของ COSO ได้แก่ สภาพแวดล้อมการควบคุม การประเมินความเสี่ยง กิจกรรมการควบคุม ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร และการติดตามประเมินผล

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ ระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบแล้ว ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความ สมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูลและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้ โปรแกรมไมโครซอฟท์เอ็กเซล เพื่อวิเคราะห์ โดยอธิบายด้วยสถิติเชิงพรรณนา คือ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และค่าสัดส่วน (Proportional) ซึ่งแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น ดังนี้

1. บรรยายลักษณะพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่ศึกษาโดยใช้ความถี่ (Frequency) และอัตราร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพการควบคุมภายในตามแนวทางของ COSO ได้แก่ สภาพแวดล้อมการควบคุม การประเมินความเสี่ยง กิจกรรมการควบคุม ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร และการติดตามประเมินผล เป็นแบบสอบถามปลายปิดในลักษณะที่ให้เลือกตอบว่า “มี” หรือ “ไม่มี” นำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) โดยนำเสนอเป็นร้อยละ (Percentage) และการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน สถิติที่ใช้ได้แก่ค่าสัดส่วน (Proportional) โดยมีวิธีการคำนวณค่าสัดส่วน ดังนี้

$$\text{การคิดสัดส่วนการปฏิบัติตามจุดควบคุม} = \frac{\text{จำนวนรายการที่มีการปฏิบัติทั้งหมด}}{\text{จำนวนรายการที่เป็นจุดควบคุม}}$$

เกณฑ์การประเมินในการศึกษาครั้งนี้ประยุกต์จากเกณฑ์การจัดชั้นคุณภาพการควบคุมภายในของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์(2549) เพื่อใช้ประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนในจังหวัดเพชรบุรี โดยสามารถแบ่งเกณฑ์การประเมิน เป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนน > 0.95	ระดับ ดีมาก
0.80 < คะแนน ≤ 0.95	ระดับ ดี
0.60 < คะแนน ≤ 0.80	ระดับ พอใช้
0.45 < คะแนน ≤ 0.60	ระดับ ควรปรับปรุง
คะแนน ≤ 0.45	ระดับ ต้องแก้ไข

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์กับผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์กับผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในในการศึกษานี้จะใช้สูตรการคำนวณอัตราส่วนแสดงความสามารถในการทำกำไร โดยหาอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ ดังนี้

$$\text{อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์รวมเฉลี่ย}} \times 100$$

Return on Assets : ROA

$$\text{สินทรัพย์รวมเฉลี่ย} = \frac{\text{สินทรัพย์รวมต้นปี} + \text{สินทรัพย์รวมปลายปี}}{2}$$

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง ประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี ผู้ศึกษาจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

1. ประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี
2. ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการควบคุมภายในกับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี

1. ประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษาและระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.1-4.5

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

n = 188		
เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	58	30.9
หญิง	115	61.2
ไม่ระบุ	15	8.0
รวม	188	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 61.2 เป็นเพศชาย จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 30.9 และไม่ระบุ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

n = 188

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
20-30 ปี	21	11.2
31-40 ปี	62	33.0
41-50 ปี	46	24.5
50 ปีขึ้นไป	51	27.1
ไม่ระบุ	8	4.3
รวม	188	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 33.0 รองลงมาคือ อายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 27.1 อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 24.5 ตามลำดับ และไม่ระบุจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่ง

n = 188

ตำแหน่ง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประธานกรรมการ	36	19.1
รองประธานกรรมการ	36	19.1
ผู้จัดการ	38	20.2
เจ้าหน้าที่บัญชี	37	19.7
เจ้าหน้าที่การเงิน	36	19.1
ไม่ระบุ	5	2.7
รวม	188	100.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ ตำแหน่ง ผู้จัดการ จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 20.2 รองลงมาได้แก่ ตำแหน่ง ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ เจ้าหน้าที่การเงิน จำนวนอย่างละ 36 คน คิดเป็นร้อยละ 19.1 และไม่ระบุจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.7 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

n = 188

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	60	31.9
ปริญญาตรี	107	56.9
ปริญญาโท	6	3.2
ไม่ระบุ	15	15
รวม	188	100.00

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 56.9 รองลงมา ได้แก่ จบการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 31.9 จบการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2 และไม่ระบุจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

n = 188

ระยะเวลา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 1 ปี	7	3.7
1-5 ปี	71	37.8
6-10 ปี	30	16.0
11-20 ปี	49	26.1
20ปีขึ้นไป	16	8.5
ไม่ระบุ	15	8.0
รวม	188	100.00

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 1-5 ปี จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 37.8 รองลงมาได้แก่ 11-20 ปี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 26.1 และ 6-10 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 16.0 ตามลำดับ และไม่ระบุจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0

1.2 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในในภาพรวม

การประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียน ในจังหวัดเพชรบุรีครั้งนี้ ผู้ศึกษาจำแนกตามองค์ประกอบการควบคุมภายในตามแนวทางของ COSO 5 ด้าน ปรากฏผลดังตารางที่ 4.6 - 4.10 ดังนี้

ตารางที่ 4.6 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียน
ในจังหวัดเพชรบุรี ตามแนวทางของ COSO ด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุม

n = 188			
รายการควบคุม	มี	ไม่มี	รวม
1.1 สหกรณ์มีการจัดวางโครงสร้างอำนาจและความรับผิดชอบภายในที่ชัดเจนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์กิจการ	188 (100%)	0 (0%)	188 (100%)
1.2 สหกรณ์มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน เป็นไปตาม Job Description ของแต่ละตำแหน่ง	186 (98.9%)	2 (1.1%)	188 (100%)
1.3 ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานได้ตรงกับความรู้ทักษะความสามารถ และสามารถปรึกษาหัวหน้างานเพื่อหาทางเลือกในการแก้ปัญหาได้	184 (97.9%)	4 (2.1%)	188 (100%)
1.4 สหกรณ์มีการผลักดันให้ทุกตำแหน่งงานมีความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่และวางแผนการควบคุมให้แก่ละภาระหน้าที่ปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จ	182 (96.8%)	6 (3.2%)	188 (100%)
1.5 สหกรณ์มีการสร้างทัศนคติให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนเห็นว่า การปฏิบัติงานต้องเป็นไปตามกฎหมายนโยบายและระเบียบของสหกรณ์ เป็นสิ่งสำคัญ	187 (99.5%)	1 (0.5%)	188 (100%)
1.6 สหกรณ์มีการสร้างการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและส่งเสริมการทำงานเป็นทีม	181 (96.3%)	7 (3.7%)	188 (100%)
1.7 สหกรณ์มีการดำเนินการตรวจสอบหรือสอดส่องดูแลผลการดำเนินงานในภาพรวมของการดำเนินงาน (Oversight Responsibility) ที่เป็นอิสระจากฝ่ายบริหาร	176 (93.6%)	12 (6.4%)	188 (100%)

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

รายการควบคุม	n = 188		
	มี	ไม่มี	รวม
1.8 สหกรณ์มีการจัดกิจกรรมหรือการดำเนินการที่แสดงถึงความมุ่งมั่นที่จะยึดถือสมรรถนะในการบริหารจัดการ (Commitment to Competence) รายบุคคลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจการ	160 (85.1%)	28 (14.9%)	188 (100%)
1.9 สหกรณ์มีการจัดกิจกรรมหรือการกำกับดูแลที่แสดงถึงความมุ่งมั่นต่อการยกย่องคุณค่าในความซื่อสัตย์และการดำเนินงานในพื้นฐานด้านจริยธรรมภายในสหกรณ์	163 (86.7%)	25 (13.3%)	188 (100%)

จากตารางที่ 4.6 จะเห็นได้ว่าสภาพแวดล้อมการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 39 สหกรณ์ มีการดำเนินการควบคุมภายในด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม เรียงลำดับการปฏิบัติตามจุดควบคุมจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้

- สหกรณ์มีการจัดวางโครงสร้างอำนาจและความรับผิดชอบภายในที่ชัดเจนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์กิจการ รวมทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 100

- สหกรณ์มีการสร้างทัศนคติให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนเห็นว่า การปฏิบัติงานต้องเป็นไปตามกฎหมายนโยบายและระเบียบของสหกรณ์ เป็นสิ่งสำคัญ รวมทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 99.5

- สหกรณ์มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน เป็นไปตาม Job Description ของแต่ละตำแหน่ง รวมทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 98.9

- ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานได้ตรงกับความรู้ทักษะ ความสามารถ และสามารถปรึกษาหัวหน้างานเพื่อหาทางเลือกในการแก้ปัญหาได้ รวมทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 97.9

- สหกรณ์มีการผลักดันให้ทุกตำแหน่งงานมีความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่และวางแผนการควบคุมให้แต่ละภาระหน้าที่ปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จ รวมทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 96.8

- สหกรณ์มีการสร้างการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและส่งเสริมการทำงานเป็นทีมรวมทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 96.3

- สหกรณ์มีการดำเนินการตรวจสอบหรือสอดส่องดูแลผลการดำเนินงานในภาพรวมของการดำเนินงาน (Oversight Responsibility) ที่เป็นอิสระจากฝ่ายบริหารรวมทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 93.6

- สหกรณ์มีการจัดกิจกรรมหรือการกำกับดูแลที่แสดงถึงความมุ่งมั่นต่อการยกย่องคุณค่าในความซื่อสัตย์และการดำเนินงาน ในพื้นฐานด้านจริยธรรมภายในสหกรณ์ รวมทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 86.7

- สหกรณ์มีการจัดกิจกรรมหรือการดำเนินการที่แสดงถึงความมุ่งมั่นที่จะยึดถือสมรรถนะในการบริหารจัดการ (Commitment to Competence) รายบุคคลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจการ รวมทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 85.1

ตารางที่ 4.7 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียน
ในจังหวัดเพชรบุรี ตามแนวทางของ COSO ด้านการประเมินความเสี่ยง

n = 188			
รายการควบคุม	มี	ไม่มี	รวม
2.1 สหกรณ์มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินความเสี่ยงที่ชัดเจนและเหมาะสมกับกิจการซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	163 (86.7%)	25 (13.3%)	188 (100%)
2.2 สหกรณ์มีการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสหกรณ์และนโยบายของสหกรณ์	158 (84.0%)	30 (16%)	188 (100%)
2.3 สหกรณ์มีการวางแผนหรือกำหนดวิธีการเพื่อประเมินความเสี่ยง เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ(Workshop)หรือการวิเคราะห์ผลงานตามช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม	159 (84.6%)	29 (15.4%)	188 (100%)
2.4 สหกรณ์มีกระบวนการระบุข้อมูลความเสี่ยงและการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่จำเป็นเพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการกับความเสี่ยงนั้นๆ	156 (83.0%)	32 (17%)	188 (100%)
2.5 สหกรณ์มีกระบวนการควบคุม การจัดกิจกรรม และการดำเนินการตรวจสอบที่เข้าถึงความเสี่ยงจากการทุจริต	172 (91.5%)	16 (8.5%)	188 (100%)
2.6 ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ สามารถร่วมกันประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานได้	170 (90.4%)	18 (9.6%)	188 (100%)
2.7 ท่านให้ความสำคัญกับการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานมาก	178 (94.7%)	10 (5.4%)	188 (100%)

จากตารางที่ 4.7 จะเห็นได้ว่าการประเมินความเสี่ยงของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 39 สหกรณ์ มีการดำเนินการควบคุมภายในด้านการประเมินความเสี่ยงเรียงลำดับการปฏิบัติตามจุดควบคุมจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้

- ให้ความสำคัญกับการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานมาก รวมทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 94.7

- มีกระบวนการควบคุม การจัดกิจกรรม และการดำเนินการตรวจสอบที่เข้าถึงความเสี่ยงจากการทุจริต รวมทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 91.5

- ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ สามารถร่วมกันประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานได้ รวมทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 90.4

- มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินความเสี่ยงที่ชัดเจนและเหมาะสมกับกิจการซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ รวมทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 86.7

- สหกรณ์มีการวางแผนหรือกำหนดวิธีการเพื่อประเมินความเสี่ยง เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) หรือการวิเคราะห์ผลงานตามช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมรวมทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 84.6

- มีการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสหกรณ์และนโยบายของสหกรณ์รวมทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 84

- มีกระบวนการระบุข้อมูลความเสี่ยงและการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่จำเป็นเพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการกับความเสี่ยงนั้นๆ รวมทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 83

ตารางที่ 4.8 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี ตามแนวทางของ COSO ด้านกิจกรรมการควบคุม

รายการควบคุม	n = 188		
	มี	ไม่มี	รวม
3.1 ผู้บริหารได้กำหนดนโยบายและแผนงาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน และเป็นเครื่องมือในการควบคุม ติดตามและประเมินผลที่ชัดเจน	179 (95.2%)	9 (4.8%)	188 (100%)
3.2 สหกรณ์มีวิธีการเลือกสรรและพัฒนากิจกรรมการควบคุมที่ชัดเจนเพื่อบรรเทาความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้	171 (91.0%)	17 (9.0%)	188 (100%)

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n = 188			
รายการควบคุม	มี	ไม่มี	รวม
3.3 สหกรณ์มีการแบ่งแยกหน้าที่และกำหนดขอบเขตของ การปฏิบัติงาน ว่าเริ่มต้นและสิ้นสุด ณ จุดใด มีความชัดเจน และสามารถปฏิบัติได้จริง	183 (97.3%)	5 (2.7%)	188 (100%)
3.4 สหกรณ์มีการจัดตั้งที่ปรึกษา ผู้สอบบัญชี ผู้ตรวจสอบกิจการ ซึ่งสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างอิสระ เพื่อป้องกัน ติดตาม ค้นหา สาเหตุของความเสียหายและความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น	183 (97.3%)	5 (2.7%)	188 (100%)
3.5 มีการจัดทำเอกสารหลักฐานไว้เพื่ออ้างอิงในการตรวจสอบ โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน เช่น คู่มือปฏิบัติงาน การทำนิติกรรมสัญญา แบบฟอร์มเอกสาร เป็นต้น	183 (97.3%)	5 (2.7%)	188 (100%)
3.6 สหกรณ์มีวิธีการเลือกสรรและพัฒนาการควบคุมทั่วไปที่ เกี่ยวกับเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการบรรลุวัตถุประสงค์	175 (93.1%)	13 (6.9%)	188 (100%)
3.7 สหกรณ์มีการถ่ายทอดกิจกรรม การสื่อสาร การควบคุมผ่าน นโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ครอบคลุมและเพียงพอ	170 (90.4%)	18 (9.6%)	188 (100%)
3.8 สหกรณ์มีการสอบถามเบื้องต้นจากผู้ร่วมปฏิบัติงานและ หัวหน้างาน เพื่อความถูกต้องและลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น	176 (93.6%)	12 (6.4%)	188 (100%)
3.9 เมื่อความผิดพลาดเกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน มีการร่วมกัน กำหนดกิจกรรมการควบคุมความเสี่ยงเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำอีก	176 (93.6%)	12 (6.4%)	188 (100%)
3.10 สหกรณ์มีการจัดเก็บข้อมูลและรายงานต่างๆ การประมวลผล ข้อมูลในการวัดผลการดำเนินงาน ซึ่งเป็นเครื่องมือบ่งชี้ถึงสถานะ องค์กรเพื่อนำข้อมูลมาพิจารณาสั่งการแก้ไขปัญหาได้ทันเวลา	180 (95.7%)	8 (4.3%)	188 (100%)
3.11 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการควบคุมความเสี่ยง ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน	175 (93.1%)	13 (6.9%)	188 (100%)

จากตารางที่ 4.8 จะเห็นได้ว่ากิจกรรมการควบคุมของสหกรณ์เครดิตยูเนียนใน
จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 39 สหกรณ์ มีการดำเนินการควบคุมภายในด้านการจัดกิจกรรมการควบคุม
เรียงลำดับการปฏิบัติตามจุดควบคุมจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้

- มีการแบ่งแยกหน้าที่และกำหนดขอบเขตของการปฏิบัติงาน ว่าเริ่มต้นและสิ้นสุด ณ จุดใด มีความชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้จริง รวมทั้งทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 97.3
- มีการจัดตั้งที่ปรึกษา ผู้สอบบัญชี ผู้ตรวจสอบกิจการ ซึ่งสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างอิสระ เพื่อป้องกัน ติดตาม ค้นหาสาเหตุของความเสียหายและความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 97.3
- มีการจัดทำเอกสารหลักฐานไว้เพื่ออ้างอิงในการตรวจสอบ โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน เช่น คู่มือปฏิบัติงาน การทำนิติกรรมสัญญา แบบฟอร์มเอกสาร เป็นต้น รวมทั้งทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 97.3
- มีการจัดเก็บข้อมูลและรายงานต่างๆ การประมวลผลข้อมูลในการวัดผลการดำเนินงาน ซึ่งเป็นเครื่องมือบ่งชี้ถึงสถานะองค์กรเพื่อนำข้อมูลมาพิจารณาสั่งการแก้ไขปัญหาได้ทันเวลารวมทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 95.7
- ผู้บริหารได้กำหนดนโยบายและแผนงาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและเป็นเครื่องมือในการควบคุม ติดตาม และประเมินผลที่ชัดเจน รวมทั้งทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 95.2
- มีการสอบถามเบื้องต้นจากผู้ร่วมปฏิบัติงานและหัวหน้างาน เพื่อความถูกต้องและลดข้อผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้น รวมทั้งทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 93.6
- เมื่อความผิดพลาดเกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน มีการร่วมกันกำหนดกิจกรรมการควบคุมความเสี่ยงเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำอีก รวมทั้งทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 93.6
- มีวิธีการเลือกสรรและพัฒนาการควบคุมทั่วไปที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการบรรลุวัตถุประสงค์ รวมทั้งทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 93.1
- มีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการควบคุมความเสี่ยง ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน รวมทั้งทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 93.1
- สหกรณ์มีวิธีการเลือกสรรและพัฒนากิจกรรมการควบคุมที่ชัดเจนเพื่อบรรเทาความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ รวมทั้งทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 91.0
- มีการถ่ายทอดกิจกรรม การสื่อสาร การควบคุมผ่านนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ครอบคลุมและเพียงพอ รวมทั้งทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 90.4

ตารางที่ 4.9 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียน
ในจังหวัดเพชรบุรี ตามแนวทางของ COSO ด้านข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร

n = 188

รายการควบคุม	มี	ไม่มี	รวม
4.1 สหกรณ์มีการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่มีประสิทธิภาพ น่าเชื่อถือ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของระบบการควบคุมภายใน	172 (91.5%)	16 8.5	188 (100%)
4.2 สามารถเก็บข้อมูลที่มีความสำคัญในการปฏิบัติงานได้อย่าง ปลอดภัยและสามารถนำมาใช้ได้อย่างทันกาล	179 (95.2%)	9 4.8	188 (100%)
4.3 มีระบบการสำรองข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ	178 (94.7%)	10 5.3	188 (100%)
4.4 มีคู่มือที่จำเป็นในการใช้งานของระบบสารสนเทศภายใน หน่วยงาน เพื่อเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติงาน	155 (82.4%)	33 17.6	188 (100%)
4.5 การสื่อสารระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ปฏิบัติงานระดับล่างมี ความชัดเจน ถูกต้อง มีส่วนช่วยป้องกันความผิดพลาดในการ ปฏิบัติงาน	182 (96.8%)	6 3.2	188 (100%)
4.6 การติดต่อสื่อสารและประสานงานภายในสหกรณ์มีความ ชัดเจนและทราบโดยทั่วกัน	184 (97.9%)	4 2.1	188 (100%)
4.7 ท่านมีการให้ความสำคัญกับระบบสารสนเทศและ การติดต่อสื่อสารในการปฏิบัติงาน	185 (98.4%)	3 1.6	188 (100%)
4.8 สหกรณ์มีการติดต่อ ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องภายนอก เกี่ยวกับสถานการณ์ ประเด็น เจือใจที่กระทบต่อการทำหน้าที่ กำกับงานของการควบคุมภายใน	180 (95.7%)	8 4.3	188 (100%)

จากตารางที่ 4.9 จะเห็นได้ว่าการดำเนินการด้านข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร
ของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 39 สหกรณ์ มีการดำเนินการควบคุมภายใน
ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร เรียงลำดับการปฏิบัติตามจุดควบคุมจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด
ดังนี้

- ให้ความสำคัญกับระบบสารสนเทศและการติดต่อสื่อสารในการปฏิบัติงาน
รวมทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 98.4

- มีการติดต่อสื่อสารและประสานงานภายในสหกรณ์มีความชัดเจนและทราบโดยทั่วกัน รวมทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 97.9
- มีการสื่อสารระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ปฏิบัติงานระดับล่างมีความชัดเจน ถูกต้อง มีส่วนช่วยป้องกันความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน รวมทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 96.8
- มีการติดต่อ ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องภายนอกเกี่ยวกับสถานการณ์ ประเด็นเงื่อนไขที่กระทบต่อการทำหน้าที่กำกับงานของการควบคุมภายใน รวมทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 95.7
- สามารถเก็บข้อมูลที่มีความสำคัญในการปฏิบัติงานได้อย่างปลอดภัยและสามารถนำมาใช้ได้อย่างทันกาล รวมทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 95.2
- มีระบบการสำรองข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ รวมทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 94.7
- มีการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่มีประสิทธิภาพน่าเชื่อถือ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของระบบการควบคุมภายใน รวมทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 91.5
- มีคู่มือที่จำเป็นในการใช้งานของระบบสารสนเทศภายในหน่วยงาน เพื่อเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติงาน รวมทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 82.4

ตารางที่ 4.10 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียน
ในจังหวัดเพชรบุรี ตามแนวทางของ COSO ด้าน การติดตามประเมินผล

n = 188

รายการควบคุม	มี	ไม่มี	รวม
5.1 สหกรณ์มีการเลือกสรร พัฒนาและดำเนินการให้มีการประเมินระหว่างการทำงาน หรือมีการประเมินผลที่แยกออกต่างหาก เพื่อให้มั่นใจว่าองค์ประกอบของระบบการควบคุมภายในยังคงมีอยู่ และระบบการควบคุมภายในนั้นทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม	175 (93.1%)	13 (6.9%)	188 (100%)
5.2 สหกรณ์มีการประชุมเกี่ยวกับความคืบหน้าของงาน ปัญหาที่พบในการปฏิบัติงาน เพื่อติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ	182 (96.8%)	6 (3.2%)	188 (100%)
5.3 สหกรณ์มีการประเมินและติดตามการปฏิบัติงานภายในตามกรอบระยะเวลาที่เหมาะสม	185 (98.4%)	3 (1.6%)	188 (100%)

จากตารางที่ 4.10 จะเห็นได้ว่าการดำเนินการด้านการติดตามประเมินผลของ สหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 39 สหกรณ์ มีการดำเนินการควบคุมภายในด้านการติดตามและประเมินผล เรียงลำดับการปฏิบัติตามจุดควบคุมจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้

- มีการประเมินและติดตามการปฏิบัติงานภายในตามกรอบระยะเวลาที่เหมาะสม รวมทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 98.4

- มีการประชุมเกี่ยวกับความคืบหน้าของงาน ปัญหาที่พบในการปฏิบัติงาน เพื่อติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ รวมทุกหน่วยงานคิดเป็นร้อยละ 96.8

- มีการเลือกสรร พัฒนาและดำเนินการให้มีการประเมินระหว่างการทำงาน หรือมีการประเมินผลที่แยกออกต่างหาก เพื่อให้มั่นใจว่าองค์ประกอบของระบบการควบคุมภายใน ยังคงมีอยู่และระบบการควบคุมภายในนั้นทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม รวมทุกหน่วยงานคิดเป็น ร้อยละ 93.1

1.3 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในเป็นรายสหกรณ์

1. สหกรณ์ที่มีผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในระดับดีมาก มีจำนวน 28 สหกรณ์ ประกอบด้วย สหกรณ์ที่มีการปฏิบัติตามรายการ 5 ด้าน ครบ 100 % จำนวน 25 สหกรณ์และอีก 3 สหกรณ์มีการปฏิบัติตามรายการ 5 ด้าน คิดเป็นร้อยละ 97 ปรากฏผลดังตารางที่ 4.11 - 4.14 ดังนี้

ตารางที่ 4.11 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์ จำนวน 25 สหกรณ์

องค์ประกอบของ การควบคุมภายใน	รวม (รายการ)	มี (รายการ)	ไม่มี (รายการ)	สัดส่วนของการ ปฏิบัติตามจุด ควบคุม
สภาพแวดล้อมการควบคุม	9	9	0	1.00
การประเมินความเสี่ยง	7	7	0	1.00
กิจกรรมการควบคุม	11	11	0	1.00
ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร	8	8	0	1.00
การติดตามประเมินผล	3	3	0	1.00
รวม	38	38	0	1.00

จากตารางที่ 4.11 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์
เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 25 สหกรณ์ ดังนี้

1. สหกรณ์เครดิตยูเนียนเขื่อนเพชร โค้งข่อย จำกัด
2. สหกรณ์เครดิตยูเนียนรวมน้ำใจท่ายาง จำกัด
3. สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านหนองเกตุ จำกัด
4. สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองขานาง จำกัด
5. สหกรณ์เครดิตยูเนียนโรงเรียนวัดหนองแก จำกัด
6. สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านช่องวังจันทร์ จำกัด
7. สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านช่อง จำกัด
8. สหกรณ์เครดิตยูเนียนธรรมรังษี จำกัด
9. สหกรณ์เครดิตยูเนียนโพธิ์ลอยพัฒนา จำกัด
10. สหกรณ์เครดิตยูเนียนสมอลก จำกัด
11. สหกรณ์เครดิตยูเนียนโรงเรียนบ้านท่าไต้ จำกัด
12. สหกรณ์เครดิตยูเนียนตำบลไร่ใหม่พัฒนา จำกัด
13. สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านเนินทราย จำกัด
14. สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านหนองบัว จำกัด
15. สหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดนาปรม จำกัด
16. สหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดกุ่มสามัคคี จำกัด
17. สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านทับคาง จำกัด
18. สหกรณ์เครดิตยูเนียนศาลาเขื่อน จำกัด
19. สหกรณ์เครดิตยูเนียนโรงเข้พัฒนา จำกัด
20. สหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดหนองมะกอกพัฒนา จำกัด
21. สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านห้วยเสือสามัคคี จำกัด
22. สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านทานสามัคคี จำกัด
23. สหกรณ์เครดิตยูเนียนไร่โลกพัฒนา จำกัด
24. สหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดป่าแป้น จำกัด
25. สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองจอก จำกัด

พบว่ามีการดำเนินการครบถ้วนทุกรายการมีค่าสัดส่วนของการดำเนินการควบคุม
ภายใน 1.00 อยู่กลุ่มประสิทธิภาพชั้นที่ 1 ระดับดีมาก ตามเกณฑ์การให้คะแนน >0.95

ตารางที่ 4.12 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนท่าขามสามัคคี จำกัด

องค์ประกอบของ การควบคุมภายใน	รวม (รายการ)	มี (รายการ)	ไม่มี (รายการ)	สัดส่วนของการปฏิบัติ ตามจุดควบคุม
สภาพแวดล้อมการควบคุม	9	8	1	0.89
การประเมินความเสี่ยง	7	7	0	1.00
กิจกรรมการควบคุม	11	11	0	1.00
ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร	8	8	0	1.00
การติดตามประเมินผล	3	3	0	1.00
รวม	38	37	1	0.97

จากตารางที่ 4.12 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนท่าขามสามัคคี จำกัด พบว่าไม่มีรายการด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม 1 รายการ คือในเรื่องการจัดกิจกรรมหรือการดำเนินการที่แสดงถึงความมุ่งมั่นที่จะยึดถือสมรรถนะในการบริหารจัดการ(Commitment to Competence) รายบุคคลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจการดำเนินการครบถ้วนทุกรายการ ดังนั้น ค่าสัดส่วนของการดำเนินการควบคุมภายใน 0.97 จัดอยู่ในกลุ่มประสิทธิภาพขั้นที่ 1 ระดับดีมาก ตามเกณฑ์การให้คะแนน >0.95

ตารางที่ 4.13 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน สหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดยางเขาย้อยจำกัด

องค์ประกอบของ การควบคุมภายใน	รวม (รายการ)	มี (รายการ)	ไม่มี (รายการ)	สัดส่วนของการ ปฏิบัติตามจุด ควบคุม
สภาพแวดล้อมการควบคุม	9	9	0	1.00
การประเมินความเสี่ยง	7	7	0	1.00
กิจกรรมการควบคุม	11	11	0	1.00
ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร	8	7	1	0.88
การติดตามประเมินผล	3	3	0	1.00
รวม	38	37	1	0.97

จากตารางที่ 4.13 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดยางเขาย้อย จำกัด พบว่าไม่มีรายการด้านข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร 1 รายการ คือ ในเรื่องการจัดให้มีคู่มือที่จำเป็นในการใช้งานของระบบสารสนเทศภายในหน่วยงาน เพื่อเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติงาน ดังนั้น ค่าสัดส่วนของการดำเนินการควบคุมภายใน 0.97 จัดอยู่ในกลุ่มประสิทธิภาพชั้นที่ 1 ระดับดีมาก ตามเกณฑ์การให้คะแนน >0.95

ตารางที่ 4.14 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน สหกรณ์เครดิตยูเนียนห้วยท่าช้างจำกัด

องค์ประกอบของ การควบคุมภายใน	รวม (รายการ)	มี (รายการ)	ไม่มี (รายการ)	สัดส่วนของการ ปฏิบัติตามจุด ควบคุม
สภาพแวดล้อมการควบคุม	9	9	0	1.00
การประเมินความเสี่ยง	7	7	0	1.00
กิจกรรมการควบคุม	11	10	1	0.91
ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร	8	8	0	1.00
การติดตามประเมินผล	3	3	0	1.00
รวม	38	37	1	0.97

จากตารางที่ 4.14 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียนห้วยท่าช้าง จำกัด พบว่าไม่มีรายการด้านกิจกรรมการควบคุม 1 รายการ คือในเรื่องเมื่อความผิดพลาดเกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน มีการร่วมกันกำหนดกิจกรรมการควบคุมความเสี่ยงเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำอีก ดังนั้น ค่าสัดส่วนของการดำเนินการควบคุมภายใน 0.97 จัดอยู่ในกลุ่มประสิทธิภาพชั้นที่ 1 ระดับดีมาก ตามเกณฑ์การให้คะแนน >0.95

2. สหกรณ์ที่มีเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในระดับดี จำนวน 7 สหกรณ์ ปรากฏผลดังตารางที่ 4.15-4.21 ดังนี้

ตารางที่ 4.15 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนบ้านนาขางจำกัด

องค์ประกอบของ การควบคุมภายใน	รวม (รายการ)	มี (รายการ)	ไม่มี (รายการ)	สัดส่วนของ การปฏิบัติตาม จุดควบคุม
สภาพแวดล้อมการควบคุม	9	9	0	1.00
การประเมินความเสี่ยง	7	7	0	1.00
กิจกรรมการควบคุม	11	10	1	0.91
ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร	8	7	1	0.88
การติดตามประเมินผล	3	3	0	1.00
รวม	38	36	2	0.95

จากตารางที่ 4.15 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนบ้านนาขาง จำกัด พบว่าไม่มีรายการควบคุม 2 รายการ คือ

ด้านกิจกรรมการควบคุม 1 รายการ

- ในเรื่องสหกรณ์มีวิธีการเลือกสรรและพัฒนากิจกรรมการควบคุมที่ชัดเจนเพื่อบรรเทาความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

ด้านข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร 1 รายการ

- ในเรื่องการจัดให้มีคู่มือที่จำเป็นในการใช้งานของระบบสารสนเทศภายในหน่วยงาน เพื่อเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติงาน

ดังนั้น ค่าสัดส่วนของการดำเนินการควบคุมภายใน 0.95 จัดอยู่ในกลุ่มประสิทธิภาพชั้นที่ 2 ระดับดี ตามเกณฑ์การให้คะแนน $0.80 < \text{คะแนน} \leq 0.95$

ตารางที่ 4.16 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน สหกรณ์เครดิตยูเนียน
หนองปรังสามัคคี จำกัด

องค์ประกอบของ การควบคุมภายใน	รวม (รายการ)	มี (รายการ)	ไม่มี (รายการ)	สัดส่วนของการ ปฏิบัติตามจุดควบคุม
สภาพแวดล้อมการควบคุม	9	9	0	1.00
การประเมินความเสี่ยง	7	5	2	0.71
กิจกรรมการควบคุม	11	11	0	1.00
ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร	8	8	0	1.00
การติดตามประเมินผล	3	3	0	1.00
รวม	38	36	2	0.95

จากตารางที่ 4.16 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์
เครดิตยูเนียนหนองปรังสามัคคี จำกัด พบว่าไม่มีรายการควบคุมด้านการประเมินความเสี่ยง 2
รายการ คือ ในเรื่องสหกรณ์มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินความเสี่ยงที่ชัดเจนและ
เหมาะสมกับกิจการซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และในเรื่องสหกรณ์มีการประเมินความเสี่ยงใน
การปฏิบัติงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสหกรณ์และนโยบายของสหกรณ์ ดังนั้น ค่าสัดส่วน
ของการดำเนินการควบคุมภายใน 0.95 จัดอยู่ในกลุ่มประสิทธิภาพชั้นที่ 2 ระดับดี ตามเกณฑ์การให้
คะแนน $0.80 < \text{คะแนน} \leq 0.95$

ตารางที่ 4.17 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน สหกรณ์เครดิตยูเนียน
ห้วยทรายเหนือ จำกัด

องค์ประกอบของ การควบคุมภายใน	รวม (รายการ)	มี (รายการ)	ไม่มี (รายการ)	สัดส่วนของการ ปฏิบัติตามจุด ควบคุม
สภาพแวดล้อมการควบคุม	9	8	1	0.89
การประเมินความเสี่ยง	7	4	3	0.57
กิจกรรมการควบคุม	11	11	0	1.00
ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร	8	8	0	1.00
การติดตามประเมินผล	3	3	0	1.00
รวม	38	34	4	0.89

จากตารางที่ 4.17 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์
เครดิตยูเนียนห้วยทรายเหนือ จำกัด พบว่าไม่มีรายการควบคุม 4 รายการ คือ

ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม 1 รายการ

- ในเรื่องการจัดกิจกรรมหรือการกำกับดูแลที่แสดงถึงความมุ่งมั่นต่อการยกย่อง
คุณค่าในความซื่อสัตย์และการดำเนินงานในพื้นฐานด้านจริยธรรมภายในสหกรณ์

ด้านการประเมินความเสี่ยง 3 รายการ

- ในเรื่องสหกรณ์มีกระบวนการระบุข้อมูลความเสี่ยงและการวิเคราะห์ความเสี่ยง
ที่จำเป็นเพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการกับความเสี่ยงนั้นๆ

- ในเรื่องสหกรณ์มีกระบวนการควบคุม การจัดกิจกรรม และการดำเนินการ
ตรวจสอบที่เข้าถึงความเสี่ยงจากการทุจริต

- ในเรื่องการให้ความสำคัญกับการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานมาก

ดังนั้น ค่าสัดส่วนของการดำเนินการควบคุมภายใน 0.89 จัดอยู่ในกลุ่ม

ประสิทธิภาพชั้นที่ 2 ระดับดี ตามเกณฑ์การให้คะแนน $0.80 < \text{คะแนน} \leq 0.95$

ตารางที่ 4.18 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน สหกรณ์เครดิตยูเนียน
หนองหญ้าปล้อง จำกัด

องค์ประกอบของ การควบคุมภายใน	รวม (รายการ)	มี (รายการ)	ไม่มี (รายการ)	สัดส่วนของการปฏิบัติ ตามจุดควบคุม
สภาพแวดล้อมการควบคุม	9	8	1	0.89
การประเมินความเสี่ยง	7	3	4	0.43
กิจกรรมการควบคุม	11	11	0	1.00
ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร	8	8	0	1.00
การติดตามประเมินผล	3	3	0	1.00
รวม	38	33	5	0.87

จากตารางที่ 4.18 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์
เครดิตยูเนียนหนองหญ้าปล้อง จำกัด พบว่าไม่มีรายการควบคุม 5 รายการ คือ

ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม 1 รายการ

- ในเรื่องสหกรณ์มีการจัดกิจกรรมหรือการดำเนินการที่แสดงถึงความมุ่งมั่นที่จะ
ยึดถือสมรรถนะในการบริหารจัดการ(Commitment to Competence) วิทยุบุคคลที่สอดคล้องกับ
วัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจการ

ด้านการประเมินความเสี่ยง 4 รายการ

- ในเรื่องการกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินความเสี่ยงที่ชัดเจนและ
เหมาะสมกับกิจการซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

- ในเรื่องการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ
สหกรณ์และนโยบายของสหกรณ์

- ในเรื่องการวางแผนหรือกำหนดวิธีการเพื่อประเมินความเสี่ยง เช่น การประชุม
เชิงปฏิบัติการ(Workshop)หรือการวิเคราะห์ผลงานตามช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม

- ในเรื่องการมีกระบวนการระบุข้อมูลความเสี่ยงและการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่
จำเป็นเพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการกับความเสี่ยงนั้นๆ

ดังนั้น ค่าสัดส่วนของการดำเนินการควบคุมภายใน 0.87 จัดอยู่ในกลุ่ม
ประสิทธิภาพชั้นที่ 2 ระดับดี ตามเกณฑ์การให้คะแนน $0.80 < \text{คะแนน} \leq 0.95$

ตารางที่ 4.19 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน สหกรณ์เครดิตยูเนียน
วัดใหม่ประเสริฐ จำกัด

องค์ประกอบของ การควบคุมภายใน	รวม (รายการ)	มี (รายการ)	ไม่มี (รายการ)	สัดส่วนของการปฏิบัติ ตามจุดควบคุม
สภาพแวดล้อมการควบคุม	9	8	1	0.89
การประเมินความเสี่ยง	7	5	2	0.71
กิจกรรมการควบคุม	11	9	2	0.82
ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร	8	8	0	1.00
การติดตามประเมินผล	3	2	1	0.67
รวม	38	32	6	0.84

จากตารางที่ 4.19 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์
เครดิตยูเนียนวัดใหม่ประเสริฐ จำกัด พบว่าไม่มีรายการควบคุม 6 รายการ คือ

ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม 1 รายการ

- ในเรื่องการจัดกิจกรรมหรือการดำเนินการที่แสดงถึงความมุ่งมั่นที่จะยึดถือ
สมรรถนะในการบริหารจัดการ(Commitment to Competence) ระบุบุคคลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
ในการดำเนินกิจการ

ด้านการประเมินความเสี่ยง 2 รายการ

- ในเรื่องกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินความเสี่ยงที่ชัดเจนและ
เหมาะสมกับกิจการซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

- ในเรื่องการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ
สหกรณ์และนโยบายของสหกรณ์

ด้านกิจกรรมการควบคุม 2 รายการ

- ในเรื่องมีการจัดเก็บข้อมูลและรายงานต่างๆ การประมวลผลข้อมูลในการวัดผลการดำเนินงาน ซึ่งเป็นเครื่องมือบ่งชี้ถึงสถานะองค์กรเพื่อนำข้อมูลมาพิจารณาสั่งการแก้ไขปัญหาได้ทันเวลา

- ในเรื่องการมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการควบคุมความเสี่ยง ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

ด้านการติดตามประเมินผล 1 รายการ

- ในเรื่องการเลือกสรร พัฒนาและดำเนินการให้มีการประเมินระหว่างการทำงาน หรือมีการประเมินผลที่แยกออกต่างหาก เพื่อให้มั่นใจว่าองค์ประกอบของระบบการควบคุมภายในยังคงมีอยู่และระบบการควบคุมภายในนั้นทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม

ดังนั้น ค่าสัดส่วนของการดำเนินการควบคุมภายใน 0.84 จัดอยู่ในกลุ่มประสิทธิภาพชั้นที่ 2 ระดับดี ตามเกณฑ์การให้คะแนน $0.80 < \text{คะแนน} \leq 0.95$

ตารางที่ 4.20 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน สหกรณ์เครดิตยูเนียน

หนองศาลา จำกัด

องค์ประกอบของ การควบคุมภายใน	รวม (รายการ)	มี (รายการ)	ไม่มี (รายการ)	สัดส่วนของการปฏิบัติ ตามจุดควบคุม
สภาพแวดล้อมการควบคุม	9	9	0	1.00
การประเมินความเสี่ยง	7	2	5	0.29
กิจกรรมการควบคุม	11	11	0	1.00
ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร	8	7	1	0.88
การติดตามประเมินผล	3	3	0	1.00
รวม	38	32	6	0.84

จากตารางที่ 4.20 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองศาลา จำกัด พบว่าไม่มีรายการควบคุม 6 รายการ คือ

ด้านการประเมินความเสี่ยง 5 รายการ

- ในเรื่องกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินความเสี่ยงที่ชัดเจนและเหมาะสมกับกิจการซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- ในเรื่องประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสหกรณ์และนโยบายของสหกรณ์ ในเรื่องวางแผนหรือกำหนดวิธีการเพื่อประเมินความเสี่ยง เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) หรือการวิเคราะห์ผลงานตามช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม
- ในเรื่องกระบวนการระบุข้อมูลความเสี่ยงและการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่จำเป็นเพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการกับความเสี่ยงนั้นๆ
- ในเรื่องกระบวนการควบคุม การจัดกิจกรรม และการดำเนินการตรวจสอบที่เข้าถึงความเสี่ยงจากการทุจริต

ด้านข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร 1 รายการ

- ในเรื่องการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่มีประสิทธิภาพ นำเชื่อถือ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของระบบการควบคุมภายใน

ดังนั้น ค่าสัดส่วนของการดำเนินการควบคุมภายใน 0.84 จัดอยู่ในกลุ่มประสิทธิภาพชั้นที่ 2 ระดับดี ตามเกณฑ์การให้คะแนน $0.80 < \text{คะแนน} \leq 0.95$

ตารางที่ 4.21 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน สหกรณ์เครดิตยูเนียน บ้านหนองกระทุ่มพัฒนา จำกัด

องค์ประกอบของ การควบคุมภายใน	รวม (รายการ)	มี (รายการ)	ไม่มี (รายการ)	สัดส่วนของการ ปฏิบัติตามจุด ควบคุม
สภาพแวดล้อมการควบคุม	9	6	3	0.67
การประเมินความเสี่ยง	7	4	3	0.57
กิจกรรมการควบคุม	11	11	0	1.00
ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร	8	7	1	0.88
การติดตามประเมินผล	3	3	0	1.00
รวม	38	31	7	0.82

จากตารางที่ 4.21 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์
เครดิตยูเนียนบ้านหนองกระทุ่มพัฒนา จำกัด พบว่าไม่มีรายการควบคุม 7 รายการ คือ

ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม 3 รายการ

- ในเรื่องการดำเนินการตรวจสอบหรือสอดส่องดูแลผลการดำเนินงาน
ในภาพรวมของการดำเนินงาน (Oversight Responsibility) ที่เป็นอิสระจากฝ่ายบริหาร

- ในเรื่องการจัดกิจกรรมหรือการดำเนินการที่แสดงถึงความมุ่งมั่นที่จะยึดถือ
สมรรถนะในการบริหารจัดการ(Commitment to Competence) รายบุคคลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
ในการดำเนินกิจการ

- ในเรื่องการจัดกิจกรรมหรือการกำกับดูแลที่แสดงถึงความมุ่งมั่นต่อการยกย่อง
คุณค่าในความซื่อสัตย์และการดำเนินงานในพื้นที่ฐานด้านจริยธรรมภายในสหกรณ์

ด้านการประเมินความเสี่ยง 3 รายการ

- ในเรื่องการกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินความเสี่ยงที่ชัดเจนและ
เหมาะสมกับกิจการซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

- ในเรื่องการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ
สหกรณ์และนโยบายของสหกรณ์

- ในเรื่องสหกรณ์มีกระบวนการควบคุม การจัดกิจกรรม และการดำเนินการ
ตรวจสอบที่เข้าถึงความเสี่ยงจากการทุจริต

ด้านข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร 1 รายการ

- ในเรื่องการมีคู่มือที่จำเป็นในการใช้งานของระบบสารสนเทศภายในหน่วยงาน
เพื่อเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติงาน

ดังนั้น ค่าสัดส่วนของการดำเนินการควบคุมภายใน 0.82 จัดอยู่ในกลุ่ม
ประสิทธิภาพชั้นที่ 2 ระดับดี ตามเกณฑ์การให้คะแนน $0.80 < \text{คะแนน} \leq 0.95$

3. สหกรณ์ที่มีเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในระดับพอใช้ จำนวน 3 สหกรณ์ ปรากฏผลดังตารางที่ 4.22-4.24 ดังนี้

ตารางที่ 4.22 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน สหกรณ์เครดิตยูเนียน
ชุมชนเมืองเพชรบุรี จำกัด

องค์ประกอบของ การควบคุมภายใน	รวม (รายการ)	มี (รายการ)	ไม่มี (รายการ)	สัดส่วนของการ ปฏิบัติตามจุด ควบคุม
สภาพแวดล้อมการควบคุม	9	9	0	1.00
การประเมินความเสี่ยง	7	3	4	0.43
กิจกรรมการควบคุม	11	9	2	0.82
ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร	8	6	2	0.75
การติดตามประเมินผล	3	2	1	0.67
รวม	38	29	9	0.76

จากตารางที่ 4.22 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์
เครดิตยูเนียนชุมชนเมืองเพชรบุรี จำกัด พบว่าไม่มีรายการควบคุม 9 รายการ คือ

ด้านการประเมินความเสี่ยง 4 รายการ

- ในเรื่องการกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินความเสี่ยงที่ชัดเจนและ
เหมาะสมกับกิจกรรมซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- ในเรื่องการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ
สหกรณ์และนโยบายของสหกรณ์
- ในเรื่องกระบวนการระบุข้อมูลความเสี่ยงและการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่จำเป็น
เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการกับความเสี่ยงนั้นๆ
- ในเรื่องสหกรณ์มีกระบวนการควบคุม การจัดกิจกรรม และการดำเนินการ
ตรวจสอบที่เข้าถึงความเสี่ยงจากการทุจริต

ด้านกิจกรรมการควบคุม 2 รายการ

- ในเรื่องการจัดตั้งที่ปรึกษา ผู้สอบบัญชี ผู้ตรวจสอบกิจการ ซึ่งสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างอิสระ เพื่อป้องกัน ติดตาม ค้นหาสาเหตุของความเสียหายและความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น
- ในเรื่องวิธีการเลือกสรรและพัฒนาการควบคุมทั่วไปที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการบรรลุวัตถุประสงค์

ด้านข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร 2 รายการ

- ในเรื่องการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่มีประสิทธิภาพ น่าเชื่อถือ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของระบบการควบคุมภายใน
- ในเรื่องมีคู่มือที่จำเป็นในการใช้งานของระบบสารสนเทศภายในหน่วยงาน เพื่อเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติงาน

ด้านการติดตามประเมินผล 1 รายการ

- ในเรื่องการเลือกสรร พัฒนาและดำเนินการให้มีการประเมินระหว่างการทำงาน หรือมีการประเมินผลที่แยกออกต่างหาก เพื่อให้มั่นใจว่าองค์ประกอบของระบบการควบคุมภายในยังคงมีอยู่และระบบการควบคุมภายในนั้นทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม
- ดังนั้น ค่าสัดส่วนของการดำเนินการควบคุมภายใน 0.76 จัดอยู่ในกลุ่มประสิทธิภาพชั้นที่ 3 ระดับพอใช้ ตามเกณฑ์การให้คะแนน $0.60 < \text{คะแนน} \leq 0.80$

ตารางที่ 4.23 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน สหกรณ์เครดิตยูเนียน
บ้านน้ำทรัพย์ จำกัด

องค์ประกอบของ การควบคุมภายใน	รวม (รายการ)	มี (รายการ)	ไม่มี (รายการ)	สัดส่วนของการ ปฏิบัติตามจุด ควบคุม
สภาพแวดล้อมการควบคุม	9	7	2	0.78
การประเมินความเสี่ยง	7	7	0	1.00
กิจกรรมการควบคุม	11	8	3	0.73
ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร	8	4	4	0.50
การติดตามประเมินผล	3	3	0	1.00
รวม	38	29	9	0.76

จากตารางที่ 4.23 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์
เครดิตยูเนียนบ้านน้ำทรัพย์ จำกัด พบว่าไม่มีรายการควบคุม 9 รายการ คือ

ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม 2 รายการ

- ในเรื่องการจัดกิจกรรมหรือการดำเนินการที่แสดงถึงความมุ่งมั่นที่จะยึดถือ
สมรรถนะในการบริหารจัดการ(Commitment to Competence) รายบุคคลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
ในการดำเนินงาน

- ในเรื่องการจัดกิจกรรมหรือการกำกับดูแลที่แสดงถึงความมุ่งมั่นต่อการยกย่อง
คุณค่าในความซื่อสัตย์และการดำเนินงานในพื้นฐานด้านจริยธรรมภายในสหกรณ์

ด้านกิจกรรมการควบคุม 3 รายการ

- ในเรื่องการเลือกสรรและพัฒนากิจกรรมการควบคุมที่ชัดเจนเพื่อบรรเทาความ
เสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

- ในเรื่องวิธีการเลือกสรรและพัฒนาการควบคุมทั่วไปที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีเพื่อ
สนับสนุนการบรรลุวัตถุประสงค์

- ในเรื่องการถ่ายทอดกิจกรรม การสื่อสาร การควบคุมผ่านนโยบายและขั้นตอน
การปฏิบัติงานที่ครอบคลุมและเพียงพอ

ด้านข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร 4 รายการ

- ในเรื่องการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่มีประสิทธิภาพ น่าเชื่อถือ เพื่อสนับสนุน
การปฏิบัติงานของระบบการควบคุมภายใน

- ในเรื่องการเก็บข้อมูลที่มีความสำคัญในการปฏิบัติงานได้อย่างปลอดภัยและ
สามารถนำมาใช้ได้ทันทีทันใด

- ในเรื่องการมีระบบการสำรองข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ

- ในเรื่องการมีคู่มือที่จำเป็นในการใช้งานของระบบสารสนเทศภายในหน่วยงาน
เพื่อเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติงาน

ดังนั้น ค่าสัดส่วนของการดำเนินการควบคุมภายใน 0.76 จัดอยู่ในกลุ่ม
ประสิทธิภาพชั้นที่ 3 ระดับพอใช้ ตามเกณฑ์การให้คะแนน $0.60 < \text{คะแนน} \leq 0.80$

ตารางที่ 4.24 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน สหกรณ์เครดิตยูเนียน
บ้านใหม่สามัคคี จำกัด

องค์ประกอบของ การควบคุมภายใน	รวม (รายการ)	มี (รายการ)	ไม่มี (รายการ)	สัดส่วนของการ ปฏิบัติตามจุด ควบคุม
สภาพแวดล้อมการควบคุม	9	9	0	1.00
การประเมินความเสี่ยง	7	5	2	0.71
กิจกรรมการควบคุม	11	7	4	0.64
ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร	8	7	1	0.88
การติดตามประเมินผล	3	1	2	0.33
รวม	38	29	9	0.76

จากตารางที่ 4.24 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์
เครดิตยูเนียนบ้านใหม่สามัคคี จำกัด พบว่าไม่มีรายการควบคุม 9 รายการ คือ

ด้านการประเมินความเสี่ยง 2 รายการ

- ในเรื่องการวางแผนหรือกำหนดวิธีการเพื่อประเมินความเสี่ยง เช่น การประชุม
เชิงปฏิบัติการ (Workshop) หรือการวิเคราะห์ผลงานตามช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม
- ในเรื่องกระบวนการระบุข้อมูลความเสี่ยงและการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่จำเป็น
เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการกับความเสี่ยงนั้นๆ

ด้านกิจกรรมการควบคุม 4 รายการ

- ในเรื่องการถ่ายทอดกิจกรรม การสื่อสาร การควบคุมผ่านนโยบายและขั้นตอน
การปฏิบัติงานที่ครอบคลุมและเพียงพอ
- ในเรื่องการสอนงานเบื้องต้นจากผู้ร่วมปฏิบัติงานและหัวหน้างาน เพื่อความ
ถูกต้องและลดข้อผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้น
- ในเรื่องความผิดพลาดเกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน มีการร่วมกันกำหนดกิจกรรม
การควบคุมความเสี่ยงเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำอีก
- ในเรื่องการมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการควบคุมความเสี่ยง ที่เกี่ยวข้อง
กับการปฏิบัติงาน

ด้านข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร 1 รายการ

- ในเรื่องการมีคู่มือที่จำเป็นในการใช้งานของระบบสารสนเทศภายในหน่วยงาน เพื่อเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติงาน

ด้านการติดตามประเมินผล 2 รายการ

- ในเรื่องการเลือกสรร พัฒนาและดำเนินการให้มีการประเมินระหว่างการทำงาน หรือมีการประเมินผลที่แยกออกต่างหาก เพื่อให้มั่นใจว่าองค์ประกอบของระบบการควบคุมภายใน ยังคงมีอยู่และระบบการควบคุมภายในนั้นทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม

- ในเรื่องการประชุมเกี่ยวกับความคืบหน้าของงาน ปัญหาที่พบในการปฏิบัติงาน เพื่อติดตามผลการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

ดังนั้น ค่าสัดส่วนของการดำเนินการควบคุมภายใน 0.76 จัดอยู่ในกลุ่ม ประสิทธิภาพชั้นที่ 3 ระดับพอใช้ ตามเกณฑ์การให้คะแนน $0.60 < \text{คะแนน} \leq 0.80$

4. สหกรณ์ที่มีเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในระดับต้องแก้ไข จำนวน 1 สหกรณ์ ปรากฏผลดังตารางที่ 4.25 ดังนี้

ตารางที่ 4.25 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน สหกรณ์เครดิตยูเนียน
วังตะโกพัฒนา จำกัด

องค์ประกอบของ การควบคุมภายใน	รวม (รายการ)	มี (รายการ)	ไม่มี (รายการ)	สัดส่วนของการ ปฏิบัติตามจุด ควบคุม
สภาพแวดล้อมการควบคุม	9	6	3	0.67
การประเมินความเสี่ยง	7	4	3	0.57
กิจกรรมการควบคุม	11	3	8	0.27
ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร	8	0	8	0.00
การติดตามประเมินผล	3	3	0	1.00
รวม	38	16	22	0.42

จากตารางที่ 4.25 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์
เครดิตยูเนียนวังตะโกพัฒนา จำกัด พบว่าไม่มีรายการควบคุม 22 รายการ คือ

ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม 3 รายการ

- ในเรื่องข้อกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน เป็นไปตาม Job Description ของแต่ละตำแหน่ง

- ในเรื่องผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานได้ตรงกับความรู้ทักษะ ความสามารถ และสามารถปรึกษาหัวหน้างานเพื่อหาทางเลือกในการแก้ปัญหาได้

- ในเรื่องการผลักดันให้ทุกตำแหน่งงานมีความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่และวางแผนการควบคุมให้แต่ละภาระหน้าที่ปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จ

ด้านการประเมินความเสี่ยง 3 รายการ

- ในเรื่องการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสหกรณ์และนโยบายของสหกรณ์

- ในเรื่องการวางแผนหรือกำหนดวิธีการเพื่อประเมินความเสี่ยง เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ(Workshop)หรือการวิเคราะห์ผลงานตามช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม

- ในเรื่องกระบวนการระบุข้อมูลความเสี่ยงและการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่จำเป็นเพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการกับความเสี่ยงนั้นๆ

ด้านกิจกรรมการควบคุม 8 รายการ

- ในเรื่องการเลือกสรรและพัฒนากิจกรรมการควบคุมที่ชัดเจนเพื่อบรรเทาความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

- ในเรื่องการจัดทำเอกสารหลักฐานไว้เพื่ออ้างอิงในการตรวจสอบ โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน เช่น คู่มือปฏิบัติงาน การทำนิติกรรมสัญญา แบบฟอร์มเอกสาร เป็นต้น

- ในเรื่องวิธีการเลือกสรรและพัฒนาการควบคุมทั่วไปที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการบรรลุวัตถุประสงค์

- ในเรื่องสหกรณ์มีการถ่ายทอดกิจกรรม การสื่อสาร การควบคุมผ่านนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ครอบคลุมและเพียงพอ

- ในเรื่องการสอนทานเบื้องต้นจากผู้ร่วมปฏิบัติงานและหัวหน้างาน เพื่อความถูกต้องและลดข้อผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้น

- ในเรื่องความผิดพลาดเกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน มีการร่วมกันกำหนดกิจกรรมการควบคุมความเสี่ยงเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำอีก

- ในเรื่องการจัดเก็บข้อมูลและรายงานต่างๆ การประมวลผลข้อมูลในการวัดผลการดำเนินงาน ซึ่งเป็นเครื่องมือบ่งชี้ถึงสถานะองค์กรเพื่อนำข้อมูลมาพิจารณาสั่งการแก้ไขปัญหาได้ทันเวลา
  - ในเรื่องการมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการควบคุมความเสี่ยง ที่เกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติงาน
    - ด้านข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร 8 รายการ
    - ในเรื่องการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่มีประสิทธิภาพ นำเชื่อถือ เพื่อสนับสนุน การปฏิบัติงานของระบบการควบคุมภายใน
    - ในเรื่องการเก็บข้อมูลที่มีความสำคัญในการปฏิบัติงานได้อย่างปลอดภัยและ สามารถนำมาใช้ได้ทันทีทันกาล
    - ในเรื่องการมีระบบการสำรองข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ
    - ในเรื่องการมีคู่มือที่จำเป็นในการใช้งานของระบบสารสนเทศภายในหน่วยงาน เพื่อเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติงาน
    - ในเรื่องการสื่อสารระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ปฏิบัติงานระดับล่างมีความ ชัดเจน ถูกต้อง มีส่วนช่วยป้องกันความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน
    - ในเรื่องการติดต่อสื่อสารและประสานงานภายในสหกรณ์มีความชัดเจนและ ทราบโดยทั่วกัน
    - ในเรื่องการให้ความสำคัญกับระบบสารสนเทศและการติดต่อสื่อสารใน การปฏิบัติงาน
    - ในเรื่องการติดต่อประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องภายนอกเกี่ยวกับสถานการณ์ ประเด็น เหนือใจที่กระทบต่อการทำหน้าที่กำกับงานของการควบคุมภายใน
- ดังนั้น ค่าสัดส่วนของการดำเนินการควบคุมภายใน 0.42 จัดอยู่ในกลุ่ม ประสิทธิภาพชั้นที่ 5 ระดับต้องแก้ไข ตามเกณฑ์การให้ คะแนน ≤ 0.45

1.4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการควบคุมภายในของสหกรณ์

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 คน จากทั้งหมด จำนวน 188 คน ได้แสดงความ
คิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการควบคุมภายในของสหกรณ์ ปรากฏดังตารางที่ 4.26

ตารางที่ 4.26 ภาพรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการควบคุมภายใน

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน
1. ผู้ตรวจสอบกิจการ ควรเข้าสู่ตรวจสอบไตรมาสละ 1 ครั้ง และเมื่อมีปัญหาควรจะ นำปัญหานั้นเข้าที่ประชุมประจำเดือนเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ	1
2. ระบบการควบคุมภายในส่วนใหญ่ดีหมดทุกอย่าง แต่ก็ยังมีเรื่องทุจริตเกิดขึ้น แสดงถึงจิตสำนึกของบุคคลนั้นๆประกอบด้วย	1
3. ควรพัฒนาระบบสารสนเทศและการสื่อสารให้มากขึ้น	1
4. คณะกรรมการดำเนินการ เจ้าหน้าที่ ขอมรับและปฏิบัติตาม ปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของผู้ตรวจสอบกิจการ ตลอดจนข้อเสนอแนะของนายทะเบียนสหกรณ์ เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านต่างๆ	2

จากตารางที่ 4.26 ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ
การควบคุมภายใน โดยเห็นว่า คณะกรรมการดำเนินการ เจ้าหน้าที่ จะต้องยอมรับและปฏิบัติตาม
ปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของผู้ตรวจสอบกิจการและนายทะเบียนสหกรณ์ เพื่อเป็นการป้องกัน
ปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับการบริหารจัดการสหกรณ์ด้านต่างๆ(จำนวน 2 คน) ในขณะเดียวกัน
ผู้ตรวจสอบกิจการ ก็ควรเข้าสู่ตรวจสอบอย่างน้อยไตรมาสละ 1 ครั้ง และเมื่อมีปัญหาควรจะนำ
ปัญหานั้นเข้าที่ประชุมประจำเดือน เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ (จำนวน 1 คน) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ควร
ยึดมั่นในจริยธรรมด้านการทำงานเพื่อมีความรับผิดชอบต่อกิจการลดการประพฤติในเชิงทุจริต
(จำนวน 1 คน) และควรพัฒนาระบบสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อให้การควบคุมภายในมี
ประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น (จำนวน 1 คน)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในประสิทธิภาพการควบคุมภายในกับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ใช้วิธีเปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์กับผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.27 ดังนี้

ตารางที่ 4.27 การเปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ร่วมกับผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี

ที่	รายชื่อสหกรณ์	อัตราผลตอบแทน จากสินทรัพย์ (ROA)*	ผลการประเมิน ประสิทธิภาพ การควบคุม ภายใน
1	สหกรณ์เครดิตยูเนียนเขื่อนเพชรโค้งข่อย จำกัด	4.48%	ดีมาก
2	สหกรณ์เครดิตยูเนียนรวมน้ำใจท่ายาง จำกัด	2.83%	ดีมาก
3	สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านหนองเกตุ จำกัด	3.32%	ดีมาก
4	สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองขานาง จำกัด	4.81%	ดีมาก
5	สหกรณ์เครดิตยูเนียนโรงเรียนวัดหนองแก จำกัด	2.46%	ดีมาก
6	สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านช่องวังจันทร์ จำกัด	2.32%	ดีมาก
7	สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านช่อง จำกัด	2.04%	ดีมาก
8	สหกรณ์เครดิตยูเนียนธรรมรังษี จำกัด	4.10%	ดีมาก
9	สหกรณ์เครดิตยูเนียนโพธิ์ลอยพัฒนา จำกัด	2.35%	ดีมาก
10	สหกรณ์เครดิตยูเนียนสมอลก จำกัด	4.36%	ดีมาก
11	สหกรณ์เครดิตยูเนียนโรงเรียนบ้านท่าไต้ จำกัด	2.07%	ดีมาก
12	สหกรณ์เครดิตยูเนียนตำบลไร่ใหม่พัฒนา จำกัด	1.54%	ดีมาก
13	สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านเนินทราย จำกัด	5.64%	ดีมาก
14	สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านหนองบัว จำกัด	3.71%	ดีมาก
15	สหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดนาพรม จำกัด	3.49%	ดีมาก
16	สหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดกุ่มสามัคคี จำกัด	1.90%	ดีมาก

ตารางที่ 4.27 (ต่อ)

ที่	รายชื่อสหกรณ์	อัตราผลตอบแทน จากสินทรัพย์ (ROA)*	ผลการประเมิน ประสิทธิภาพ การควบคุม ภายใน
17	สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านทับคาง จำกัด	1.45%	ดีมาก
18	สหกรณ์เครดิตยูเนียนศาลาเขื่อน จำกัด	3.58%	ดีมาก
19	สหกรณ์เครดิตยูเนียนโรงเข้พัฒนา จำกัด	2.38%	ดีมาก
20	สหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดหนองมะกอกพัฒนา จำกัด	1.53%	ดีมาก
21	สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านห้วยเสือสามัคคี จำกัด	1.89%	ดีมาก
22	สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านทานสามัคคี จำกัด	2.07%	ดีมาก
23	สหกรณ์เครดิตยูเนียนไร่โคกพัฒนา จำกัด	2.32%	ดีมาก
24	สหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดป่าเป้น จำกัด	2.65%	ดีมาก
25	สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองจอก จำกัด	3.32%	ดีมาก
26	สหกรณ์เครดิตยูเนียนท่าขามสามัคคี จำกัด	3.32%	ดีมาก
27	สหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดยางเขาย้อย จำกัด	3.11%	ดีมาก
28	สหกรณ์เครดิตยูเนียนห้วยท่าช้าง จำกัด	3.34%	ดีมาก
29	สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านนายาง จำกัด	4.42%	ดี
30	สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองปรังสามัคคี จำกัด	3.11%	ดี
31	สหกรณ์เครดิตยูเนียนห้วยทรายเหนือ จำกัด	2.03%	ดี
32	สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองหญ้าปล้อง จำกัด	1.52%	ดี
33	สหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดใหม่ประเสริฐ จำกัด	2.64%	ดี
34	สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองศาลา จำกัด	2.78%	ดี
35	สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านหนองกระทุ่มพัฒนา จำกัด	3.18%	ดี
36	สหกรณ์เครดิตยูเนียนชุมชนเมืองเพชรบุรี จำกัด	4.34%	พอใช้
37	สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านน้ำทรัพย์ จำกัด	2.07%	พอใช้
38	สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านใหม่สามัคคี จำกัด	3.85%	พอใช้
39	สหกรณ์เครดิตยูเนียนวังตะโกพัฒนา จำกัด	2.89%	แก้ไข

* การคำนวณอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) แสดงในตารางที่ 1 ในภาคผนวก

จากตารางที่ 4.27 การเปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์กับผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 39 สหกรณ์ เรียงลำดับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) มากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านเนินทราย จำกัด มี ROA คิดเป็น 5.64 % ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน 1.00 อยู่ในระดับดีมาก รองลงมาคือ สหกรณ์เครดิตยูเนียนเขื่อนหนองขานาง จำกัด มี ROA คิดเป็น 4.81% ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน 1.00 อยู่ในระดับดีมาก และน้อยที่สุดคือ สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านทับค้าง จำกัด มี ROA คิดเป็น 1.45% ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน 1.00 อยู่ในระดับดีมาก ในทางกลับกัน ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในน้อยสุดแต่ ROA ไม่ได้น้อยที่สุด ซึ่งพบว่า สหกรณ์เครดิตยูเนียนวังตะโกพัฒนา จำกัด ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน 0.42 แต่ ROA เท่ากับ 2.89% ซึ่งมากกว่า สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านทับค้าง จำกัด

จะเห็นได้ว่าสหกรณ์ที่มีลำดับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์มากที่สุดและรองลงมา มีความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกับผลคะแนนประเมินการควบคุมภายในซึ่งอยู่ในระดับที่ดีมาก อัตราส่วนแสดงถึงการประกอบธุรกิจของสหกรณ์ดีมากและมีการควบคุมภายในที่ดีมากควบคู่กัน แตกต่างจากสหกรณ์ที่มีอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์น้อยที่สุด พบว่ามีความสัมพันธ์ที่ไม่สอดคล้องกับผลคะแนนการประเมินการควบคุมภายในที่อยู่ในระดับดีมาก แสดงว่าสหกรณ์มีความสามารถในการทำกำไรต่ำ แม้ผลคะแนนการควบคุมภายในจะอยู่ในระดับดีมากแต่ผลตอบแทนในการประกอบกิจการนั้นไม่สัมพันธ์กัน

สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการควบคุมภายในกับผลการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ประสิทธิภาพการควบคุมภายในไม่ได้มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของสหกรณ์ นั่นคือ สหกรณ์ที่มีผลการประเมินการควบคุมภายในในระดับดีมากไม่ได้บ่งชี้ให้เห็นว่า ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ดีกว่าหรือมีความสามารถในการทำกำไรมากกว่าสหกรณ์ที่มีการควบคุมภายในระดับดี และสหกรณ์ที่มีการควบคุมภายในระดับดีก็ไม่ได้บ่งชี้ว่าสหกรณ์จะมีผลการดำเนินงานที่ดีหรือมีความสามารถในการทำกำไรได้ดีทุกสหกรณ์

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง ประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียน ในจังหวัดเพชรบุรี ครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี และ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการควบคุมภายในกับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ ผู้จัดการ เจ้าหน้าที่บัญชี และเจ้าหน้าที่การเงิน ในสหกรณ์เครดิตยูเนียนจำนวน 39 สหกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถามปลายปิด ดำเนินการเก็บรวบรวมและตรวจสอบแบบสอบถามที่มีคุณภาพ จำนวน 188 ชุดแบบสอบถาม จากนั้นใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมไมโครซอฟท์เอ็กเซล เพื่อประเมินผลข้อมูล สำหรับสถิติที่ใช้ในเชิงพรรณนา คือ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และสัดส่วน (Proportion) สามารถสรุปผลการศึกษา อภิปรายและมีข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ในภาพรวมมีประสิทธิภาพการควบคุม มีการปฏิบัติตามแนวทางการควบคุมภายในทุกสหกรณ์ของประชากรที่ศึกษา ซึ่งเมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่าด้าน สภาพแวดล้อมการควบคุม มีการปฏิบัติการควบคุมมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านการติดตามประเมินผล และด้านกิจกรรมการควบคุม ตามลำดับ และในส่วนด้านที่มีการปฏิบัติการควบคุมน้อยที่สุดคือด้านการประเมินความเสี่ยง

1.1 สรุปเป็นรายประเด็นได้ดังนี้

1.1.1 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์ในภาพรวม

ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุมภายใน พบว่าในภาพรวมของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรีมีการจัดวางโครงสร้าง อำนาจและความรับผิดชอบภายในที่ชัดเจนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์กิจการ โดยมีการปฏิบัติตามจุดควบคุมมากที่สุด รองลงมา คือ สหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรีมีการสร้างทัศนคติให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนเห็นว่า การปฏิบัติงานต้องเป็นไปตามกฎหมายนโยบายและระเบียบของสหกรณ์ เป็นสิ่งสำคัญ ส่วนเรื่องที่ยังมีการปฏิบัติตามจุดควบคุมน้อยที่สุด คือ การจัดกิจกรรมหรือการดำเนินการที่แสดงถึงความมุ่งมั่นที่จะยึดถือสมรรถนะในการบริหารจัดการ (Commitment to Competence) รายบุคคลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการดำเนินการของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี

ด้านการประเมินความเสี่ยง พบว่าในภาพรวมของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรีให้ความสำคัญกับการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน โดยมีการปฏิบัติตามจุดควบคุมมากที่สุด รองลงมา คือ สหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรีมีกระบวนการควบคุมการจัดกิจกรรม และการดำเนินการตรวจสอบที่เข้าถึงความเสี่ยงจากการทุจริต ส่วนเรื่องที่ยังมีการปฏิบัติตามจุดควบคุมน้อยที่สุด คือ กระบวนการระบุข้อมูลความเสี่ยงและการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่จำเป็นเพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการกับความเสี่ยงนั้นๆ

ด้านกิจกรรมการควบคุม พบว่าในภาพรวมของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรีมีการแบ่งแยกหน้าที่และกำหนดขอบเขตของการทำงาน ว่าเริ่มต้นและสิ้นสุด ณ จุดใด มีความชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้จริง โดยมีการปฏิบัติตามจุดควบคุมมากที่สุด รองลงมา คือ สหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรีมีการจัดตั้งที่ปรึกษา ผู้สอบบัญชี ผู้ตรวจสอบกิจการ ซึ่งสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างอิสระ เพื่อป้องกัน ติดตาม ค้นหาสาเหตุของความเสี่ยงและความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นและมีการจัดทำเอกสารหลักฐานไว้เพื่ออ้างอิงในการตรวจสอบ โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน เช่น คู่มือปฏิบัติงาน การทำนิติกรรมสัญญา แบบฟอร์มเอกสาร เป็นต้น ส่วนเรื่องที่ยังมีการปฏิบัติตามจุดควบคุมน้อยที่สุด คือ การถ่ายทอดกิจกรรม การสื่อสารการควบคุมผ่านนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ครอบคลุมและเพียงพอ

ด้านข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่าในภาพรวมของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรีให้ความสำคัญกับระบบสารสนเทศและการติดต่อสื่อสารในการปฏิบัติงาน โดยมีการปฏิบัติตามจุดควบคุมมากที่สุด รองลงมา คือ สหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรีมีการติดต่อสื่อสารและประสานงานภายในสหกรณ์มีความชัดเจนและทราบโดยทั่วกัน ส่วนเรื่องที่ยัง

มีการปฏิบัติตามจุดควบคุมน้อยที่สุด คือ การจัดทำคู่มือที่จำเป็นในการใช้งานของระบบสารสนเทศภายในหน่วยงาน เพื่อเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติงาน

ด้านการติดตามประเมินผล พบว่าในภาพรวมของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรีมีการประเมินและติดตามการปฏิบัติงานภายในตามกรอบระยะเวลาที่เหมาะสมโดยมีการปฏิบัติตามจุดควบคุมมากที่สุด รองลงมาคือมีการประชุมเกี่ยวกับความคืบหน้าของงาน ปัญหาที่พบในการปฏิบัติงาน เพื่อติดตามผลการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ส่วนเรื่องที่ยังมีการปฏิบัติตามจุดควบคุมน้อยที่สุด คือ การเลือกสรร พัฒนาและดำเนินการให้มีการประเมินระหว่างการทำงาน หรือการประเมินผลที่แยกออกต่างหาก เพื่อให้มั่นใจว่าองค์ประกอบของระบบการควบคุมภายในยังคงมีอยู่และระบบการควบคุมภายในนั้นทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม

1.1.2 ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในเป็นรายสหกรณ์

จากการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในเป็นรายสหกรณ์ สามารถแบ่งกลุ่มสหกรณ์ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพการควบคุมภายใน ได้ดังนี้

สหกรณ์ที่มีเกณฑ์ประสิทธิภาพชั้นดีมาก จำนวน 28 สหกรณ์

สหกรณ์ที่มีเกณฑ์ประสิทธิภาพชั้นดี จำนวน 7 สหกรณ์

สหกรณ์ที่มีเกณฑ์ประสิทธิภาพชั้นพอใช้ จำนวน 3 สหกรณ์

สหกรณ์ที่มีเกณฑ์ประสิทธิภาพชั้นต้องแก้ไข จำนวน 1 สหกรณ์

สหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มีประสิทธิภาพการควบคุมตามเกณฑ์ประสิทธิภาพชั้นดีมาก มีค่าสัดส่วนของการดำเนินการควบคุมภายใน 1.00 จำนวน 25 สหกรณ์ ดังนี้

1. สหกรณ์เครดิตยูเนียนเขื่อนเพชร โค้งข่อย จำกัด
2. สหกรณ์เครดิตยูเนียนรวมน้ำใจท่ายาง จำกัด
3. สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านหนองเกตุ จำกัด
4. สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองขานาง จำกัด
5. สหกรณ์เครดิตยูเนียนโรงเรียนวัดหนองแก จำกัด
6. สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านช่องวังจันทร์ จำกัด
7. สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านช่อง จำกัด
8. สหกรณ์เครดิตยูเนียนธรรมรังษี จำกัด
9. สหกรณ์เครดิตยูเนียนโพธิ์ลอยพัฒนา จำกัด
10. สหกรณ์เครดิตยูเนียนสมอลก จำกัด
11. สหกรณ์เครดิตยูเนียนโรงเรียนบ้านท่าไต้ จำกัด
12. สหกรณ์เครดิตยูเนียนตำบลไร่ใหม่พัฒนา จำกัด

13. สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านเนินทราย จำกัด
14. สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านหนองบัว จำกัด
15. สหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดนาพรม จำกัด
16. สหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดกุ่มสามัคคี จำกัด
17. สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านทับคาง จำกัด
18. สหกรณ์เครดิตยูเนียนศาลาเขื่อน จำกัด
19. สหกรณ์เครดิตยูเนียนโรงเข้พัฒนา จำกัด
20. สหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดหนองมะกอกพัฒนา จำกัด
21. สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านห้วยเสือสามัคคี จำกัด
22. สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านทานสามัคคี จำกัด
23. สหกรณ์เครดิตยูเนียนไร่โคกพัฒนา จำกัด
24. สหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดป่าแป้น จำกัด
25. สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองจอก จำกัด

สหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มีประสิทธิภาพการควบคุมตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ
 ขั้นดีมาก แต่ยังพบว่า ไม่มีรายการควบคุม 1 รายการ มีค่าสัดส่วนของการดำเนินการควบคุมภายใน
 0.97 มีจำนวน 3 สหกรณ์ ดังนี้

1. สหกรณ์เครดิตยูเนียนท่าขามสามัคคี จำกัด
2. สหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดยางเขาย้อย จำกัด
3. สหกรณ์เครดิตยูเนียนห้วยท่าช้าง จำกัด

สหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มีประสิทธิภาพการควบคุมตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ
 ขั้นดี มีจำนวน 7 สหกรณ์ ดังนี้

1. สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านนาอาจ จำกัด พบว่า ไม่มีรายการควบคุม 2
 รายการ มีค่าสัดส่วนของการดำเนินการควบคุมภายใน 0.95
2. สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองปรังสามัคคี จำกัด พบว่า ไม่มีรายการ
 ควบคุม 2 รายการ มีค่าสัดส่วนของการดำเนินการควบคุมภายใน 0.95
3. สหกรณ์เครดิตยูเนียนห้วยทรายเหนือ จำกัด พบว่า ไม่มีรายการควบคุม 4
 รายการ มีค่าสัดส่วนของการดำเนินการควบคุมภายใน 0.89
4. สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองหญ้าปล้อง จำกัด พบว่า ไม่มีรายการควบคุม
 5 รายการ มีค่าสัดส่วนของการดำเนินการควบคุมภายใน 0.87

5. สหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดใหม่ประเสริฐ จำกัด พบว่า ไม่มีรายการควบคุม 6 รายการ มีค่าสัดส่วนของการดำเนินการควบคุมภายใน 0.84

6. สหกรณ์เครดิตยูเนียนเขื่อนหนองศาลา จำกัด พบว่า ไม่มีรายการควบคุม 6 รายการ มีค่าสัดส่วนของการดำเนินการควบคุมภายใน 0.84

7. สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านหนองกระทุ่มพัฒนา จำกัด พบว่า ไม่มีรายการควบคุม 7 รายการ มีค่าสัดส่วนของการดำเนินการควบคุมภายใน 0.82

สหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มีประสิทธิภาพการควบคุมตามเกณฑ์ประสิทธิภาพชั้นพอใช้ พบว่า ไม่มีรายการควบคุม 9 รายการ มีค่าสัดส่วนของการดำเนินการควบคุมภายใน 0.76 จำนวน 3 สหกรณ์ ดังนี้

1. สหกรณ์เครดิตยูเนียนชุมชนเมืองเพชรบุรี จำกัด
2. สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านน้ำทรัพย์ จำกัด
3. สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านใหม่สามัคคี จำกัด

สหกรณ์เครดิตยูเนียนที่มีประสิทธิภาพการควบคุมตามเกณฑ์ประสิทธิภาพชั้นต้องแก้ไข จำนวน 1 สหกรณ์ คือ สหกรณ์เครดิตยูเนียนวังตะโกพัฒนา จำกัด พบว่า ไม่มีรายการควบคุม 22 รายการ มีค่าสัดส่วนของการดำเนินการควบคุมภายใน 0.42

1.1.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในกับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในกับผลการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ระดับการควบคุมภายในไม่ได้มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของสหกรณ์ นั่นคือ สหกรณ์ที่มีผลการประเมินการควบคุมภายในในระดับดีมากไม่ได้บ่งชี้ให้เห็นว่า ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ดีกว่าหรือมีความสามารถในการทำกำไรมากกว่าสหกรณ์ที่มีการควบคุมภายในระดับด้อยกว่า และสหกรณ์ที่มีการควบคุมภายในระดับดีก็ไม่ได้บ่งชี้ว่าสหกรณ์จะมีผลการดำเนินงานที่ดีหรือมีความสามารถในการทำกำไรได้ดีทุกสหกรณ์

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง ประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 39 สหกรณ์ ภายใต้รายการควบคุม 5 ด้าน 38 รายการ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 สภาพการควบคุมภายใน จากการศึกษารายการควบคุมภายในโดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุมภายใน (Control Environment) ด้านการประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) ด้านกิจกรรมการควบคุม (Control Activities) ด้านข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication) และด้านการติดตามประเมินผล (Monitoring) พบว่า สหกรณ์เครดิตยูเนียนภายในจังหวัดเพชรบุรีมีการดำเนินการควบคุมภายในทุกรายการครบถ้วนจำนวน 25 สหกรณ์ ปฏิบัติในทุกด้านแต่ไม่ครบทุกรายการจำนวน 13 สหกรณ์ และปฏิบัติไม่ครบทุกด้าน 1 สหกรณ์ โดยขาดการปฏิบัติในด้านข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งผลการศึกษาประสิทธิภาพการควบคุมภายใน ดังกล่าวนี้นี้มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สวารตติ เองตระกูล ที่ศึกษาเรื่อง การประเมินระบบการควบคุมภายในของสหกรณ์ โคนมตามระเบียบของกรมบัญชีสหกรณ์ พบว่า สหกรณ์ โคนมมีประสิทธิภาพของระบบการควบคุมภายในอยู่ในระดับปานกลางและมีปัญหาในองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมของการควบคุม การประเมินความเสี่ยง กิจกรรมการควบคุม สารสนเทศและการสื่อสารและการติดตามและประเมินผล ส่วนในมุมมองของพนักงานสหกรณ์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ระบบการควบคุมภายในมีประสิทธิภาพผลอยู่ในระดับสูงและระบบการควบคุมภายในโดยทั่วไปไม่มีปัญหา สำหรับการศึกษาค้นคว้าอิสระระหว่างประสิทธิภาพของระบบการควบคุมภายในกับผลการดำเนินงาน พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กัน และผลการศึกษาของ ชุติกาญจน์ ไชยเมืองดี ที่ศึกษาเรื่อง การศึกษาระบบการควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ พบว่า ระบบการควบคุมภายในของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีความสัมพันธ์กับกระบวนการควบคุมภายในตามแนวคิด COSO 5 องค์ประกอบ และจากการเปรียบเทียบกับทั้ง 5 องค์ประกอบพบว่า ด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุมผู้ปฏิบัติงานยังไม่เข้าใจและตระหนักถึงจริยธรรมจรรยา รวมทั้งการปฏิบัติงานตามมาตรฐานและการประเมินการตรวจสอบภายในอย่างเป็นระบบ ด้านการประเมินความเสี่ยงมีการประเมิน ระบุ วิเคราะห์ และกำหนดวิธีการควบคุมเพื่อป้องกันความเสี่ยง ยกเว้นการมีส่วนร่วมในการระบุปัจจัยเสี่ยงของบุคลากรทั้งที่อาจเกิดขึ้นจากปัจจัยภายในและภายนอก ด้านกิจกรรมการควบคุม ในด้านการเงินและบัญชี มีการจัดทำเป็นคู่มือ ระเบียบ ข้อบังคับ และสอบทานเอกสารที่เกี่ยวข้อง แต่ยังไม่มีการนำผลการปฏิบัติงานจริงไปเปรียบเทียบกับสถาบันอื่นที่มีลักษณะ

คล้ายคลึงกัน ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ให้ความสำคัญกับการมีระบบสารสนเทศและการสื่อสารที่ดี แต่ในการประมวลผลข้อมูลและให้สารสนเทศในบางเรื่องยังไม่ทันกาล ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความตัดสินใจของผู้บริหาร

2.2 ผลการประเมินการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี
จากการวิเคราะห์พบว่า สหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรีส่วนใหญ่มีผลการประเมินการควบคุมภายในอยู่ในระดับดีมากและดี โดยมีสัดส่วนของการปฏิบัติการโดยรวม ระหว่าง 0.82 - 1.00 จำนวน 35 สหกรณ์ เนื่องจากสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรีส่วนใหญ่ได้ถือใช้แนวทางปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของการควบคุมภายในที่ดี เป็นแนวทางในการดำเนินงานส่งผลให้ผลการประเมินการควบคุมภายในของสหกรณ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดีมากและดี แต่ยังมีสหกรณ์ที่มีผลการประเมินการควบคุมภายในระดับพอใช้ 3 สหกรณ์ และสหกรณ์เครดิตยูเนียนวังตะโกพัฒนา จำกัด มีผลการประเมินการควบคุมภายในสัดส่วนน้อยที่สุดเท่ากับ 0.42 ระดับต้องแก้ไข

2.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมภายในกับผลการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี โดยใช้อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) จากผลการวิเคราะห์พบว่า ระดับการควบคุมภายในไม่ได้มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของสหกรณ์ นั่นคือ สหกรณ์ที่มีผลประเมินการควบคุมภายในระดับดีมากไม่ได้บ่งชี้ให้เห็นว่า ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ดีกว่าหรือมีความสามารถในการทำกำไรมากกว่าสหกรณ์ที่มีผลการประเมินการควบคุมภายในระดับที่ด้อยกว่า และสหกรณ์ที่มีผลประเมินการควบคุมภายในระดับดีก็ไม่ได้บ่งชี้ว่า สหกรณ์จะมีผลการดำเนินงานที่ดีหรือมีความสามารถในการทำกำไรทุกสหกรณ์ เนื่องจากผลการดำเนินงานของสหกรณ์ไม่ได้ขึ้นอยู่กับระบบการควบคุมภายในแต่เพียงอย่างเดียวแต่ยังมีปัจจัยอื่นที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานที่สำคัญ เช่น การบริหารงานของสหกรณ์ ความสามารถในการในธุรกิจ จากการสัมภาษณ์สหกรณ์ที่มีผลการดำเนินธุรกิจไม่สอดคล้องกับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) พบว่า สหกรณ์ไม่ได้ศึกษาหรือประเมินความเสี่ยงในธุรกิจนั้น ๆ ถึงแม้ว่าผลการวิเคราะห์การควบคุมภายในไม่ได้มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของสหกรณ์ อย่างไรก็ตามการควบคุมภายในก็ยังมีความสำคัญและจำเป็นต่อสหกรณ์เนื่องจากจะช่วยป้องกันปัญหาการทุจริตและทำให้สหกรณ์ปฏิบัติงานตามขั้นตอน ตามกฎระเบียบข้อบังคับซึ่งจะเป็นการง่ายต่อการตรวจสอบ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

จากผลที่ได้จากการศึกษา ผู้ศึกษาขอเสนอแนะข้อมูลจากการค้นพบ ดังนี้
ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุมภายใน

จากผลการศึกษาประสิทธิภาพการควบคุมภายในตามแนวทางของ COSO ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุมภายใน พบว่าในภาพรวมของสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนในจังหวัดเพชรบุรี มีการปฏิบัติการควบคุมน้อยที่สุด คือ การจัดกิจกรรมหรือการดำเนินการที่แสดงถึงความมุ่งมั่นที่จะยึดถือสมรรถนะในการบริหารจัดการ (Commitment to Competence) วิทยุบุคคลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการดำเนินการ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าการปฏิบัติงานไม่ตรงกับความรู้ ทักษะ และความสามารถของตนเองมากนัก ควรเพิ่มการจัดฝึกอบรมให้ความรู้พนักงาน พร้อมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้างานกับผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาาร่วมกันกรณีที่เกิดปัญหาในการทำงานต้องมีการปรึกษาและแก้ไขปัญหาร่วมกันในเบื้องต้น

ด้านการประเมินความเสี่ยง

จากผลการศึกษาประสิทธิภาพการควบคุมภายในตามแนวทางของ COSO ด้านการประเมินความเสี่ยง พบว่าในภาพรวมของสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนในจังหวัดเพชรบุรี มีการปฏิบัติการควบคุมน้อยที่สุด คือ กระบวนการระบุข้อมูลความเสี่ยงและการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่จำเป็นเพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการกับความเสี่ยงนั้นๆ แสดงให้เห็นว่าหน่วยงานยังมีการวางแผนหรือกำหนดวิธีการเพื่อประเมินความเสี่ยง เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ (workshop) หรือการวิเคราะห์ผลงานตามช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมน้อย ดังนั้น ผู้บริหารต้องดำเนินการประเมินความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ศึกษาทำความเข้าใจ วัตถุประสงค์และเป้าหมาย ประเมินความเสี่ยงทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อวัตถุประสงค์ วิเคราะห์และจัดลำดับโอกาสและผลกระทบ โดยระบุความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น ในเรื่อง โครงสร้าง ระบบงาน คน ทรัพย์สินงบประมาณ ส่งผลกระทบต่ออย่างไร และต้องรู้จักการบริหารความเสี่ยง ยอมรับ ป้องกันและควบคุมถ่ายโอนและกระจายความรู้ ร่วมมือหรือแบ่งความรับผิดชอบกับผู้อื่นในการจัดการความเสี่ยง หลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่อาจส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจ และหน่วยงานตรวจสอบภายในองค์กรควรสนับสนุนให้เกิดการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมและสร้างแรงจูงใจให้เห็นความสำคัญของการประเมินความเสี่ยงในแต่ละหน่วยงาน ยกตัวอย่าง กรณีความเสี่ยงด้านสินเชื่อ ความเสี่ยงในปัจจุบันหรือในภายหน้าที่มีต่อรายได้และส่วนทุนของสหกรณ์อันเกิดจากการที่ผู้กู้ผิดนัดชำระหนี้

ตามเงื่อนไขและ/หรือข้อ ตกลงในสัญญา ความเสี่ยงสินเชื่ออยู่ในทุกกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็น การลงทุนหรือการให้เงินกู้ยืมที่คาดหวังการได้รับเงินกู้ยืมหรือเงินลงทุนกลับคืน การป้องกันความ เสี่ยงขั้นพื้นฐานทุกสหกรณ์ต้องดำเนินการโดยเคร่งครัดรอบคอบ ตรวจสอบอย่างถูกต้องและ เข้มงวด ยกตัวอย่าง เช่น การวิเคราะห์และการตรวจสอบเครดิต ข้อมูลพื้นฐาน 3 เรื่องที่ควรได้รับ การตรวจสอบอยู่เสมอคือ ตัวตนของผู้กู้ อาชีพและรายได้ และรายละเอียดทางการเงินของผู้กู้ กรณี การยกเลิกสินเชื่อที่ผิดนัดชำระหนี้ ควรมีการจัดการเป็นขั้นเป็นตอนดังนี้ เริ่มจากการหักล้างกับเงิน ฝาก การยึดหลักประกันหรือการแต่งตั้งผู้พิทักษ์ทรัพย์ และท้ายสุดการใช้บริษัททวงหนี้เรียกเก็บ หรือทำการฟ้อง การใช้ทนายความ ควรกำหนดเป็นนโยบายในการเลือกใช้ทนายความที่มีความเป็น อิสระและมีความชำนาญเป็นผู้ให้ความคิดเห็นที่จำเป็นทางกฎหมาย รวมถึงการเตรียมและจด ทะเบียนเอกสารสัญญาและหลักประกันต่าง ๆ ควรมีการจัดทำบัญชีรายชื่อทนายความที่ได้รับ การอนุมัติ ควรระบุในขั้นตอนการปฏิบัติงานให้เป็นทางเลือกในการใช้ทนายความ เป็นต้น

ด้านกิจกรรมการควบคุม

จากผลการศึกษาประสิทธิภาพการควบคุมภายในตามแนวทางของ COSO ด้าน กิจกรรมการควบคุม พบว่าในภาพรวมของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรีมีการปฏิบัติการ ควบคุมน้อยที่สุด คือ การถ่ายทอดกิจกรรม การสื่อสาร การควบคุมผ่านนโยบายและขั้นตอน การปฏิบัติงานที่ครอบคลุมและเพียงพอ ทั้งนี้ ทุกหน่วยงานควรให้ความสำคัญกับการแบ่งแยก หน้าที่และขอบเขตของการทำงาน ว่าเริ่มต้นและสิ้นสุด ณ จุดใดให้มีความชัดเจนมากขึ้น ปฏิบัติได้จริง จัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ในองค์กรให้มากขึ้นหรือกิจกรรมสัมมนาเชิง วิชาการ นันทนาการและจัดกิจกรรม workshop ร่วมด้วย

ด้านข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร

จากผลการศึกษาประสิทธิภาพการควบคุมภายในตามแนวทางของ COSO ด้าน ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่าในภาพรวมของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี มีการปฏิบัติการควบคุมน้อยที่สุด คือ การจัดทำคู่มือที่จำเป็นในการใช้งานของระบบสารสนเทศ ภายในหน่วยงาน เพื่อเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติงาน ดังนั้น ผลการวิจัยจึงสรุปได้ว่าสหกรณ์เครดิต ยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรียังไม่มีคู่มือในการปฏิบัติงานที่จำเป็นและมีมาตรฐานด้านการใช้งาน ทั้งนี้ ทุกหน่วยงานควรจัดให้มีคู่มือการปฏิบัติงานที่ได้มาตรฐาน และเพียงพอต่อการใช้งานของบุคลากร ในหน่วยงานนั้นๆ เนื่องจากแต่ละหน่วยงานมีความแตกต่างกันในการใช้งานระบบสารสนเทศ อีกทั้ง มีโปรแกรมที่หลากหลายคู่มือจึงเป็นสิ่งจำเป็นเนื่องจากการใช้ในการศึกษาและแก้ปัญหาการใช้งาน ระบบในเบื้องต้นได้เป็นอย่างดีและก่อให้เกิดมาตรฐานในการปฏิบัติงานอีกด้วย

ด้านการติดตามประเมินผล

จากผลการศึกษาประสิทธิภาพการควบคุมภายในตามแนวทางของ COSO ด้านการติดตามประเมินผล พบว่าในภาพรวมของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี มีการปฏิบัติการควบคุมน้อยที่สุด คือ การเลือกสรร พัฒนาและดำเนินการให้มีการประเมินระหว่าง การดำเนินงาน หรือการประเมินผลที่แยกออกต่างหาก เพื่อให้มั่นใจว่าองค์ประกอบของระบบ การควบคุมภายในยังคงมีอยู่และระบบการควบคุมภายในนั้นทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม แสดงให้เห็นว่ายังไม่มี ความชัดเจนในด้านการติดตามประเมินผลที่ครอบคลุม ดังนั้น ฝ่ายบริหารต้องจัดให้มีการติดตามประเมินผล (Monitoring) ซึ่งใช้สำหรับมาตรการหรือระบบควบคุมภายในที่อยู่ระหว่างการออกแบบหรือการนำออกสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการดำเนินงานเป็นไปตามระบบ การควบคุมภายในที่กำหนด โดยมีการติดตามผลในระหว่างการปฏิบัติงาน (Ongoing Monitoring) และการประเมินผลเป็นรายครั้ง จัดให้มีการดำเนินการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ คือ มีการประเมินตนเอง และประเมินอิสระ โดยจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเสนอหัวหน้างานและเป็นแนวทางในการปรับปรุงงานให้ดีขึ้น มีการประเมินและติดตามการปฏิบัติงาน โดยหน่วยงานตรวจสอบภายใน ในระยะเวลาที่เหมาะสม การถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง มีการประชุมเกี่ยวกับความ คืบหน้าของงาน ปัญหาที่พบในการปฏิบัติงาน เพื่อติดตามการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับระบบการควบคุมภายในที่กำหนดว่ามีความสอดคล้องหรือไม่เพียงใด และประเมินระบบการควบคุมภายในที่กำหนดไว้ว่าเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมใน ปัจจุบันหรือไม่และให้ความสำคัญกับหน่วยงานตรวจสอบภายในขององค์กร

3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาในเรื่องของปัญหาที่เกิดขึ้นในการนำ แนวคิดการควบคุมภายในของ COSO ไปใช้ในการปฏิบัติงาน รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำระบบการควบคุม ภายในมาใช้ จากองค์กรที่ประสบปัญหาในการนำระบบควบคุมภายในไปใช้ในองค์กร
2. ควรศึกษาเรื่องการควบคุมภายในตามแนวทางของ COSO โดยการประเมิน ตนเองโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มุ่งเน้นการรายงานผลการปฏิบัติงาน โดยตนเอง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2543) *บทความเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับเชื้อก* ในโอกาสครบรอบ 8 ปี
กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2548) *คู่มือดำเนินการประเมินผลระบบการควบคุมภายในสำหรับสหกรณ์*
สำนักพัฒนาระบบการบริหารจัดการสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์
- จิรพร สุเมธีประสิทธิ์ (2556) *การบริหารความเสี่ยงอย่างมืออาชีพ* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร
: แมคกรอ - ซิล
- ฉายา บุญเสริม (2550) “ศึกษารายการควบคุมภายในของสหกรณ์ภาคการเกษตรในจังหวัดกระบี่”
การศึกษาค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจสหกรณ์มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ชวลีกาญจน์ ไชยเมืองดี (2548) “การศึกษาระบบการควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีของ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่” การศึกษาค้นคว้าอิสระ บัญชีมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ชนันชา โยธาทัย (2549) “ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลการควบคุมภายในกับผลการดำเนินงาน
ของสหกรณ์การเกษตรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” วิทยานิพนธ์ปริญญา
บัญชีมหาบัณฑิต สาขาการบัญชี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- นรินทร์พร จุลมนต์ (2541) *เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการสหกรณ์* พิมพ์ครั้งที่ 6
นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ไพรัช อ่อนประเสริฐ (2553) “การควบคุมภายในของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสตูล”
การศึกษาค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2534) *เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการและดำเนินงานการ
สหกรณ์* พิมพ์ครั้งที่ 3 นนทบุรี : สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
- มยุรี วงษาเลิศ (2547) “แนวทางการจัดระบบควบคุมภายในของสหกรณ์ออมทรัพย์เขตตรวจราชการที่ 7”
กรมส่งเสริมสหกรณ์
- ระวีวรรณ เกตุขาว (2546) “การควบคุมภายในของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช”
กรมส่งเสริมสหกรณ์
- สาวรดี เสงี่ยมกุล (2546) “การประเมินระบบการควบคุมภายในของสหกรณ์โคนมตามระเบียบ
ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์” วิทยานิพนธ์ปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุริยะ เจริมประชานรากร (2538) สหกรณ์ การศึกษาและการสอน กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริม
วิชาการ

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

การคำนวณอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์

ตารางที่ 1 การคำนวณอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA)

ที่	รายชื่อสหกรณ์	สินทรัพย์ (บาท)	กำไรสุทธิ (บาท)	อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA)
1	สหกรณ์เครดิตยูเนียนเขื่อนเพชร โค้งข่อย จำกัด	286,382,950.62	12,819,523.31	4.48%
2	สหกรณ์เครดิตยูเนียนรวมน้ำใจทำยาง จำกัด	230,626,947.72	6,533,054.92	2.83%
3	สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านหนองเกตุ จำกัด	8,126,906.49	269,969.11	3.32%
4	สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองขานาง จำกัด	586,548,453.03	28,219,302.80	4.81%
5	สหกรณ์เครดิตยูเนียนโรงเรียนวัดหนองแก จำกัด	549,415,203.44	13,504,879.96	2.46%
6	สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านช่องวังจันทร์ จำกัด	370,929,530.81	8,621,388.43	2.32%
7	สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านช่อง จำกัด	255,775,438.59	5,229,735.17	2.04%
8	สหกรณ์เครดิตยูเนียนธรรมรังษี จำกัด	129,244,580.43	5,300,338.05	4.10%
9	สหกรณ์เครดิตยูเนียนโพธิ์ลอยพัฒนา จำกัด	222,245,250.91	5,216,307.82	2.35%
10	สหกรณ์เครดิตยูเนียนสมอถก จำกัด	83,735,118.46	3,652,525.15	4.36%
11	สหกรณ์เครดิตยูเนียนโรงเรียนบ้านท่าไต้ จำกัด	158,423,731.08	3,278,059.04	2.07%
12	สหกรณ์เครดิตยูเนียนตำบลไร่ใหม่พัฒนา จำกัด	29,185,667.06	448,281.19	1.54%
13	สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านเนินทราย จำกัด	25,147,600.00	1,417,222.73	5.64%
14	สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านหนองบัว จำกัด	98,759,055.95	3,661,527.84	3.71%
15	สหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดนาพรม จำกัด	86,025,468.39	3,001,493.20	3.49%
16	สหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดกุ่มสามัคคี จำกัด	164,698,042.67	3,134,351.05	1.90%
17	สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านทับคาง จำกัด	109,453,366.59	1,586,664.33	1.45%
18	สหกรณ์เครดิตยูเนียนศาลาเขื่อน จำกัด	96,136,208.16	3,437,493.02	3.58%
19	สหกรณ์เครดิตยูเนียนโรงเข้พัฒนา จำกัด	50,277,775.54	1,195,525.90	2.38%
20	สหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดหนองมะกอกพัฒนา จำกัด	39,389,625.40	602,923.04	1.53%
21	สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านห้วยเสือสามัคคี จำกัด	64,321,208.90	1,212,652.66	1.89%
22	สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านทานสามัคคี จำกัด	66,904,896.59	1,386,867.59	2.07%
23	สหกรณ์เครดิตยูเนียนไร่โคกพัฒนา จำกัด	36,052,031.83	836,886.88	2.32%
24	สหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดป่าแป้น จำกัด	19,493,492.57	516,599.57	2.65%
25	สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองจอก จำกัด	8,126,906.49	269,969.11	3.32%
26	สหกรณ์เครดิตยูเนียนท่าขามสามัคคี จำกัด	51,883,368.24	1,723,464.31	3.32%

ที่	รายชื่อสหกรณ์	สินทรัพย์ (บาท)	กำไรสุทธิ (บาท)	อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA)
27	สหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดยางเขาย้อย จำกัด	250,472,070.46	7,799,908.30	3.11%
28	สหกรณ์เครดิตยูเนียนห้วยท่าช้าง จำกัด	130,711,884.98	4,366,350.59	3.34%
29	สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านนายาง จำกัด	56,005,325.98	2,478,037.63	4.42%
30	สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองปรังสามัคคี จำกัด	37,610,793.08	1,168,348.86	3.11%
31	สหกรณ์เครดิตยูเนียนห้วยทรายเหนือ จำกัด	16,746,977.76	340,610.55	2.03%
32	สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองหญ้าปล้อง จำกัด	24,290,082.17	368,809.70	1.52%
33	สหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดใหม่ประเสริฐ จำกัด	178,238,942.31	4,702,493.17	2.64%
34	สหกรณ์เครดิตยูเนียนหนองศาลา จำกัด	16,387,934.57	455,799.04	2.78%
35	สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านหนองกระทุ่มพัฒนา จำกัด	315,835,509.23	10,050,804.40	3.18%
36	สหกรณ์เครดิตยูเนียนชุมชนเมืองเพชรบุรี จำกัด	58,592,394.85	2,544,106.14	4.34%
37	สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านน้ำทรัพย์ จำกัด	3,722,153.97	77,086.07	2.07%
38	สหกรณ์เครดิตยูเนียนบ้านใหม่สามัคคี จำกัด	84,989,854.58	3,272,489.39	3.85%
39	สหกรณ์เครดิตยูเนียนวังตะโกพัฒนา จำกัด	24,819,185.65	716,854.32	2.89%

ภาคผนวก ข

แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง ประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรี

วัตถุประสงค์

แบบสอบถาม เรื่อง ประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในจังหวัดเพชรบุรีเป็นส่วนหนึ่งของการค้นคว้าอิสระของนายสุทธินารถ พจนศิลป์ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาวิทยาการจัดการ แขนงวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์กับประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสรุปวิเคราะห์มาประกอบการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการควบคุมภายในของสหกรณ์ต่อไป

คำชี้แจงและคำแนะนำ (ประกอบการใช้/ตอบแบบสอบถาม)

แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ส่วนที่ 2 คำถามการควบคุมภายใน
- ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการควบคุมภายในของสหกรณ์ของท่าน

การใช้/ตอบแบบสอบถาม

ผู้ประเมินเป็นผู้ถามตามแบบสอบถาม ถ้ามีการปฏิบัติตามคำถามแสดงถึงการควบคุมภายในที่ดีให้กรอกเครื่องหมาย “✓” ในช่อง “มี” ถ้าไม่มีการปฏิบัติตามที่ถามให้กรอกเครื่องหมาย “✗” ในช่อง “ไม่มี”

จากคำตอบที่ได้รับ ผู้สอบถามควรสังเกตการณ์การปฏิบัติงานจริง การวิเคราะห์เอกสารหลักฐาน หรือคำตอบของผู้ที่มีความรู้ในเรื่องที่ถามและเชื่อถือได้ เพื่อสรุปคำตอบและอธิบายวิธีปฏิบัติในแต่ละข้อของคำถามในช่อง “คำอธิบาย/คำตอบ” เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องที่จะนำมาประเมินความเพียงพอของระบบการควบคุมภายใน

คำถามการควบคุมภายใน	มี	ไม่มี	คำอธิบาย / คำตอบ
	“ ✓ ”	“ ✕ ”	กรอกข้อมูล/เหตุผล
<p>ด้านที่ 1 สภาพแวดล้อมการควบคุม</p> <p>(Control Environment)</p> <p>1. สหกรณ์มีการจัดวาง โครงสร้าง อำนาจและความรับผิดชอบภายในที่ชัดเจนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์กิจการ</p> <p>2. สหกรณ์มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ การปฏิบัติงานอย่างชัดเจน เป็นไปตาม Job Description ของแต่ละตำแหน่ง</p> <p>3. ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานได้ตรงกับความรู้อรรถนะ ความสามารถ และสามารถปรึกษาหัวหน้างานเพื่อหาทางเลือกในการแก้ปัญหาได้</p> <p>4. สหกรณ์มีการผลักดันให้ทุกตำแหน่งงานมีความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่และวางแผนการควบคุมในแต่ละภาระหน้าที่ปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จ</p> <p>5. สหกรณ์มีการสร้างทัศนคติให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนเห็นว่า การปฏิบัติงานต้องเป็นไปตามกฎหมาย นโยบายและระเบียบของสหกรณ์ เป็นสิ่งสำคัญ</p> <p>6. สหกรณ์มีการสร้างการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและส่งเสริมการทำงานเป็นทีม</p> <p>7. สหกรณ์มีการดำเนินการตรวจสอบหรือสอดส่องดูแลผลการดำเนินงานในภาพรวมของการดำเนินงาน (Oversight responsibility) ที่เป็นอิสระจากฝ่ายบริหาร</p>			

คำถามการควบคุมภายใน	มี	ไม่มี	คำอธิบาย / คำตอบ
	“ ✓ ”	“ ✕ ”	กรอกข้อมูล/เหตุผล
<p>8. สหกรณ์มีการจัดกิจกรรมหรือการดำเนินการที่แสดงถึงความมุ่งมั่นที่จะยึดถือสมรรถนะในการบริหารจัดการ(Commitment to competence) รายบุคคลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจการ</p> <p>9. สหกรณ์มีการจัดกิจกรรมหรือการกำกับดูแลที่แสดงถึงความมุ่งมั่นต่อการยกย่องคุณค่าในความซื่อสัตย์และการดำเนินงานในพื้นฐานด้านจริยธรรมภายในสหกรณ์</p>			
<p>ด้านที่ 2 การประเมินความเสี่ยง</p> <p>(Risk Assessment)</p> <p>10. สหกรณ์มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินความเสี่ยงที่ชัดเจนและเหมาะสมกับกิจการซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์</p> <p>11. สหกรณ์มีการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสหกรณ์และนโยบายของสหกรณ์</p> <p>12. สหกรณ์มีการวางแผนหรือกำหนดวิธีการเพื่อประเมินความเสี่ยง เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) หรือการวิเคราะห์ผลงานตามช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม</p> <p>13. สหกรณ์มีกระบวนการระบุข้อมูลความเสี่ยงและการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่จำเป็นเพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการกับความเสี่ยงนั้นๆ</p>			

คำถามการควบคุมภายใน	มี	ไม่มี	คำอธิบาย / คำตอบ
	“ ✓ ”	“ ✕ ”	กรอกข้อมูล/เหตุผล
<p>14. สหกรณ์มีกระบวนการควบคุม การจัดกิจกรรม และการดำเนินการตรวจสอบที่เข้าถึงความเสี่ยงจากการทุจริต</p> <p>15. ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ สามารถร่วมกันประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานได้</p> <p>16. ท่านให้ความสำคัญกับการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานมาก</p>			
<p>ด้านที่ 3 กิจกรรมการควบคุม</p> <p>(Control Activities)</p> <p>17. ผู้บริหารได้กำหนดนโยบายและแผนงาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน และเป็นเครื่องมือในการควบคุม ติดตาม และประเมินผลที่ชัดเจน</p> <p>18. สหกรณ์มีวิธีการเลือกสรรและพัฒนา กิจกรรมการควบคุมที่ชัดเจนเพื่อบรรเทาความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้</p> <p>19. สหกรณ์มีการแบ่งแยกหน้าที่และกำหนดขอบเขตของการทำงาน ว่าเริ่มต้นและสิ้นสุด ณ จุดใด มีความชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้จริง</p> <p>20. สหกรณ์มีการจัดตั้งที่ปรึกษา ผู้สอบบัญชี ผู้ตรวจสอบกิจการ ซึ่งสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างอิสระ เพื่อป้องกัน ติดตาม ค้นหาสาเหตุของ ความเสี่ยงและความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น</p>			

คำถามการควบคุมภายใน	มี	ไม่มี	คำอธิบาย / คำตอบ
	“ ✓ ”	“ x ”	กรอกข้อมูล/เหตุผล
<p>21. มีการจัดทำเอกสารหลักฐานไว้เพื่ออ้างอิงในการตรวจสอบ โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน เช่น คู่มือปฏิบัติงาน การทำนิติกรรม สัญญา แบบฟอร์มเอกสาร เป็นต้น</p> <p>22. สหกรณ์มีวิธีการเลือกสรรและพัฒนาการควบคุมทั่วไปที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการบรรลุวัตถุประสงค์</p> <p>23. สหกรณ์มีการถ่ายทอดกิจกรรม การสื่อสาร การควบคุมผ่านนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ครอบคลุมและเพียงพอ</p> <p>24. สหกรณ์มีการสอบทานเบื้องต้นจากผู้ร่วมปฏิบัติงานและหัวหน้างาน เพื่อความถูกต้องและลดข้อผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้น</p> <p>25. เมื่อความผิดพลาดเกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน มีการร่วมกันกำหนดกิจกรรมการควบคุมความเสี่ยงเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำอีก</p> <p>26. สหกรณ์มีการจัดเก็บข้อมูลและรายงานต่างๆ การประมวลผลข้อมูล ในการวัดผลการดำเนินงาน ซึ่งเป็นเครื่องมือบ่งชี้ถึงสภาวะองค์กรเพื่อนำข้อมูลมาพิจารณาสั่งการแก้ไขปัญหาได้ทันเวลา</p> <p>27. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการควบคุมความเสี่ยง ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน</p>			

คำถามการควบคุมภายใน	มี	ไม่มี	คำอธิบาย / คำตอบ
	“ ✓ ”	“ ✕ ”	กรอกข้อมูล/เหตุผล
<p>ด้านที่ 4 ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร</p> <p>(Information and Communication)</p> <p>28. สหกรณ์มีการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่มีประสิทธิภาพ น่าเชื่อถือ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของระบบการควบคุมภายใน</p> <p>29. สามารถเก็บข้อมูลที่มีความสำคัญในการปฏิบัติงานได้อย่างปลอดภัยและสามารถนำมาใช้ได้อย่างทันกาล</p> <p>30. มีระบบการสำรองข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ</p>			
<p>31. มีคู่มือที่จำเป็นในการใช้งานของระบบสารสนเทศภายในหน่วยงาน เพื่อเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติงาน</p> <p>32. การสื่อสารระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ปฏิบัติงานระดับล่างมีความชัดเจน ถูกต้อง มีส่วนช่วยป้องกันความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน</p> <p>33. การติดต่อสื่อสารและประสานงานภายในสหกรณ์มีความชัดเจนและทราบโดยทั่วกัน</p> <p>34. ท่านมีการให้ความสำคัญกับระบบสารสนเทศและการติดต่อสื่อสารในการปฏิบัติงาน</p> <p>35. สหกรณ์มีการติดต่อ ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องภายนอกเกี่ยวกับสถานการณ์ ประเด็นเงื่อนไขที่กระทบต่อการทำหน้าที่กำกับงานของการควบคุมภายใน</p>			

คำถามการควบคุมภายใน	มี	ไม่มี	คำอธิบาย / คำตอบ
	“ ✓ ”	“ ✕ ”	กรอกข้อมูล/เหตุผล
<p>ด้านที่ 5 การติดตามประเมินผล (Monitoring)</p> <p>36. สหกรณ์มีการเลือกสรร พัฒนาและดำเนินการให้มีการประเมินระหว่างการทำงาน หรือมีการประเมินผลที่แยกออกต่างหาก เพื่อให้มั่นใจว่าองค์ประกอบของระบบการควบคุมภายในยังคงมีอยู่และระบบการควบคุมภายในนั้นทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม</p> <p>37. สหกรณ์มีการประชุมเกี่ยวกับความคืบหน้าของงาน ปัญหาที่พบในการปฏิบัติงาน เพื่อติดตามผลการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ</p> <p>38. สหกรณ์ มีการประเมินและติดตามการปฏิบัติงานภายในตามกรอบระยะเวลาที่เหมาะสม</p>			

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการควบคุมภายในของสหกรณ์ของท่าน

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายสุทธินารถ พจนศิลป์
วัน เดือน ปีเกิด	13 ธันวาคม 2526
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี
ประวัติการศึกษา	บัญชีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี พ.ศ. 2548
สถานที่ทำงาน	สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเพชรบุรี กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ตำแหน่ง	นักวิชาการสหกรณ์ปฏิบัติการ

